

**การรายงานกรณีศึกษาการบริหารโครงการการศึกษา
เพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.) ของโรงเรียนประถมศึกษาดีเด่น
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้**

ในบทนี้ผู้วิจัยจะเสนอผลการศึกษาวิเคราะห์ และข้อมูลการรายงานผลการศึกษา
การบริหารโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.) ของโรงเรียนประถม-
ศึกษาดีเด่น สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นรายกรณีโดย
วิเคราะห์จากผลการศึกษาภาคสนาม จากการสัมภาษณ์และศึกษาเอกสารทั้ง 2 วิธีประกอบกัน
แล้วนำเสนอเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นกรณีของโรงเรียนโครงการ กศ.พช. ดีเด่น ปี พ.ศ.
2536 และในส่วนที่ 2 เป็นรายงานกรณีของโรงเรียนโครงการ กศ.พช. ดีเด่น ปี พ.ศ. 2537
ปีละ 5 โรงเรียน

ก. การรายงานกรณีศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาดีเด่นที่เข้าโครงการ กศ.พช. ดีเด่น ปี พ.ศ.
2536

กรณีที่ 1

โรงเรียนวัด เกษตรธิการาม

สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอตากใบ

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

โรงเรียนวัดเกษตรธิการาม ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลนาค อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส
มีครูจำนวน 9 คน มีวุฒิทางการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี 1 คน ปริญญาตรี 5 คน อนุปริญญาและ
เทียบเท่า 2 คน ต่ำกว่าอนุปริญญา 1 คน จำนวนนักเรียน 249 คน เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1
ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นละ 1 ห้องเรียน รวม 8 ห้องเรียน เป็นโรงเรียนขนาดกลาง ปัจจุบัน
นายศิริ พิระประภา ดำรงตำแหน่งเป็นอาจารย์ใหญ่ หมู่บ้านในเขตบริการของโรงเรียน 2 หมู่บ้าน
227 ครัวเรือน ประชากร 1,652 คน นับถือศาสนาพุทธ และศาสนาอิสลาม โดยเฉลี่ยศาสนาพุทธ

30 % และศาสนาอิสลาม 70 % อาชีพหลัก คือ ทำนา รับจ้างและค้าขาย (เอกสารแผนการดำเนินงานโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท(กศ.พช.)ปี พ.ศ.2536 ของโรงเรียน) จากข้อมูลการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบทช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ใช้ความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) 9 หมวด 37 ตัวชี้วัด เป็นเครื่องมือวัดคุณภาพชีวิตของคนไทยในชนบท พบว่า โดยภาพรวมทั้งจังหวัดอำเภอดากใบ ผ่านเกณฑ์เป็นอันดับ 1 คือเฉลี่ยผ่านเกณฑ์ 20 ข้อ และตกเกณฑ์เพียง 17 ข้อ นับว่าประชาชนมีคุณภาพชีวิตอยู่ในเกณฑ์ดี คือ มีสุขภาพอนามัยดี รู้จักวิธีป้องกันครอบครัวและตนเองจากอุบัติเหตุ มีการจัดบ้านเรือนและบริเวณบ้านเป็นระเบียบถูกสุขลักษณะ (เอกสารรายงานการดำเนินงานโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท กศ.พช.)ประจำปีงบประมาณ 2526 สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนราธิวาส) แต่เมื่อมาเทียบกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนวัดเกษตรธิดาราม ซึ่งเป็นพื้นที่ชนบทยากจน ดินชายแดนไทย-มาเลเซียการคมนาคมไม่สะดวก ฤดูฝนมีน้ำท่วมบ้านเรือน เรือสวนไร่นา บิละหลายครั้ง ฤดูแล้งขาดน้ำประชาชนประกอบอาชีพหลักที่ไม่แน่นอน มีคนว่างงานมาก ต้องไปขายแรงงานในต่างประเทศชาวบ้านให้ความสำคัญต่อการศึกษาน้อยมาก ดูจากสถิติการศึกษาต่อของโรงเรียน และจากการสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการพบว่า ประชาชนมีความกระตือรือร้น และต้องการความช่วยเหลือในด้านความรู้ในการประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นการเสริมรายได้ให้กับครอบครัวของตนเองดูได้จากมีการรวมเป็นกลุ่มเป็นชมรม เช่นกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มการเลี้ยงสัตว์ ที่ขาดทักษะความรู้ความชำนาญและขาดผู้ประสานงานที่ดี ทำให้การดำเนินงานต้องชะงักไป

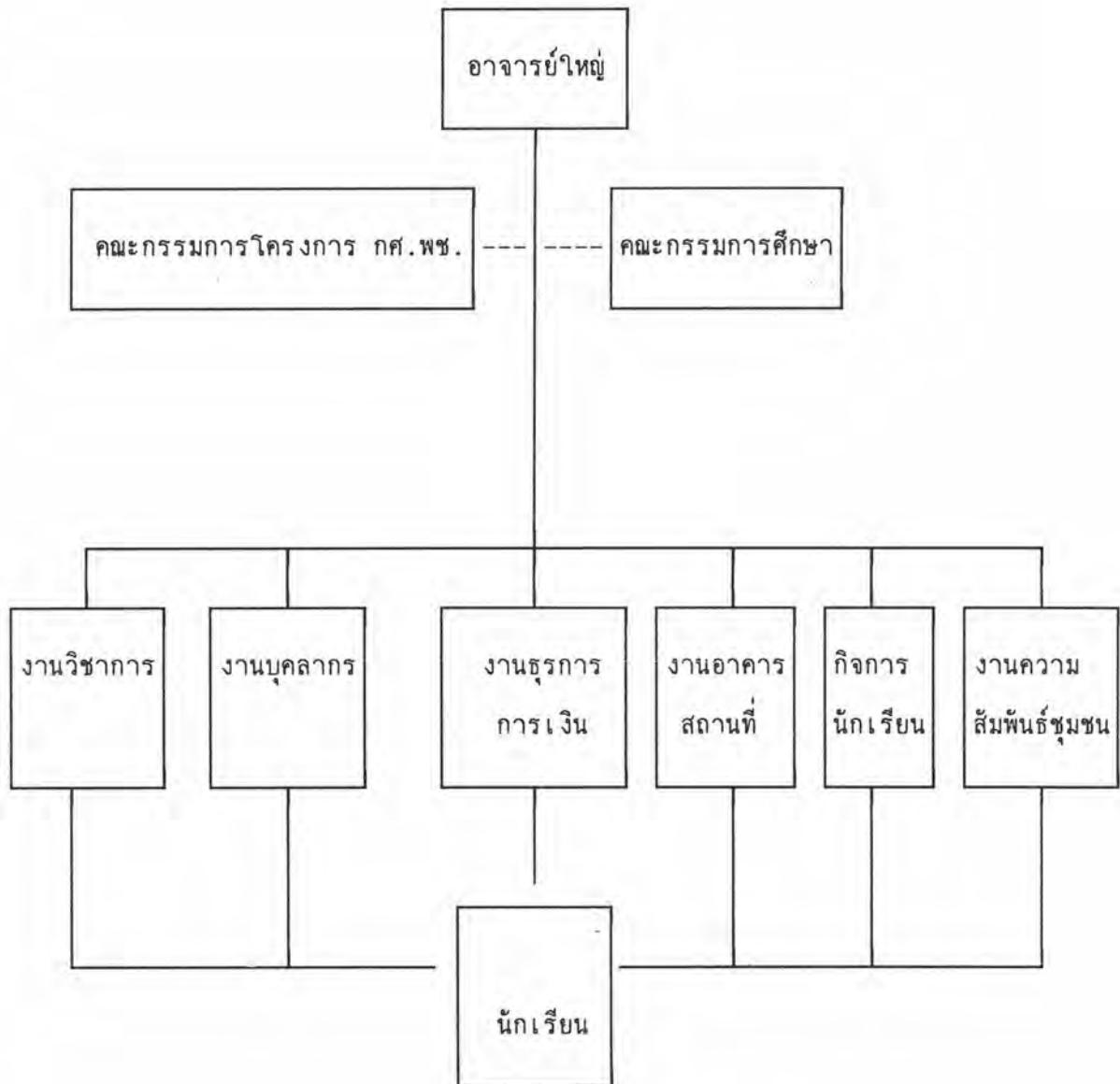
โรงเรียนวัดเกษตรธิดาราม ได้รับคัดเลือกเข้าโครงการ กศ.พช. โดยวิธีการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช. ผู้นำชุมชน และศึกษานิเทศก์อำเภอที่รับผิดชอบโครงการ กศ.พช. ซึ่งมีส่วนเกี่ยวกับการคัดเลือกโรงเรียนโครงการ ระบุว่าสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอจะเป็นผู้คัดเลือก ตามเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติกำหนด คือ ประชาชนยังประสบปัญหาทั้ง 3 ด้านคือ ความขาดแคลน โรคภัยไข้เจ็บ และมีเปอร์เซ็นต์การศึกษาคต่ำมาก และพิจารณาโรงเรียนที่มีความพร้อม ด้านวัสดุ อุปกรณ์ และบุคลากร ประชาชนให้ความไว้วางใจครูในโรงเรียน ทั้งนี้ต้องอยู่ในจำนวนโควตาที่จังหวัด กำหนดให้อำเภอ แล้วรวบรวมรายชื่อเสนอสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดดำเนินการต่อไป(โรงเรียนวัดเกษตรธิดาราม ได้รับคัดเลือกเข้าโครงการ กศ.พช. ปี พ.ศ. 2534)

การบริหารโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.) ของโรงเรียน
วัด เกษตรธิดาราม

โครงสร้างการบริหารองค์กร

ผลจากการศึกษาและสัมภาษณ์ ผู้บริหารโรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช. และศึกษา
เอกสารแผนการดำเนินงานโครงการ กศ.พช. ของโรงเรียนวัดเกษตรธิดารามพบว่า
โรงเรียนจัดบริหารองค์กรในรูปแบบการบริหารงานหลักและงานที่ปรึกษา ดังแผนภูมิที่ 13 ดังนี้คือ

แผนภูมิที่ 13 การบริหารองค์กรของโรงเรียนวัดเกษตรธิดาราม

แหล่งที่มา : แผนปฏิบัติการประจำปี 2536 ของโรงเรียนวัดเกษตรธิดาราม
 สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอตากใบ สำนักงานการประถมศึกษา
 จังหวัดนราธิวาส (2536:7)

จากผลการศึกษาและสัมภาษณ์ ผู้บริหารโรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช. ผู้นำชุมชน สรุปได้ว่า โรงเรียนวัดเกษตรภิรามได้แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการไว้ 2 ชุด คณะกรรมการที่ปรึกษา ซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการศึกษาโรงเรียน และคณะกรรมการโครงการ กศ.พช. ซึ่งจะคัดเลือกจากผู้มีอุปการะคุณให้ความร่วมมือและสนใจการประถมศึกษา และมีความประพฤติดี ประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โตะอิหม่าม โตะครู ผู้นำกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มแม่บ้าน ตัวแทนของรัฐเช่น เกษตรตำบล พัฒนาการ และผู้ปกครองนักเรียน โดยมีผู้บริหารโรงเรียนเป็นกรรมการและเลขานุการโดยตำแหน่ง ส่วนประธานและรองประธานกรรมการจะคัดเลือกเอง แล้วเสนอหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอแต่งตั้ง คณะกรรมการที่ปรึกษามีหน้าที่เกี่ยวกับ ให้ความช่วยเหลือกิจกรรมของโรงเรียนตามที่โรงเรียนมอบหมาย และช่วยประสานงานระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และโรงเรียนกับหน่วยงานของรัฐ ร่วมเป็นวิทยากรเช่น สอนวิชางานไม้แก่นักเรียน

ส่วนการดำเนินงานโครงการ กศ.พช. ของโรงเรียนนั้น ผู้บริหารโรงเรียนได้แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการ กศ.พช. ตามคำสั่งโรงเรียนวัดเกษตรภิราม ที่ 5/2536 ลงวันที่ 19 มกราคม 2536

เรื่องแต่งตั้งสำหรับคณะกรรมการดำเนินงานโครงการ กศ.พช. ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน เป็นประธานหัวหน้างานของโรงเรียนทุกคน ครูในโรงเรียนเป็นกรรมการ และครูโครงการ กศ.พช. เป็นกรรมการและเลขานุการโดยตำแหน่งมีบทบาทหน้าที่ สืบตรวจสอบปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของชุมชน และหรือของโรงเรียนวิเคราะห์ข้อมูล ทำแผนงานโครงการ ดำเนินการตามแผน นิเทศ ติดตาม ประเมินผลโครงการ

คณะกรรมการดังกล่าว มีการประชุมจำนวน 3 ครั้ง เนื้อหาสาระในการประชุม เป็นไปตามระเบียบวาระ สรุปได้ คือ ทำความเข้าใจนโยบาย แผนงาน โครงการขอความร่วมมือรับทราบ การดำเนินงานและผลการดำเนินงานโครงการตลอดปัญหาและอุปสรรค และการแก้ปัญหา

การวางแผนโครงการ กศ.พช.

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช. ผู้นำชุมชน ถึงกระบวนการวางแผนโครงการ กศ.พช. ในโรงเรียน สรุปว่า มีการดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้คือ

ขั้นเตรียมการวางแผน

เป็นการเตรียมการเก็บข้อมูล เตรียมบุคลากรและเตรียมการ
วางแผนดังนี้ คือ

1. ประชุมคณะครู คณะกรรมการศึกษา กรรมการโครงการ กศ.พช.
2. ประเมินผลการปฏิบัติงานในรอบปี เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับโรงเรียน
3. แต่งตั้งคณะกรรมการศึกษานโยบายการพัฒนาชนบท โครงการ กศ.พช. และ
สร้างเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับวัตถุประสงค์โครงการ กศ.พช. ทั้ง 8 ข้อ
ขั้นการวางแผน

โรงเรียนได้ดำเนินการดังนี้คือ

1. จัดประชุมคณะครู และคณะกรรมการที่ได้แต่งตั้งขึ้น เพื่อกำหนดบทบาทภารกิจที่
โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมสนองวัตถุประสงค์ทั้ง 8 ข้อ ของโครงการ กศ.พช. ซึ่งกำหนดโดย
สพช. โรงเรียนได้กำหนดเป็นร่างกิจกรรมเพื่อสนองวัตถุประสงค์แต่ละข้อดังนี้

กิจกรรมสนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ได้แก่

- สหกรณ์โรงเรียน
- ประชาธิปไตยในโรงเรียน
- การรักษาความสะอาด
- อาหารกลางวัน
- การออมทรัพย์
- ภาษาไทยวันละคำ
- วิชาเลือกการปลูกพืชเลี้ยงสัตว์

กิจกรรมสนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ได้แก่

- พบปะเยี่ยมบ้าน

กิจกรรมสนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ได้แก่

- จัดป้ายคำขวัญและคติพจน์
- กิจกรรมพัฒนาชุมชน
- กลุ่มแม่บ้าน
- กลุ่มออมทรัพย์
- กลุ่มเลี้ยงสัตว์

กิจกรรมสนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 ได้แก่

- ประกาศผู้มีอุปการะคุณ
- คนดีศรีสังคม
- นักเรียนตัวอย่าง
- กิจกรรมระลึกถึงคนดี

กิจกรรมสนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่ 5 ได้แก่

- จัดกลุ่มสนใจ
- ส่งเสริมการเลี้ยงปลา เลี้ยงไก่
- กิจกรรมพัฒนากลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเลี้ยงสัตว์

กิจกรรมสนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่ 6 ได้แก่

- จัดที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน
- ให้บริการห้องสมุดโรงเรียน
- จัดป้ายข่าว เหตุการณ์วันสำคัญ
- จุลสาร

กิจกรรมสนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่ 7 ได้แก่

- ให้บริการพันธุ์ปลา พันธุ์ไก่ ผัก
- เชิญวิทยากรมาให้การอบรม
- เยี่ยมชมกิจกรรมชาวบ้าน
- ให้บริการเอกสาร ตำราวิชาชีพ
- เป็นศูนย์ความช่วยเหลือกับหน่วยอื่น
- รวมบริการสุขภาพ
- ผู้ปกครองเยี่ยมโรงเรียน

กิจกรรมสนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่ 8 ได้แก่

- ให้บริการสนามกีฬา
- ส่งเสริม ฝึกสอนและจัดการแข่งขัน
- ร่วมงานวันสำคัญกับชุมชน
- เป็นศูนย์แข่งกีฬากลุ่ม

กิจกรรมที่สนับสนุนวัตถุประสงค์ทั้ง 8 ข้อ (35 กิจกรรม) สอดคล้องปรัชญาการจัดการศึกษาของโรงเรียน คือ "การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชน" ซึ่งยึดหลักสำคัญ 3 ประเด็น คือ

1. "บวร" หมายถึง บ้าน วัด/มีสวัด และโรงเรียน ทั้งสามองค์การจะต้องประสานสัมพันธ์ และเกิดความสมดุลซึ่งกันและกัน

2. ยึดหลัก "สหกรณ์" ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คือ เริ่มดำเนินการจากขนาดเล็กแล้วค่อย ๆ ขยายใหญ่ขึ้นเมื่อมีทุนพอ

3. ยึดหลัก "ความร่วมมือ" การทำงานที่เกิดจากความร่วมมือร่วมใจระหว่างคณะครูในโรงเรียน และโรงเรียนกับชุมชน

2. นำร่างกิจกรรมมาวิเคราะห์ โดยกำหนดตามเกณฑ์ในเรื่องงบประมาณ ความเป็นไปได้ ผลสำเร็จที่จะได้รับ ความเหมาะสมสภาพแวดล้อมของโรงเรียน สรุปจัดทำเป็นโครงการได้ 30 โครงการ

3. มอบหมายให้ผู้รับผิดชอบโครงการจัดทำรายละเอียดเสนอที่ประชุมคณะครู เพื่อปรับแก้ตามความเหมาะสมแล้วพิจารณาโครงการ เป็นจุดเน้นที่สามารถพัฒนาชุมชน ตรงกับปัญหาและความต้องการของชุมชนได้ 5 โครงการ คือ โครงการเลี้ยงปลาโครงการเลี้ยงไก่ โครงการปลูกพืชผัก โครงการอาหารกลางวัน โครงการสหกรณ์ ทั้ง 5 โครงการ จะเป็นโครงการที่เน้นกระบวนการและขั้นตอนการจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียน เพื่อให้ส่งผลต่อการแก้ปัญหาของชุมชน ส่วนโครงการอื่น ๆ ที่เหลือ ถือเป็นโครงการปฏิบัติตามปกติของโครงการ

4. นำร่างโครงการ เสนอที่ประชุมคณะครู เพื่อพิจารณาปรับแก้ให้เหมาะสมยิ่งขึ้นอีกครั้ง

5. นำโครงการ กศ.พช.รวบรวมเสนอผู้บริหารพิจารณาอนุมัติออกเป็นคำสั่งเพื่อดำเนินการเมื่อเปิดภาคเรียนในปีการศึกษาต่อไป

เมื่อโครงการได้รับการอนุมัติแล้ว นำมาจัดทำเป็นรูปเล่ม เรียกว่า แผนการดำเนินงานโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.) ประจำปีภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2536 ของโรงเรียนวัดเกษตรภิราม สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอตากใบ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส ซึ่งแสดงสาระเกี่ยวกับแผนผังโรงเรียน แผนผังแสดงเขตบริหารและการคมนาคม โครงสร้างการบริหารโรงเรียน ข้อมูลพื้นฐาน โครงการ กศ.พช.และภาคผนวก ซึ่งแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับรูปแบบ การจัดโครงการอาหารกลางวันครบวงจร สหกรณ์แบบครบวงจร แผนการสอนงานเลือก แผนการจัดกิจกรรมงานปลูกพืชและเกษตรอื่น ๆ แผนการจัด

กิจกรรมการเลี้ยงสัตว์และการรายงานการจัดกิจกรรมเลี้ยงสัตว์ งบประมาณดำเนินการโครงการ กศ.พช. แนวการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการ กศ.พช. และแผนผังการดำเนินงานโครงการ กศ.พช.

จากการที่ศึกษาถึงปัญหาของโครงการ กศ.พช. ด้านการวางแผนดำเนินการโครงการ กศ.พช.

1. ผู้รับผิดชอบโครงการยังขาดทักษะในการเขียนโครงการ ยังใช้วิธีนำโครงการเอาของเก่ามาแก้ปี พ.ศ.

2. กิจกรรมหรือโครงการที่โรงเรียนคัดเลือกให้ดำเนินการในโรงเรียน ส่วนใหญ่ คณะครูในโรงเรียนเป็นผู้กำหนดตามความสนใจ และความต้องการของโรงเรียนมากกว่า ให้ประชาชนมีส่วนร่วมคิดร่วมจัด ประชาชนจึงไม่เห็นความสำคัญในการร่วมมือ

3. เนื่องจากการจัดโครงการหรือกิจกรรมมุ่งสนองวัตถุประสงค์โครงการ กศ.พช. ทั้ง 8 ข้อ ทำให้โครงการมาก ครู 1 คน รับผิดชอบมากกว่า 1 โครงการ ซึ่งอาจจะเป็นผลให้การปฏิบัติงานไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

การนำแผนไปปฏิบัติ

ในการนำแผนงานโครงการที่โรงเรียนได้อนุมัติมาใช้ตอนปิดภาคเรียนตอนต้นปีการศึกษา ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน พบว่า โรงเรียนได้จัดให้มีการประชุม คณะครูก่อนโรงเรียนเปิด 1 สัปดาห์ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อม ด้านอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอน จัดซื้อวัสดุตามที่ระบุในโครงการ เป็นการทบทวนและทำความเข้าใจ และตกลงในหลักการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กำหนดวิธีการ และจัดทำปฏิทิน การปฏิบัติงาน กำหนดแผนการนิเทศ ควบคุม ติดตาม ซึ่งการกำหนดงานและมอบหมายภาระกิจให้บุคลากรผู้ใดผู้หนึ่ง รับผิดชอบ โดยโรงเรียนจะออกเป็นหนังสือคำสั่ง ส่วนกิจกรรมง่าย ๆ และใช้เวลาปฏิบัติงานให้แล้วเสร็จในช่วงเวลาสั้น ๆ ก็จะมอบหมายโดยวาจา ในลักษณะที่เป็นการขอความร่วมมือมากกว่า

สำหรับการประสานงาน โรงเรียนได้ประสานงานกับหน่วยงานราชการทั้ง ในระดับ จังหวัด และระดับอำเภอ เช่น

ประมงจังหวัด ประสานกับโครงการประมงโรงเรียนในเรื่องการเลี้ยงปลา ขอรับการ

สนับสนุนเกี่ยวกับพันธุ์ปลา และงบบูดบ่อปลา

เกษตรอำเภอ ขอเมล็ดพันธุ์ ขอตันกล้าไม้

ปลุสสัตว์อำเภอ เรื่องการเลี้ยงไก่ การทำวัคซีนให้ไก่

อนามัยตำบล เรื่องสุขภาพอนามัยนักเรียน

นอกจากนี้หน่วยงานดังกล่าวยังให้การสนับสนุนโรงเรียนด้านความรู้ ตามหลักวิชาและ เป็นวิทยากรให้คำแนะนำ อบรมครู นักเรียน และชุมชน ของงบประมาณสนับสนุนซื้อวัสดุ อุปกรณ์ ส่วนวิธีดำเนินการนั้น ส่วนใหญ่โรงเรียนดำเนินการในขั้นแรก โดยติดต่อเป็นการส่วนตัวกับ เจ้าหน้าที่หน่วยงานดังกล่าวในเชิงปรึกษาหารือ และขอคำแนะนำ เมื่อตกลงก็จัดทำเป็นเอกสาร ทางราชการขอความร่วมมือจากโรงเรียนกับหน่วยงานโดยตรง ผลปรากฏว่าโรงเรียนได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีในทุกด้านที่ขอความร่วมมือ สำหรับการประสานงานกับหน่วยงานตามสายงาน เช่น สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ หรือจังหวัด มีไม่มากนัก

สำหรับการนิเทศ ควบคุม ติดตามการดำเนินงานโครงการ จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร โรงเรียน ผู้ช่วยบริหารโรงเรียน และครูโครงการ กศ.พช.ปรากฏว่า การนิเทศใช้วิธีการพูดคุย ปรึกษาหารือให้คำแนะนำเมื่อครูขอคำแนะนำการสังเกต บันทึกลงสมุดนิเทศก์โครงการ

สำหรับการควบคุมติดตามผล จะใช้วิธีสังเกต นำผลงานมาเปรียบเทียบกับแผนงาน/ ปฏิทินปฏิบัติงานในแต่ละโครงการ สอบถามปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ปัญหา ซึ่งส่วนใหญ่ ครูผู้รับผิดชอบโครงการจะดำเนินการเอง หรือมอบผู้บริหารประสานงาน ขอความร่วมมือตาม โอกาสและความเหมาะสม เช่น โครงการเลี้ยงปลา เมื่อดำเนินการชั่วระยะเวลาหนึ่ง ปลา ตายเป็นจำนวนมาก ครูโครงการก็ประสานกับประมงเพื่อช่วยแก้ปัญหา โดยส่งผู้เชี่ยวชาญมา ช่วยดูแลและแก้ปัญหา พร้อมทั้งให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการเลี้ยง การบำรุงรักษา แนวทาง การป้องกันและการแก้ปัญหา

ในการแก้ปัญหาในโรงเรียนนั้น โรงเรียนได้กำหนดแนวทางโดยทั่วไปในการปฏิบัติไว้ คือ แจ้งให้ผู้บริหารโรงเรียนทราบ ประชุมปรึกษาหารือเป็นกลุ่มย่อย หรือแจ้งที่ประชุมประจำเดือน เช่น กรณีงบประมาณโครงการของโรงเรียนไม่เพียงพอ เช่น โครงการเลี้ยงไก่ แล้ว ประสพกับการขาดทุน และโครงการเลี้ยงปลา เกิดปัญหาปลาตายทั้งบ่อ จำเป็นต้องหางบประมาณ สนับสนุน โดยจัดกิจกรรมวันพิเศษขึ้น คือวันเมล็ดเพื่อขอบริจาค โรงเรียนจัดให้ประชุมรวมคณะกรรมการการศึกษา และคณะกรรมการโครงการ กศ.พช.พร้อมกัน เพื่อขอคำแนะนำ และให้ช่วยประ

สานงานกับบุคคลที่เกี่ยวข้องในระดับท้องถิ่น ขอความช่วยเหลือด้านแรงงาน ขอการสนับสนุนรางวัลต่าง ๆ

ในเรื่องการนิเทศ ติดตามการดำเนินงานตามโครงการของครูในโรงเรียน ปรากฏว่า บางโครงการขาดความต่อเนื่อง ขึ้นอยู่กับโอกาสและสถานการณ์และความเหมาะสม มีหลักฐานให้ตรวจสอบในเรื่องนี้น้อยมาก ผู้ที่ทำหน้าที่ดังกล่าวจะเป็นผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน และครูโครงการ กศ.พช. การติดตามการดำเนินงานโครงการ นอกจากใช้วิธีการตรวจสอบการทำงานตามตารางที่ระบุในปฏิทินการดำเนินงานโครงการแล้ว ก็มีการรายงานความก้าวหน้าและผลการดำเนินงานในที่ประชุมประจำเดือนทุกเดือน

จากการศึกษาปัญหาและอุปสรรคด้านการนำไปปฏิบัติ มีดังนี้

ด้านการประสานงาน

1. เนื่องจากระยะทางระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานที่โรงเรียนขอความร่วมมืออยู่ไกลกัน ไม่มีภาระนัดหมายกันล่วงหน้า ไปแล้วไม่เจอเจ้าหน้าที่
2. ผู้ปกครองนักเรียนหรือผู้นำชุมชนพูดภาษาถิ่น (บาวี) 0 ครูฟังไม่ออก ต้องใช้ล่ามแปล

ด้านการนิเทศ ควบคุม ติดตามผล

ผู้นิเทศ ติดตามยังขาดความรู้ และไม่เข้าใจวิธีการ จึงไม่สามารถเลือกวิธีการที่เหมาะสมมาใช้ได้

การประเมินผลโครงการ กศ.พช.

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนและครูโครงการ กศ.พช. และจากการศึกษาเอกสาร สรุปผลการดำเนินงานโครงการ กศ.พช. ประจำปี พ.ศ.2536 และบันทึกรายงานการประชุมประจำเดือนของโรงเรียน สรุปได้ว่า โรงเรียนได้มอบหมายให้ผู้รับผิดชอบโครงการแต่ละโครงการประเมินผลการปฏิบัติงานด้วยตนเอง ตามแบบฟอร์มที่กำหนดโดยคณะครูในโรงเรียนแล้วจัดทำเป็นหลักฐานสรุปผลส่งหัวหน้างานวิชาการรวบรวมจัดทำเป็นเอกสารสรุปผล เสนอเป็นรายงานให้ผู้บริหารโรงเรียนรายงานคณะกรรมการศึกษา และคณะกรรมการโครงการ กศ.พช. ทราบและโรงเรียนนำเสนอสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเพื่อทราบ

ในเอกสารสรุปผลการดำเนินงานโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.) ประจำปี 2536 ประกอบด้วยเนื้อหาสาระ คือ โครงการที่โรงเรียนจัดดำเนินการ ขั้นตอนการดำเนินงานผลสำเร็จในการดำเนินงานโครงการ ปัญหาอุปสรรค แนวทางแก้ปัญหาและข้อเสนอแนะซึ่งข้อมูลทั้งหมดที่ได้ ฝ่ายวิชาการจะเก็บรวบรวมเป็นพื้นฐานในการวางแผนการดำเนินงานในปีต่อไป และถือเป็นเอกสารประชาสัมพันธ์โครงการแจกให้ผู้มาเยี่ยมชม คูงานโครงการ กศ.พช.ที่โรงเรียน ซึ่งมีเป็นประจำ

จากการศึกษาการประเมินผลโครงการมีปัญหาอุปสรรคดังนี้ คือ จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนยืนยันว่า โรงเรียนไม่ได้กำหนดเกณฑ์ หรือระบบการประเมินไว้อย่างชัดเจนแน่นอน บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และสามารถทำงานด้านการประเมินได้มีน้อย

โดยภาพรวมโรงเรียนใช้กิจกรรมการเรียนการสอนช่วยแก้ปัญหาของชุมชน ในท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่ จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช.และผู้นำชุมชน ผลปรากฏว่า โรงเรียนทำได้ค่อนข้างมาก เมื่อเทียบจากจำนวนและความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ ไล่ที่ และใบประกาศเกียรติบัตรรางวัลชนะเลิศในรายการต่าง ๆ ที่โรงเรียนได้รับ เช่น โรงเรียนได้ช่วยแก้ปัญหาให้ชุมชนได้ โดยติดต่อวิทยากรมาให้ความรู้และแก้ปัญหาอาชีพ ได้แก่ การเลี้ยงไก่ การเลี้ยงปลา พร้อมบริการจำหน่ายพันธุ์ปลา และจำหน่ายพันธุ์ไก่ในราคาถูกลงกว่าท้องตลาดให้ผู้ปกครองนำไปเลี้ยง ทำให้ชุมชนมีความเข้าใจโรงเรียน ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมในทุกเรื่องที่โรงเรียนขอความร่วมมือ บางครั้งเป็นกำลังสำคัญในการจัดหางบประมาณสนับสนุนให้โรงเรียน ชุมชนให้ความเชื่อถือและไว้วางใจครูในโรงเรียนมากขึ้น สถิตินักเรียนขาดเรียนลดน้อยลงเพราะมีกรรมการหมู่บ้าน คอยประสานระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองในเรื่องการติดตามนักเรียนมาเรียน

โรงเรียนวัดเกษตรธิดาราม ได้กำหนดบทบาทให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางเพื่อพัฒนาชุมชนในเขตบริการ โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง ในทุกกลุ่มประสบการณ์ โดยเฉพาะงานเลือกได้กำหนดงานอาชีพให้นักเรียนเลือกในกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ 3 งาน เช่น งานปลูกผักสวนครัว งานปลูกพืชไร่ งานเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ ได้เปิดโอกาสให้เด็กนักเรียนชั้น ป.4-ป.6 เลือกเรียนตามต้องการและความถนัด โดยจัดทำเป็นหลักสูตรมีแผนการสอน ใช้เวลาเรียนปีการศึกษาละ 50 คาบ/ปี ทั้งนี้โรงเรียนจะให้ความรู้และนักเรียนได้ปฏิบัติจริงที่โรงเรียนตามตารางเรียน และขณะเดียวกันนักเรียนจะนำไปปฏิบัติที่บ้าน

เพราะผู้ประกอบการบางครอบครัวมีอาชีพเลี้ยงปลา และเลี้ยงไก่โดยใช้วิธีการแบบเก่าไม่ทันสมัย

ข้อเสนอแนะการดำเนินงานโครงการ กศ.พช.

จากการสำรวจถึงข้อมูลข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อการดำเนินงาน กศ.พช. ให้เกิดผลดียิ่งขึ้น จากการสัมภาษณ์ ได้รับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะดังนี้

1. โรงเรียนควรจัดอบรมชี้แจง นโยบาย และแนวทางการดำเนินงานโครงการ กศ.พช. ให้ครูในโรงเรียนเข้าใจ ตรงกัน
2. ในการวางแผนการดำเนินงานโครงการ กศ.พช. ของโรงเรียนควรเชิญเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่โรงเรียนประสานงานมาร่วมงานด้วยทุกครั้ง
3. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด หรืออำเภอ ควรจัดหางบประมาณสนับสนุนให้โรงเรียนเป็นพิเศษเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน
4. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ควรเผยแพร่และประชาสัมพันธ์โรงเรียนที่ได้รับรางวัล ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ
5. บางกิจกรรมการลงทุนสูง งบประมาณที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติจัดสรรให้น้อยมาก โรงเรียนควรจัดกิจกรรมในรูปแบบบูรณาการโครงการต่าง ๆ เข้าด้วยกันในลักษณะครบวงจร เช่น กิจกรรมสหกรณ์ สหกรณ์เลี้ยงไก่ สหกรณ์พืชผัก สหกรณ์เลี้ยงปลา และอาหารกลางวัน เพื่อนำรายได้แต่ละกิจกรรมมาเป็นเงินทุนหมุนเวียน

กรณีที่ 2

โรงเรียนบ้านคาสา

สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ เมืองยะลา

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยะลา

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

โรงเรียนบ้านคาสา เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลพร่อน อำเภอเมือง จังหวัดยะลา เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีห้องเรียนจำนวน 10 ห้องเรียน มีนักเรียน จำนวน 265 คน นับถืออิสลาม 100 % จำนวนครู 16 คน ชาย 5 คน หญิง 11 คน โรงเรียนมีพื้นที่ประมาณ 8 ไร่เศษ มีอาคารเรียน 3 หลัง โรงฝึกงาน 1 หลัง บ่อเลี้ยงปลา 2 บ่อ ถังเก็บน้ำ 2 ที่ เรือนเพาะชำ 1 หลัง มีเขตบริการ 3 หมู่บ้านคือ หมู่ที่ 3 บ้านคาสา หมู่ที่ 4 บ้านท่าวัง หมู่ที่ 5 บ้านควน ตำบลพร่อน อำเภอเมือง กลุ่มโรงเรียนลำไใหม่ สภาพความเป็นอยู่ของราษฎรยากจน จากการสำรวจข้อมูล จปฐ ปี 2536 เป็นหมู่บ้านที่ยากจนที่สุดในอำเภอเมืองยะลา ประชาชนมีอาชีพ ทำนา ทำสวน ซึ่งส่วนใหญ่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง รับจ้าง ค้าขาย

ในประเด็นการคัดเลือกโรงเรียนเข้าโครงการ กศ.พช. จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช. และผู้นำชุมชน ระบุว่า สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ โดยศึกษานิเทศก์อำเภอเป็นผู้พิจารณาคัดเลือก โดยคำนึงถึงความพร้อมของโรงเรียน ความสมัครใจของโรงเรียนและกระจายเต็มพื้นที่ตามแนวทางที่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำหนด สรุปคือ ตำบลละ 1 โรงเรียน แล้วรวบรวมเสนอสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดดำเนินการต่อไป

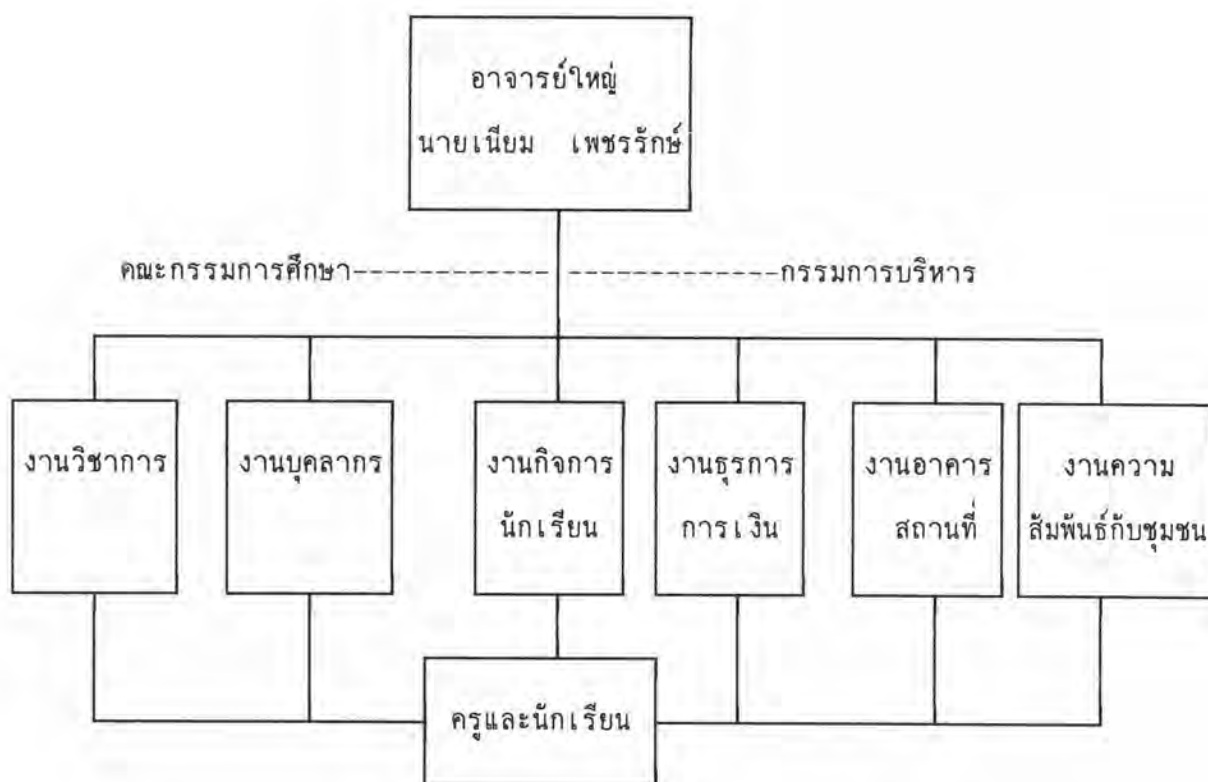
การบริหารโครงการการศึกษา เพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.) ของโรงเรียนบ้านคาสา

โครงสร้างการบริหารองค์กร

จากผลการสัมภาษณ์ ผู้บริหารโรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช. ผู้นำชุมชน และศึกษา เอกสาร แผนการปฏิบัติงานประจำปี พ.ศ. 2536 ของโรงเรียนบ้านคาสา พบว่า โรงเรียนจัด

การบริหารองค์กรแบบการบริหารงานหลัก และงานที่ปรึกษา ซึ่งงานหลักแบ่งเป็น 6 งาน ได้แก่ งานวิชาการ งานบุคลากร งานธุรการ-การเงิน งานอาคารสถานที่ งานกิจการนักเรียน งานความสัมพันธ์กับชุมชน และงานที่ปรึกษา โดยกำหนดให้มีกรรมการที่ปรึกษาโครงการมี 2 ชุด คือ คณะกรรมการศึกษา และคณะกรรมการโครงการ กศ.พช. ผังแผนภูมิการบริหารโรงเรียนดังแผนภูมิที่ 14

แผนภูมิที่ 14 การบริหารองค์กรของโรงเรียนบ้านตาสา

ที่มา : โครงการปฏิบัติงาน กศ.พช. ปีการศึกษา 2536 โรงเรียนบ้านตาสา
สพอ.เมืองยะลา สปจ.ยะลา (2536:2)

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช. และผู้นำชุมชน และศึกษาเอกสารคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการ กศ.พช. ของโรงเรียนบ้านตาสา พบว่าโรงเรียนได้กำหนดให้มีคณะกรรมการโครงการ กศ.พช. 2 ชุด คือ คณะกรรมการที่ปรึกษาประกอบด้วยคณะกรรมการศึกษา ผู้นำในท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น อนามัยตำบลและเกษตรอำเภอมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือโรงเรียนและประสานงานระหว่างชุมชนกับโรงเรียน

คณะกรรมการดำเนินการโครงการ ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียนเป็นประธาน หัวหน้างานทั้ง 6 งาน ของโรงเรียน ครูทุกคน นักเรียนเป็นกรรมการ และครูโครงการ กศ.พช. เป็นกรรมการ และเลขานุการ มีหน้าที่สำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาความต้องการของชุมชนและโรงเรียนวางแผนกำหนดโครงการดำเนินงานตามแผน นิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลโครงการ

คณะกรรมการทั้ง 2 ชุด มีการประชุมจำนวน 8 ครั้ง แต่ถ้าเป็นนโยบายเร่งด่วนโรงเรียนต้องจัดประชุมตามความจำเป็นและเฉพาะบุคคลที่เกี่ยวข้อง เดือนละ 1-2 ครั้ง เนื้อหาสาระสำคัญจะครอบคลุมเรื่อง แนวการปฏิบัติงานโครงการ แจกนโยบาย โครงการ กำหนดระยะเวลาการดำเนินงาน รายงานความก้าวหน้าโครงการ ขอความร่วมมือสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช. ผู้นำชุมชน และศึกษาเอกสารโครงการปฏิบัติงาน กศ.พช. ปีการศึกษา 2536 โรงเรียนบ้านตาสา สรุปได้ว่าโรงเรียนบ้านตาสาได้กำหนดขั้นตอนการบริหารโครงการไว้ 4 ขั้นตอน ตามรูปแบบของ สปช. ดังนี้ (1) สำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ (2) การวางแผนโครงการ (3) การนำแผนไปปฏิบัติ (4) การประเมินผลโครงการ ซึ่งในแต่ละขั้นตอนโรงเรียนได้ดำเนินการดังนี้ คือ

การสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ

ได้ดำเนินการจัดประชุมคณะกรรมการโครงการ ซึ่งแจ้งลักษณะหรือข้อมูลที่ต้องการ เช่น ศึกษาปัญหา จัดลำดับความสำคัญ ความต้องการของชุมชนและของโรงเรียน วิเคราะห์สาเหตุ ปัญหา กำหนดนโยบายของโรงเรียนค่าขวัญ และเป้าหมาย วิธีการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับชุมชนจากการสอบถามในที่ประชุม และจากกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน ข้อมูลโรงเรียน พิจารณาจากข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน ซึ่งระบุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และผลผลิตจากกิจกรรมในบางโครงการ

การวางแผนโครงการ กศ.พช.

มีการประชุมคณะกรรมการดำเนินงานรวบรวมข้อมูล ปัญหา สาเหตุ และกำหนดแนวทาง แก้ไขปัญหา ศึกษาโครงการ กศ.พช. และวัตถุประสงค์ทั้ง 8 ข้อ แล้วนำมากำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายในการดำเนินงาน จัดลำดับความสำคัญในการแก้ปัญหา มาพิจารณาเปรียบเทียบกับเกณฑ์เช่น ความเป็นไปได้ของกิจกรรม มีความสำเร็จมากน้อยเพียงใด บุคลากรในโรงเรียนมีความถนัด มีความสนใจมากน้อยเพียงใด งบประมาณและแหล่งสนับสนุนความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของโรงเรียน เช่น สภาพดินบริเวณโรงเรียนมีลักษณะเป็นดินลูกรังไม่เหมาะแก่การเพาะปลูก ผลประโยชน์ที่นักเรียนได้รับ แล้วกำหนดเป็นกิจกรรมย่อยได้ดังนี้ คือ

การต่อต้านยาเสพติดโดยใช้กีฬาเป็นสื่อ

หอกระจายข่าว

การเลี้ยงโคพันธุ์เพื่อขยายพันธุ์โดยผสมเทียม

การเลี้ยงปลาสาธิต

และกิจกรรมที่สนับสนุนงานทั้ง 6 งานของโรงเรียนและหลังจากนั้นมอบหมายให้ ครูรับผิดชอบเขียนแผนงาน/โครงการ และจัดทำรายละเอียดเป็นฉบับร่าง รวบรวมเสนอที่ประชุม ในคราวต่อไป และมอบหมายให้หัวหน้างานวิชาการโดยสายงาน โครงสร้างการบริหารงานของ โรงเรียนตามแผนภูมิดังกล่าวข้างต้นเป็นผู้รวบรวมเสนอผู้บริหารโรงเรียนxonุมัติ

สำหรับขั้นตอนการพิจารณาและอนุมัติหรือปรับปรุง แก้ไขจากการสัมภาษณ์ นายเทียม เพชรรักษ์ อาจารย์ใหญ่และนายวิโรจน์ สุวาร์ักษ์ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ซึ่งเป็นครูผู้รับผิดชอบโครงการ กศ.พช. กล่าวว่า การพิจารณาอนุมัติโครงการทางโรงเรียนจะนำแผนงานโครงการ เข้าที่ประชุม คณะครูร่วมกันพิจารณา โดยมอบหมายให้ผู้รับผิดชอบโครงการแต่ละโครงการชี้แจงในที่ประชุมขอมติ หากเห็นชอบผู้บริหารจะลงนามอนุมัติให้ดำเนินการได้จัดทำเป็นรูปเล่มและปฏิทินปฏิบัติงาน เรียกว่า เอกสารโครงการปฏิบัติงาน กศ.พช. ปีการศึกษา 2536 โรงเรียนบ้านตาสา สาระสำคัญภายใน เอกสารมีดังนี้ คือ แผนภูมิการบริหารโรงเรียนโครงการทุกโครงการที่โรงเรียนจัดเป็นกิจกรรมใน โครงการ กศ.พช. ของโรงเรียน พร้อมรายละเอียดโครงการ แผนงาน หัวหน้าโครงการ ลักษณะ โครงการ ระยะเวลาดำเนินการ หลักการและเหตุผล ความหมายและขอบข่าย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ขั้นตอนและวิธีดำเนินงาน ทรัพยากรที่ใช้ประเมินผล ผลที่คาดว่าจะได้รับ

การดำเนินการตามแผน

กำหนดให้มีการประชุมซักซ้อมความเข้าใจก่อนเปิดภาคเรียน 1 สัปดาห์ เพื่อเตรียมการตามความจำเป็น เช่นการจัดซื้อ วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ชุดลอกบ่อปลา โดยขอแรงงานจากชุมชนโดยผ่านกรรมการศึกษา ผู้นำชุมชน ทำความสะอาดอาคารสถานที่ เสนอของบประมาณจากจังหวัด และพิจารณาอนุมัติงบประมาณสำหรับโครงการ กศ.พช.ได้รับงบประมาณ 10,000 บาท โดยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนดให้และค่าครุภัณฑ์ 6,000 บาท โรงเรียนได้พิจารณาและขอจัดซื้ออุปกรณ์ครุภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมหอกระจายข้าว และ 4,000 บาท ค่าอาหารปลา อุปกรณ์การกีฬาผลปรากฏว่า งบประมาณไม่เพียงพอจึงได้ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ ขอความร่วมมือและสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ

- เกษตรอำเภอ ให้การสนับสนุนเมล็ดพันธุ์และวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียน ครูผู้รับผิดชอบโครงการนั้น ๆ

- ประมงจังหวัดให้การสนับสนุนพันธุ์ปลา อบรมครู และร่วมแก้ปัญหา เช่น ปลาตาย
ทิ้งบ่อ

- ปศุสัตว์ ให้การสนับสนุนพันธุ์ไก่ 30 ตัว วัคซีน และมาให้การอบรมนักเรียน และครูในเรื่องการเลี้ยงดู

- การกีฬาแห่งประเทศไทย ได้รับสนับสนุนด้านอุปกรณ์การกีฬา

- โครงการความหวังใหม่ สนับสนุนเป็นเงินอุดหนุนปรับพื้นที่ทำสนามฟุตบอล

- สภาตำบล ได้รับการสนับสนุนเป็นเงินอุดหนุนในการจัดกิจกรรมที่โรงเรียนขอไป เช่น ให้โรงเรียนและชุมชนยืมเงินซื้อโคพันธุ์เนื้อในราคาถูก มาเลี้ยงลูกตัวแรกคืนสหกรณ์

การประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน และครูโครงการ กศ.พช.สรุปได้ว่า ขั้นตอนแรกใช้การรู้จักเป็นการส่วนตัว เช่น อาศัยชมรม สถาบันเดียวกัน เมื่อเจรจาเรียบร้อยที่ตกลงจะทำหนังสือราชการ จากโรงเรียนถึงหน่วยงานโดยตรงขอความร่วมมือ ในบางเรื่องก็แนบโครงการเสนอไปด้วย หลังจากสิ้นสุดการดำเนินงานในรอบปีก็จัดทำเป็นรายงานผลเพื่อทราบ

ในการนี้เทศ ควบคุม กำกับ ติดตามการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ตามแผนโครงการ กศ.พช. ของโรงเรียนบ้านตาสาจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ครูโครงการ

กศ.พช. ผู้นำชุมชนและจากเอกสาร สรุปคือ ดำเนินการควบคุมกำกับติดตามผลตามกำหนด ระยะเวลาที่ปรากฏในปฏิทินปฏิบัติงานของแต่ละโครงการ โดยวิธีการสอบถามและให้รายงานผลในที่ประชุมประจำเดือน หลักฐานคือ บันทึกการประชุมประจำเดือนการรายงาน จะเป็นรายงานผลการปฏิบัติงานในช่วงระยะเวลา นั้น รายงานความก้าวหน้า พร้อมปัญหาที่เกิดขึ้นขณะปฏิบัติงานและการแก้ไขปัญหา ซึ่งส่วนใหญ่ ปัญหาไม่รุนแรงผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบโครงการดำเนินการแก้ไขด้วยตนเอง ตามวิธีการที่เหมาะสมเสร็จก่อนการประชุมประจำเดือน

สำหรับการนิเทศการดำเนินงานโครงการจะใช้วิธีการปรึกษาหารือ และแนะนำ เป็นรายบุคคล เพราะลักษณะงานไม่เหมือนกัน หรือวิธีการประชุมกลุ่มย่อย เฉพาะผู้เกี่ยวข้อง โครงการในตอนพักกลางวัน หรือตอนช่วงว่างจากการให้นักเรียน แต่ทุกครั้งจะต้องเสนอผู้บริหารโรงเรียนทราบหรือร่วมประชุมด้วยตามโอกาส

การประเมินผลโครงการ กศ.พช.

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช. ศึกษาเอกสารและหลักสูตร สรุปว่า โรงเรียนให้ความสำคัญน้อย ไม่มีการจัดระบบที่แน่นอน ขึ้นอยู่กับโครงการ มอบผู้รับผิดชอบโครงการประเมินโดยการตอบแบบรายงาน ซึ่งจะปรากฏในภาคผนวก แล้วมอบงานวิชาการนำมา รวบรวมสรุปผลเป็นรูปเล่ม มีสาระสำคัญ คือ โครงการ ผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค และข้อเสนอแนะ เสนอสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ รายงานคณะกรรมการโครงการ กศ.พช. ทราบ

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานโครงการ

1. งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรม และยังแยกจ่ายเป็นค่าวัสดุ ครุภัณฑ์ไม่สะดวกต่อการใช้จ่าย
2. บุคลากรในโรงเรียนมีน้อย บางคนรับผิดชอบ 2-3 กิจกรรม จึงไม่สามารถจัดกิจกรรมให้สนองวัตถุประสงค์ทั้ง 8 ข้อ ของโครงการ กศ.พช.
3. โรงเรียนได้รับความร่วมมือจากชุมชนค่อนข้างน้อย เนื่องจากมีฐานะยากจน และไปทำงานต่างจังหวัดหรือรับจ้างตามโรงงานส่วนมากผลสำเร็จของโรงเรียนเป็นไปตามความสามารถ และการร่วมมือของคณะกรรมการในโรงเรียน โดยมีผู้บริหารเป็นกำลังสำคัญในทุก ๆ ด้าน

โดยภาพรวม โรงเรียนบ้านตาสา ใช้กิจกรรมการเรียนการสอนช่วยแก้ปัญหาของชุมชน ในท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่ จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช. ผู้นำชุมชน และศึกษาจากเอกสาร สรุปว่าอยู่ในขั้นปานกลาง ดูจากชุมชนยังให้ความร่วมมือน้อย เพราะสาเหตุ ความยากจน แต่เกิดประโยชน์กับตัวนักเรียนมีทักษะมากขึ้นจากการที่นักเรียนได้ปฏิบัติจริง พิจารณา ได้จากความชำนาญในขณะทำงาน รู้จักทำงานเป็นกลุ่ม มีความกระตือรือร้น มีความรับผิดชอบมากขึ้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญของโรงเรียน พิจารณาจากการให้การสนับสนุนโดยปราศจาก ข้อแม้ในทุกครั้งที่โรงเรียนขอความร่วมมือ ชุมชนพอใจในผลงานของโรงเรียน โดยพิจารณาได้จากการมาร่วมกิจกรรมเมื่อตรงกับช่วงว่างงาน คณะกรรมการศึกษาโรงเรียนได้รับรางวัลกรรมการ ศึกษาดีเด่นของโรงเรียนในระดับจังหวัด

ถ้าจะดำเนินการโครงการ กศ.พช. ให้บรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียน ปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ดังนี้

จัดหลักสูตรท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น โดยวิธีให้ชุมชนในท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรท้องถิ่นอย่างจริงจัง และยอมรับในความแตกต่างของวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ของชุมชน จัดระเบียบ แผนการปกครองให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ขจัดความขัดแย้ง และลดความหวาดระแวงทางการเมือง สร้างความไว้วางใจให้เกิดกับผู้ปกครอง

ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานโครงการ กศ.พช.

จากการสำรวจถึงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อการดำเนินงานโครงการ กศ.พช. ให้เกิดผลดียิ่งขึ้น จากการสัมภาษณ์ได้รับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะดังนี้

1. จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรให้ได้ผล โดยการกำกับติดตามอย่างใกล้ชิด
2. จัดให้มีงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอกับความจำเป็นในแต่ละกิจกรรม
3. อบรมสัมมนา ผู้รับผิดชอบ ให้ความรู้ และให้ความชัดเจนในเรื่องแนวทางการ

ดำเนินงานโครงการ กศ.พช.

4. อย่าจัดทำโครงการเพียงเพื่อผลงาน ควรคำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นและได้รับ ต้องมีคุณภาพ

กรณีที่ 3

โรงเรียนบ้านศาลาสอง

สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอยะรัง

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช. ผู้นำชุมชนรวมทั้งได้ศึกษาจากเอกสารแผนปฏิบัติการดำเนินงานโครงการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.) ประจำปี 2536 ปรากฏว่า โรงเรียนบ้านศาลาสอง ตั้งอยู่ หมู่ที่ 4 ตำบล สะดาวา อำเภอ ยะรัง จังหวัดปัตตานี มีครูทั้งหมด 18 คน นักเรียน 251 คน นักการภารโรง 1 คน วิทยากร ศาสนาอิสลาม 1 คน มีนายสงบ เนียมคง เป็นอาจารย์ใหญ่ เนื้อที่โรงเรียน 8 ไร่ 3 งาน 86 ตารางวา นักเรียนเป็นไทยมุสลิม 100 % เปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และได้เปิดสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา เมื่อปี 2534 อาชีพส่วนใหญ่ในชุมชน คือ ทำนา ทำสวน และมีปัญหาที่สำคัญคือ ความยากจน ผู้ปกครองนักเรียนต้องไปหางานทำต่างท้องที่ เช่น จังหวัดยะลา และสงขลา จึงทำให้เกิดปัญหาเด็กติดตาม ผู้ปกครองไปประกอบอาชีพด้วย เขตบริการของโรงเรียนมี 3 หมู่บ้าน 314 ครัวเรือน ประชากร 2,000 คน

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช. และผู้นำชุมชน สรุปว่า โรงเรียนบ้านศาลาสอง ได้รับคัดเลือกเข้าโครงการ กศ.พช. โดยสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอยะรัง คัดเลือกตามอัตราส่วนโรงเรียนเข้าโครงการแต่ละปีที่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำหนด โดยอาศัยเกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกโรงเรียน เช่น ความเหมาะสม มีพื้นที่พอจะดำเนินการจัดกิจกรรมด้านการเกษตร โรงเรียนมีหน้าที่คัดเลือกครูโครงการ กศ.พช. คัดเลือกผู้นำชุมชน ซึ่งเป็นตัวแทนกรรมการโครงการเข้ารับการอบรมโครงการ กศ.พช. ที่จังหวัดจัดขึ้น จากนั้นสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอยะรังจะรวบรวมรายชื่อโรงเรียน รายชื่อผู้เข้าอบรมโครงการ กศ.พช. ส่งสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปัตตานีดำเนินการต่อไป

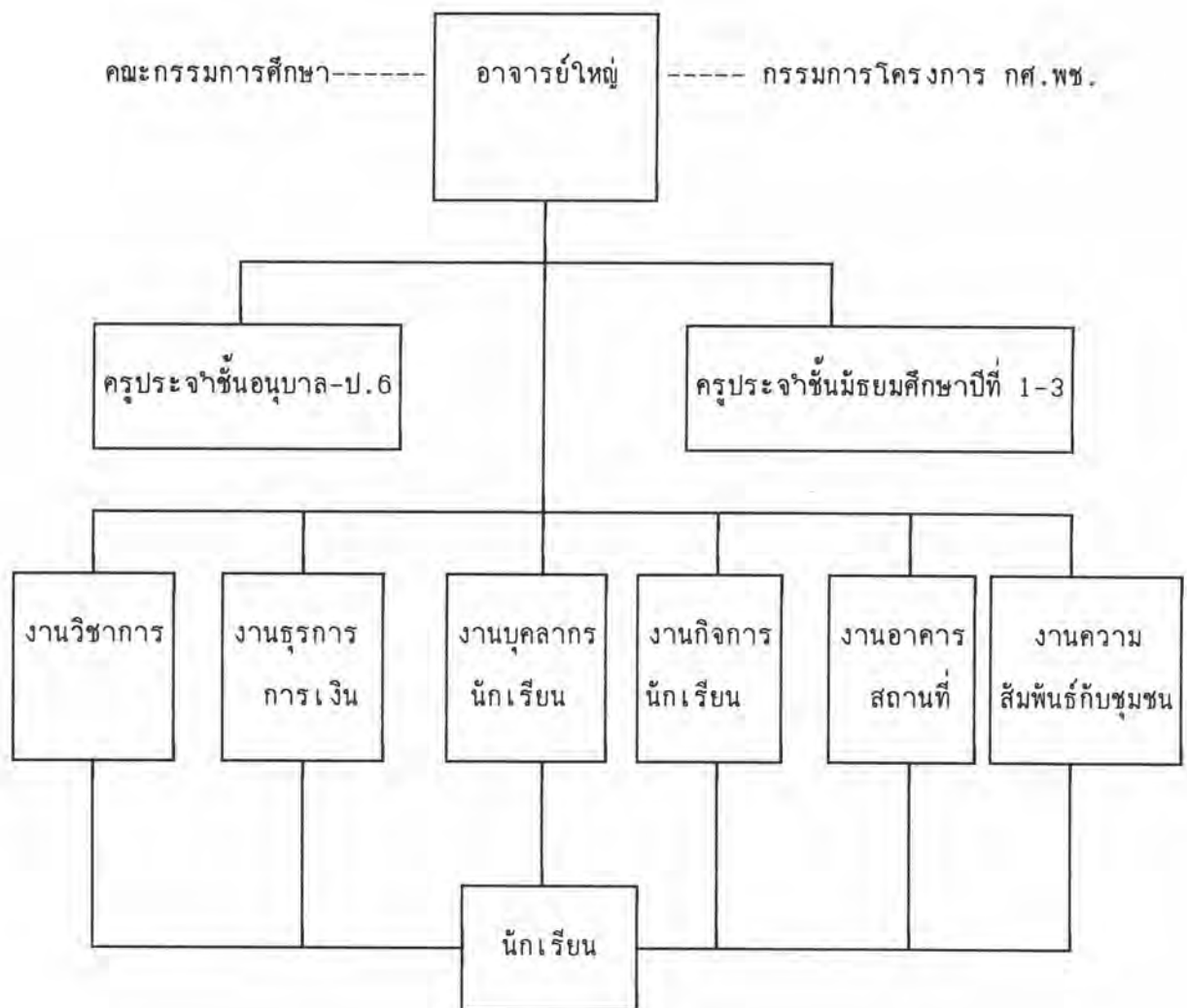
การบริหารโครงการการศึกษา เพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.) ของโรงเรียน บ้านศาลาสอง

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลของโรงเรียนบ้านศาลาสอง จากการสัมภาษณ์
ผู้บริหารโรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช. ผู้นำชุมชน และศึกษาจากเอกสารแผนปฏิบัติการค้ำ
เนินงานโครงการศึกษา เพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.) และเอกสารคำสั่งของโรงเรียน
สรุปประเด็นสำคัญ ๆ คือ

โครงสร้างการบริหารองค์กร

โรงเรียนบ้านศาลาสอง ได้กำหนดรูปแบบการบริหารองค์กร ในรูปแบบการบริหาร
งานหลัก และงานที่ปรึกษา กล่าวคือ บริหารงานหลัก เป็นการบริหารงานที่ผู้บริหารโรงเรียน มี
อำนาจหน้าที่ในการสั่งงาน มอบหมายงานให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา ตามตำแหน่งและหน้าที่ ส่วนงานที่
ปรึกษา ประกอบด้วยคณะกรรมการการศึกษา เป็นคณะกรรมการโครงการ กศ.พช. มีฐานะเป็น
คณะกรรมการที่ปรึกษาของโรงเรียน ดังแผนภูมิที่ 15

แผนภูมิที่ 15 การบริหารองค์กรโรงเรียนบ้านศาลาสอง

ที่มา : แผนปฏิบัติงานประจำปีการศึกษา 2536 โรงเรียนบ้านศาลาสอง สปอ.ยะรัง
สปจ.ปัตตานี (2536: 87)

จากแผนภูมิ อาจารย์ใหญ่จะสั่งการและมอบหมายงานโดยตรงกับครูประจำชั้น ทั้ง 2 ระดับ คือ ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา และหัวหน้างานทั้ง 6 งาน ตลอดจนนักเรียน และนักการภารโรง ส่วนโรงเรียนมัธยมมีบุคลากรน้อย ส่วนหนึ่งยังใช้ครูประถมศึกษาไปสอนมัธยมศึกษา การแบ่งสายงานซึ่งยังไม่ชัดเจนนัก

ในการบริหารงานโครงการ กศ.พช. ของโรงเรียนบ้านศาลาสอง มีคณะกรรมการ 2 ชุด คือ คณะกรรมการที่ปรึกษาและคณะกรรมการดำเนินงานโครงการ กศ.พช. ซึ่งคณะกรรมการแต่ละชุดจะมีบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน ดังเช่น

คณะกรรมการที่ปรึกษาซึ่งประกอบด้วย กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำศาสนา และคณะกรรมการศึกษาของโรงเรียน มีบทบาทหน้าที่ให้คำปรึกษารับทราบ ประสานงาน และให้ความร่วมมือช่วยเหลือกิจกรรมของโรงเรียนตามที่โรงเรียนขอความร่วมมือ

ส่วนคณะกรรมการดำเนินงานโครงการ กศ.พช. จะประกอบด้วยอาจารย์ใหญ่เป็นประธาน ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่เป็นรองประธาน คณะครู/อาจารย์ นักเรียน ตัวแทนผู้นำชุมชน กรรมการศึกษาเป็นกรรมการ ครูโครงการ กศ.พช. เป็นกรรมการและเลขานุการ

มีบทบาทหน้าที่ กำหนดแผนงานโครงการของโรงเรียน เขียนโครงการเสนอโครงการ เพื่อขออนุมัติ ปรับปรุงอาคารสถานที่ และสนามโรงเรียนและชุมชน ประชาสัมพันธ์งาน กิจกรรมโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียน ประเมินผลการดำเนินงาน และติดตามการดำเนินงานกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ของโรงเรียน

คณะกรรมการจะมีการประชุมรวมกันทั้งหมด 8 ครั้ง เกี่ยวกับเรื่องการกำหนดโครงการ คัดเลือกโครงการ วิธีดำเนินงาน การพัฒนาโรงเรียน เตรียมงานและความพร้อม ในการเสนอตัวเข้าแข่งขันโรงเรียนโครงการ กศ.พช. ดีเด่น ทั้งของอำเภอและของจังหวัด ผลปรากฏว่าโรงเรียนชนะเลิศเป็นโรงเรียนโครงการ กศ.พช. ดีเด่นของจังหวัด 3 ปีซ้อน คือ ปี พ.ศ. 2534-2536 เป็นผลให้หลายหน่วยงานมาถ่ายทำและบันทึกวีดีโอเทปกระบวนการจัดกิจกรรมของโรงเรียนเป็นสารคดีเผยแพร่ข้อสรุปประชุมตกลงว่าควรเปิดโอกาสให้โรงเรียนอื่น โดยเสนอตัวขอเลิกการแข่งขัน ประกวดรางวัลโครงการ กศ.พช. ดีเด่น ในทุกระดับต่อไป แต่การดำเนินงานก็ยังคงสภาพเดิม

การวางแผนโครงการ กศ.พช.

การดำเนินงานโครงการ กศ.พช. ของโรงเรียนบ้านศาลาสอง ได้กำหนดวัตถุประสงค์ประสงค์ จัดกิจกรรมเพื่อสนองวัตถุประสงค์โครงการ กศ.พช. ทั้ง 8 ข้อ จึงได้กำหนดขั้นตอนการวางแผนโครงการซึ่งต้องปฏิบัติงานให้แล้วเสร็จภายในช่วงระยะเวลาเดือนกุมภาพันธ์ถึงมีนาคมของทุกปี

ดังนี้

จัดประชุมคณะกรรมการดำเนินงานโดยการ กำหนดนโยบายการดำเนินงานโครงการ กศ.พช. ของโรงเรียน เช่น จัดกิจกรรมที่สามารถดำเนินการได้ และสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับชุมชนและโรงเรียน สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน และสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประสพผลสัมฤทธิ์ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ดีขึ้นสามารถแก้ปัญหาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ให้ดีกว่าปัจจุบัน เป็นการยกระดับคุณภาพชีวิต ชุมชนให้ดีขึ้น โดยใช้เด็กเป็นสื่อกลางถ่ายทอดความรู้จากโรงเรียนไปสู่ผู้ปกครอง ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. สสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาความต้องการของชุมชน เพื่อจัดทำแผนงานโครงการ โดยที่ประชุมได้กำหนดให้ ครูโครงการ กศ.พช. ผู้นำท้องถิ่น นักเรียน ออกสำรวจปัญหาและสาเหตุของปัญหา ซึ่งมีผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน โดยวิธีการแบ่งกลุ่มออกสำรวจ พูดคุยปรึกษาหารือ สอบถามความต้องการของชุมชน โรงเรียนให้บริการด้านใดบ้าง และข้อมูล จปฐ. ทั้งนี้ผู้บริหารโรงเรียนเป็นเลขาสภาตำบล

2. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการนำข้อมูล สภาพปัจจุบันและความต้องการ ของโรงเรียน และชุมชน มารวบรวมจัดลำดับความสำคัญ ความจำเป็นที่จะต้องแก้ปัญหา โดยพิจารณาความเป็นไปได้ในแง่กำลังคน บุคลากรในโรงเรียน มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน ความตั้งใจและการให้ความร่วมมือของชุมชน งบประมาณที่รัฐจัดสรรให้เพียงพอหรือไม่ แหล่งเงินทุนที่จะสนับสนุนแต่ละโครงการ มีหรือไม่ สามารถสำเร็จตามกำหนดเวลาหรือไม่ มีตลาดจำหน่ายหรือไม่ คุ่มทุนหรือไม่ ที่สำคัญเด็กได้รับประโยชน์อย่างไร กำหนดเป็นแผนงานโครงการ พร้อมคัดเลือกเน้นที่โครงการ/กิจกรรมจะต้องสนองวัตถุประสงค์โครงการ กศ.พช. ทั้ง 8 ข้อ ซึ่งใน ส่วนหนึ่งเป็นกิจกรรมที่โรงเรียนดำเนินการอยู่แล้ว เพียงนำมาปรับกระบวนการเน้นให้ส่งผลถึงชุมชนมากขึ้น เช่น โครงการห้องสมุด กีฬาสัมพันธ์ การเยี่ยมบ้าน เน้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

นอกจากนี้ ควรเพิ่มกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมอาชีพที่เน้นด้านการจัดการให้ถูกหลักวิชาทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติครบวงจร เพื่อเป็นแบบอย่างได้ โครงการ/กิจกรรม จะต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมในโรงเรียนด้วยเสมอ

3. พิจารณาและมอบหมายให้ครูรับผิดชอบโครงการ โดยวิธีหาอาสาสมัครและพิจารณา

ความสามารถเฉพาะตัว จัดทำร่างโครงการ กำหนดรายละเอียด เช่น หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เป้าหมายวิธีดำเนินการ ปฏิทินปฏิบัติงาน ทรัพยากร สถานที่ดำเนินการประเมินผล ผลที่คาดว่าจะได้รับ โครงการที่โรงเรียนกำหนดเป็นโครงการเด่น และสามารถแก้ปัญหาชุมชนได้ในระดับหนึ่ง เช่น

โครงการเกษตรแบบผสมผสาน

โครงการเลี้ยงไก่ไข่ ไก่ต้อน ไก่พันธุ์เนื้อ

โครงการเลี้ยงปลาน้ำจืด

โครงการปลูกพืชผักเศรษฐกิจ เช่น พืชไร่

โครงการปรับปรุงห้องเรียน บริเวณโรงเรียน

โครงการพัฒนาคุณภาพของกลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียน

4. จัดประชุมคณะกรรมการเพื่อที่เสนอพิจารณาปรับปรุงโครงการตามความเหมาะสม โดยครูผู้รับผิดชอบแต่ละโครงการเป็นผู้รายงาน เมื่อมติที่ประชุมให้ปรับแก้ และนำเสนอผู้บริหาร ลงนามอนุมัติดำเนินงาน จัดรวบรวมโครงการเป็นรูปเล่ม มีเนื้อหาสาระที่สำคัญ คือ ประวัติโรงเรียน คำขวัญของโรงเรียน แผนที่แสดงเขตบริการและแผนผังโรงเรียนแผนภูมิโครงสร้างการบริหารของโรงเรียน ข้อมูลพื้นฐาน สรุปสาระสำคัญของแผน/โครงการปีการศึกษา 2535 สภาพปัจจุบันและความต้องการโครงการ กศ.พช.โครงการต่าง ๆ เสนอ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ เพื่อส่งสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด พิจารณาจัดสรรงบประมาณ ประชาสัมพันธ์ และประสานงาน

การนำแผนไปปฏิบัติ

จากการวิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์ ผู้บริหารโรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช. ผู้นำชุมชนและศึกษาเอกสารหลักฐานจากสมุดบันทึกการประชุม สรุปว่า การดำเนินงานหลังจากอนุมัติโครงการแล้วโรงเรียนบ้านศาลาสอง ได้ดำเนินการดังนี้คือ

1. โรงเรียนจัดประชุมเพื่อเตรียมงาน เช่น ให้ผู้รับผิดชอบโครงการทุกโครงการสำรวจงบประมาณที่จะต้องใช้และจัดทำรายการวัสดุ ครุภัณฑ์ ที่ต้องใช้ในการดำเนินงานโครงการ เสนองานธุรการการเงิน เพื่อขออนุมัติจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ กำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน ระยะเวลา และความจำเป็นที่จะต้องประสานงาน หรือขอความอนุเคราะห์จากหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ข้องกับกิจกรรมในแต่ละโครงการ กำหนดบุคคลรับผิดชอบประสานงาน จัดทำแผนภูมิปฏิทินการปฏิบัติงานของแต่ละโครงการแสดงที่ห้องทำงานอาจารย์ใหญ่ โดยถือเป็นกำหนดการนิเทศติดตามงานของผู้บริหารโรงเรียน

2. การประสานงาน โรงเรียนบ้านศาลาสองได้กำหนดวิธีการประสานในลักษณะประสานงานในหน่วยงาน เพื่อความสะดวกต่อการปฏิบัติงาน ขอความร่วมมือ ครูแต่ละคนประสานงานซึ่งกันและกันโดยตรง ผู้บริหารโรงเรียนรับรู้รับทราบและประสานงานภายนอกโรงเรียนมี 2 ลักษณะ คือ ในสังกัดตามสายงาน เช่น สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ และสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในเรื่องงบประมาณ การประชาสัมพันธ์ จำหน่ายผลิตของโรงเรียน การฝึกอบรมสัมมนา และประสานงานกับหน่วยงานต่างสังกัด เช่น

ประมงอำเภอ ได้รับความอนุเคราะห์ ในเรื่องของพันธุ์ปลา และยืมอุปกรณ์การเลี้ยงปลา เช่น เครื่องสูบน้ำ อุปกรณ์จับปลา และวิทยากรให้ความรู้หลักวิชาการและเทคนิควิธีที่เกี่ยวกับการเลี้ยงดู การบำรุงรักษา

เกษตรอำเภอ ได้รับความอนุเคราะห์เกี่ยวกับ เมล็ดพันธุ์พืช และต้นกล้าไม้

ปศุสัตว์อำเภอ ได้รับความอนุเคราะห์เกี่ยวกับวิทยากร แนะนำการเลี้ยงดู และการป้องกันโรคสัตว์ ให้วัคซีนหยอดจมูกไก่

สาธารณสุขตำบล ตามโครงการทันตอนามัยในโรงเรียน การรักษาเหาเด็กชั้นประถมปีที่ 1-4 การอมฟลูออไรด์

การประสานงานดังกล่าว ดำเนินการโดยวิธีอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวติดต่อกับเจ้าหน้าที่ในแต่ละหน่วยงานเป็นการภายใน เมื่อตกลงโรงเรียนจะให้เป็นหนังสือราชการขอความร่วมมือพร้อมแนบโครงการทุกครั้ง เพื่อสะดวกต่อการพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ตามความเหมาะสม

3. การนิเทศ ควบคุม กำกับ ติดตาม การดำเนินงานโครงการ กศ.พช. โรงเรียนได้ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการ ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบโครงการแต่ละโครงการ หัวหน้างาน 6 งาน ของโรงเรียน และครูโครงการ กศ.พช. เป็นกรรมการ โดยพิจารณาการตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ การดำเนินงานตามกำหนดเวลา มีปัญหาอุปสรรค ด้านใดบ้าง ควรแก้ไขปรับปรุงด้านใด อย่างทันท่วงทีลดปัญหาความซ้ำซ้อน พิจารณาเปรียบเทียบจากแผนภูมิแสดงปฏิทินการปฏิบัติงานของแต่ละโครงการโดยวิธีสอบถามความก้าวหน้า

ร่วมแก้ปัญหาอุปสรรคเป็นรายบุคคล ให้คำปรึกษาและนำผลการแก้ปัญหา รายงานผลการปฏิบัติงาน ในที่ประชุมประจำเดือน ให้เลขาธิการที่ประชุมบันทึกเป็นหลักฐาน

การประเมินผลโครงการ กศ.พช.

จากการวิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์ ผู้บริหารโรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช. ผู้นำชุมชน และเอกสารหลักฐานต่าง ๆ บันทึกการประชุม เอกสารสรุปผลการดำเนินงานโครงการ กศ.พช. ของโรงเรียน สรุปว่าโรงเรียนบ้านศาลาสอง ไม่ได้จัดระบบการประเมินผลที่แน่นอน เพียงมอบผู้รับผิดชอบโครงการ ประเมินผล หรือสรุปผลการดำเนินงานตลอดจนปัญหา อุปสรรค การแก้ปัญหา โครงการที่รับผิดชอบ เมื่อสิ้นปีการศึกษารายงานให้ผู้บริหารโรงเรียนทราบ และรวบรวมจัดทำเป็นเอกสาร สรุปผลการดำเนินงานโครงการ กศ.พช. ของโรงเรียน รายงานสำนักงาน การประถมศึกษาอำเภอ โดยมีคณะกรรมการประเมินผลโครงการ กศ.พช. ดีเด่นระดับอำเภอ และจังหวัดมาประเมินผล เพื่อมอบรางวัลในวันประถมศึกษาเท่านั้น

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินโครงการ กศ.พช. ของโรงเรียน โดยภาพรวมมีดังนี้

1. งบประมาณ มีจำกัด ภายได้ข้อจำกัดในการใช้งบประมาณ ซึ่งแบ่งเป็นค่าครุภัณฑ์ 6,000 บาท และค่าวัสดุดำเนินงาน 4,000 บาท ไม่สัมพันธ์กับกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อสนองวัตถุประสงค์ทั้ง 8 ข้อ และการอนุมัติงบค่าครุภัณฑ์ล่าช้า
2. ขาดพาหนะในการขนส่งผลผลิตไปจำหน่าย เช่น ตลาดนัด และโรงเรียนในกลุ่ม (สนับสนุนโครงการอาหารกลางวัน) ผู้รับผิดชอบโครงการขาดขวัญและกำลังใจในการดำเนินการจากระดับจังหวัด อำเภอ
3. ศึกษานิเทศก์ระดับอำเภอและระดับจังหวัดนิเทศติดตามผล ไม่ต่อเนื่อง
4. การนิเทศ ติดตาม ของโรงเรียนไม่ต่อเนื่อง เพราะในโรงเรียนมีโครงการหลากหลาย มีบุคลากรน้อย และเปิดสอนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นด้วย
5. โรงเรียนขาดผู้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประเมินผล

โดยภาพรวมการที่โรงเรียนบ้านศาลาสองจัดดำเนินการ กศ.พช.ใช้กิจกรรมการเรียนการสอนช่วยแก้ปัญหาชุมชนในท้องถิ่นที่โรงเรียนให้บริการ ตามที่สัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช. ผู้นำชุมชน สรุปว่า โรงเรียนได้ดำเนินการในระดับดีมาก สามารถแก้ปัญหาชาวบ้านได้ระดับหนึ่ง เช่น ประชนชนสามารถปลูกพืชผักสวนครัว และเลี้ยงไก่บริโภคและขาย เป็นการเพิ่มรายได้ เปอร์เซนต์เด็กขาดเรียนลดลง ชุมชนให้ความสำคัญโรงเรียนมากขึ้น โดยดูจากการให้ความร่วมมือ เสียสละแรงงาน มาเข้าประชุมคณะกรรมการตามกำหนดที่โรงเรียนแจ้งให้ทราบ

ส่วนการจะดำเนินการให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กล่าวข้างต้น ควรปรับปรุงในด้านเพิ่มความรู้และสนับสนุนให้บุคลากรได้เข้าอบรม เพื่อฝึกทักษะในวิชาชีพโดย สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ควรพิจารณาเพิ่มงบประมาณและให้ความไว้วางใจยกเลิกข้อจำกัดการใช้งบประมาณค่าครุภัณฑ์ 6,000 บาท และค่าวัสดุ 4,000 บาท มอบให้โรงเรียนดำเนินการเองตามความเหมาะสมและความจำเป็นของแต่ละโครงการ และไม่ควรร้ายผู้บริหารโรงเรียนบ่อย เพราะตามข้อเท็จจริงการร้ายผู้บริหารมีผลกระทบต่อการทำงานของโรงเรียนบางโครงการต้องเลิกล้มหรือดำเนินการไม่ต่อเนื่อง เพราะผู้บริหารบางคนขาดประสบการณ์และความชำนาญ ไม่สามารถสานต่องานเดิมได้บรรลุผลตามเป้าหมาย

โรงเรียนบ้านศาลาสองเป็นศูนย์การพัฒนาชุมชนในเขตบริการ ในด้านเป็นแบบอย่าง เช่น การเกษตรแบบผสมผสาน ช่วยประสานงานระหว่างชุมชนกับหน่วยงานของรัฐ เป็นแหล่งความรู้ เช่น เปิดห้องสมุดโรงเรียนให้ประชาชนมาใช้บริการ และจัดกลุ่มสนใจให้บริการสถานที่จัดพิธีสำคัญทางศาสนา กีฬาสัมพันธ์ วิทยุโมเต๊ะ แก้อื้อ เครื่องใช้ และเครื่องขยายเสียงไปจัดงานที่บ้าน โดยผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการ ที่โรงเรียนแต่งตั้งเป็นการเฉพาะกิจ เพื่อดูแลและจัดทำรายละเอียด ต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะการดำเนินงานโครงการ กศ.พช.

1. โรงเรียนที่ดำเนินการโครงการ กศ.พช. ไม่ควรร้ายผู้บริหารโรงเรียนบ่อย เพราะส่งผลกระทบต่อการทำงานโครงการ
2. ผู้บริหารในโรงเรียนโครงการ กศ.พช. ต้องมีคุณสมบัติ เช่น มีมนุษยสัมพันธ์ดี

เพราะต้องเข้ากับประชาชนในชุมชนได้ และสามารถประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ มีอุดมการณ์เป็นนักพัฒนา มีความเสียสละ รักความเป็นครู

3. จังหวัดควรจัดอบรมเรื่องการประเมินผลโครงการให้กับโรงเรียนเพราะส่วนใหญ่ครูไม่มีความรู้เรื่องขบวนการ วิธีการประเมินผล อาศัยความรู้เดิมปฏิบัติต่อ ๆ กันมา

4. ครูโครงการ กศ.พช. จะต้องมีความรู้ทางด้านวิชาชีพ และจะต้องมีอุดมการณ์ของนักพัฒนา เสียสละ อดทน

กรณีที่ 4

โรงเรียนบ้านวังพระ เคียน

สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอควนกาหลง

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสตูล

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

โรงเรียนบ้านวังพระเคียน ตั้งอยู่หมู่ที่ 5 ตำบลนิคมพัฒนา อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 7 ห้องเรียน มีครู 9 คน ครูสอนศาสนาอิสลาม 1 คน นักเรียน 232 คน นักการภารโรง 1 คน พื้นที่ดำเนินการของโรงเรียนมี 48 ไร่ อาคารเรียน 3 หลัง อาคารเอนกประสงค์ 1 หลัง ปัจจุบัน นายโสภณ พุทธะสุกะ เป็นอาจารย์ใหญ่ โรงเรียนอยู่ห่างจากอำเภอ 37 กม. เป็นถนนลูกรังขึ้นต่ำ ในฤดูฝนการคมนาคมไม่สะดวก โรงเรียนมีเขตบริการ 2 หมู่บ้าน 220 ครัวเรือน ชุมชนมีอาชีพ ทำนา ทำสวน รับจ้าง ประชาชนมีฐานะค่อนข้างยากจน ข้อมูลจาก จปฐ.

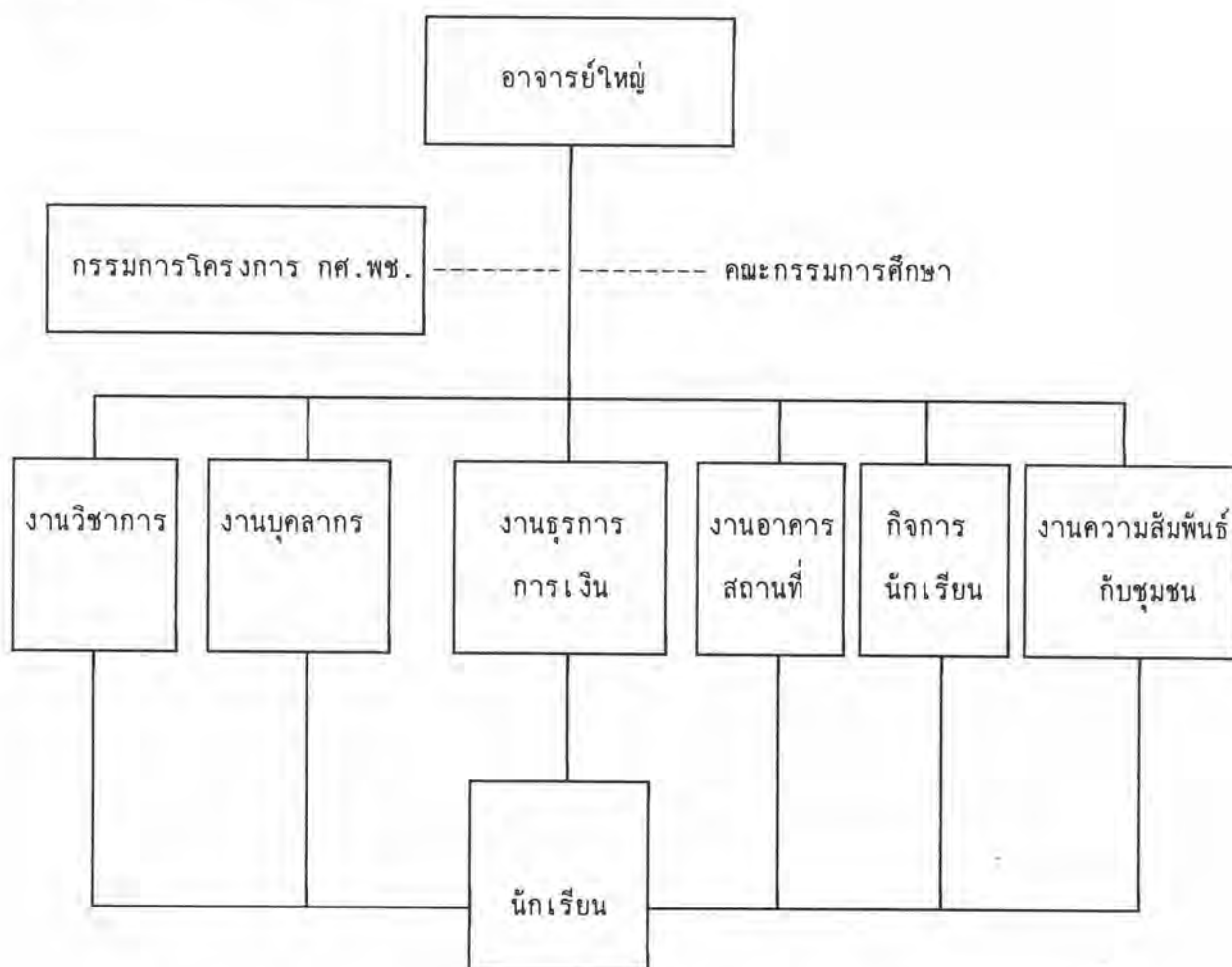
จากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารโรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช. และผู้นำชุมชน ระบุว่าโรงเรียนบ้านวังพระเคียน ได้รับการคัดเลือกเข้าโครงการ กศ.พช. ตั้งแต่ปี 2530 โดยสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ มอบให้กลุ่มโรงเรียนคัดเลือกโรงเรียนเข้าโครงการ กลุ่มโรงเรียนละ 1 โรงเรียน แล้วส่งรายชื่อให้สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ เพื่อคัดเลือกให้เหลือเพียง 1 โรงเรียน เพื่อรับการสนับสนุนงบประมาณดำเนินโครงการ กศ.พช. จาก สปช. ในปีนั้น

การบริหารโครงการการศึกษา เพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.) ของโรงเรียนบ้านวังพระเคียน

โครงสร้างการบริหารองค์กร

จากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารโรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช. และศึกษาจากเอกสาร แผนปฏิบัติการโรงเรียน บ้านวังพระเคียน ประจำปีการศึกษา 2536 พบว่า โรงเรียนได้จัดการบริหารองค์กร ดังแผนภูมิที่ 16

แผนภูมิที่ 16 การบริหารองค์กรของโรงเรียนบ้านวังพระเคียน

ที่มา : แผนการปฏิบัติงานโครงการ กศ.พช. ประจำปีการศึกษา 2536 ของ
โรงเรียนบ้านวังพระเคียน สปอ.ควนกาหลง สปจ.สตูล (2536:7)

จากแผนภูมิ แสดงว่าโรงเรียนบ้านวังพระเคียน ได้จัดรูปแบบบริหารโครงการ กศ.พช. ของโรงเรียนนี้ โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการ 2 ชุด ดังนี้ คือ

คณะกรรมการที่ปรึกษาโครงการ ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน เป็นประธาน และตัวแทนกรรมการศึกษา 1 คน ผู้แทนกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มสหกรณ์ จำนวน 3 คน คหบดีที่ให้ความอุปการะโรงเรียน 4 คน เป็นกรรมการ ผู้บริหารโรงเรียนเป็นกรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการดังกล่าว ถือเป็นงานที่ปรึกษา มีบทบาทหน้าที่ ให้คำปรึกษา เสนอแนะปัญหาและให้ความร่วมมือโรงเรียนจัดกิจกรรม เมื่อโรงเรียนขอความร่วมมือ

คณะกรรมการดำเนินงานโครงการ ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน เป็นประธาน หัวหน้างาน 6 งาน ของโรงเรียน คณะครู นักเรียน นักการภารโรงเป็นกรรมการ และครูโครงการ กศ.พช. เป็นกรรมการและเลขานุการ ถือเป็นสายงานเล็ก ๆ ผู้บริหารโรงเรียนมีอำนาจสั่งการผู้ใต้บังคับบัญชาโดยตรง มีบทบาทหน้าที่สำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของชุมชนและของโรงเรียน วางแผน กำหนดโครงการ และดำเนินงานตามแผนนี้เทศควบคุม ติดตาม และการประเมินผล

จากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารโรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช. ผู้นำชุมชน และศึกษาจากเอกสาร สรุปว่าโรงเรียนได้กำหนดกระบวนการบริหารโครงการ มี 4 ขั้นตอนที่สำคัญงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนด

1. สำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ

ในขั้นตอนการสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ โรงเรียนได้จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการโครงการ เพื่อชี้แจงนโยบายโครงการ กศ.พช. และแจ้งให้คณะครูศึกษาสภาพปัญหาของโรงเรียน และคณะกรรมการที่ปรึกษาโครงการ ศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน

2. การวางแผนโครงการ

โรงเรียนได้จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการทั้ง 2 ชุด ภายหลังจากการรวบรวมปัญหา และจัดลำดับความสำคัญ ขั้นตอนต่อไป คือ กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย แนวทาง จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์โครงการ กศ.พช. ทั้ง 8 ข้อ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนดให้โรงเรียน โดยให้ที่ประชุมกำหนดกิจกรรมที่สนองวัตถุประสงค์ตั้งแต่ละข้อสรุปได้ดังนี้

กิจกรรมที่สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ได้แก่

- จัดกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน
- การส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน
- การรักษาความสะอาด
- การจัดอาหารกลางวันครบวงจร
- การออมทรัพย์

กิจกรรมที่สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ได้แก่

- การเยี่ยมบ้าน
- การพบปะก่อนเปิด-ปิดภาคเรียน

กิจกรรมที่สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 และข้อ 4 ได้แก่

- การยกย่องคนดี
- นักเรียนตัวอย่าง
- การพัฒนาชุมชน

กิจกรรมที่สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่ 5 ได้แก่

- ปลูกผักสวนครัว
- สวนปาล์มน้ำมัน
- การบ่อเลี้ยงปลาสาธิต

กิจกรรมที่สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่ 6 ได้แก่

- ศูนย์บริการข่าวสาร
- จัดป้ายนิเทศ เสนอข่าวสาร และวันสำคัญ

กิจกรรมที่สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่ 7 ได้แก่

- บริการสุขภาพอนามัย
- จัดตลาดนัดนักเรียน

กิจกรรมที่สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่ 8 ได้แก่

- กีฬาสัมพันธ์
- วันสำคัญของท้องถิ่น

กิจกรรมที่สนองวัตถุประสงค์ทั้ง 8 ข้อ (18 กิจกรรม) สอดคล้องกับหลักสูตร พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุงแก้ไข 2533) ที่ประชุมพิจารณาวิเคราะห์กิจกรรมดังกล่าวโดยพิจารณาทั้งงบประมาณ ความเป็นไปได้ของกิจกรรม ความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่สภาพแวดล้อม ของโรงเรียน สรุปทำเป็นโครงการ 18 โครงการ

พิจารณามอบหมายผู้รับผิดชอบโครงการ ซึ่งพิจารณาจากความสามารถ ทักษะ ความชำนาญ เฉพาะบุคคล ความเหมาะสม ความสนใจ และปริมาณงานในหน้าที่ โดยมอบหมาย ให้จัดทำรายละเอียดโครงการ เสนอที่ประชุมพิจารณาปรับแก้ ตามความเหมาะสม และพิจารณา โครงการที่เน้นพัฒนาชุมชน ตรงความต้องการของชุมชน และสามารถแก้ปัญหาชุมชนได้ มี 6 โครงการ เช่น

โครงการสวนปาล์มน้ำมัน

โครงการบ่อปลาสาธิต

โครงการปลูกผักสวนครัว

โครงการอาหารกลางวันครบวงจร

โครงการศูนย์บริการข่าวสาร

โครงการสหกรณ์โรงเรียน

ซึ่งทั้ง 6 โครงการ โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เน้นที่กระบวนการขั้นตอนสำหรับ นักเรียน นำทักษะไปใช้แก้ปัญหาหรือร่วมเป็นกำลังสำคัญที่บ้านและชุมชน ส่วนที่เหลือถือเป็นโครงการปกติของโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนเห็นชอบอนุมัติเป็นคำสั่งแต่งตั้งผู้รับผิดชอบโครงการปี 2536 ของโรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช. รวบรวมจัดทำเป็นเอกสารแผนการดำเนินงาน โครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.) ประจำปีการศึกษา 2536 ของโรงเรียนบ้านวังพระเคียน สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอดอนภาดล สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสตูล เป็นรูปเล่มภายในแสดงสาระเกี่ยวกับ ประวัติโรงเรียน ข้อมูลของโรงเรียน ข้อมูลพื้นฐาน แผนผังโรงเรียน แผนผังแสดงเขตบริการของโรงเรียน แผนภูมิการบริหารของโรงเรียน แผนงาน/โครงการ เช่น โครงการสวนปาล์มน้ำมัน โครงการปลาสาธิต โครงการปลูกผักสวนครัว โครงการอาหารกลางวันครบวงจร โครงการศูนย์บริการข่าวสาร โครงการสหกรณ์โรงเรียน

จากการศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรค ด้านการวางแผนโครงการ กศ.พช. ของโรงเรียน ปรากฏว่า

1. โครงการที่โรงเรียนกำหนดขึ้นไม่สามารถแก้ปัญหาตามที่สำรวจข้อมูลได้ทั้งหมด เนื่องจากข้อจำกัดอยู่ที่ครูในโรงเรียนขาดความรู้ความชำนาญตามอาชีพที่ชุมชนต้องการให้โรงเรียนจัดบริการ

2. บุคลากรมีน้อย โรงเรียนกำหนดกิจกรรมมากเกิดความซ้ำซ้อนทำให้งานขาดประสิทธิภาพ

3. งบประมาณจังหวัดจัดสรรให้โรงเรียนมีน้อย ไม่พอต่อการลงทุนทำกิจกรรมโครงการทุกโครงการที่โรงเรียนกำหนด

3. การนำแผนไปปฏิบัติ

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช. และผู้นำชุมชน ระบุว่าโรงเรียนได้กำหนดแนวทางในการดำเนินงานไว้ 3 ประเด็น คือ การเตรียมการ การประสานงาน และการนิเทศ ควบคุม ติดตามแต่ละด้าน โรงเรียนได้ดำเนินการดังนี้

การเตรียมการ

โรงเรียนจัดประชุมคณะกรรมการดำเนินงานโครงการ ก่อนเปิดเรียน 1 สัปดาห์ เพื่อผู้รับผิดชอบโครงการแต่ละโครงการ ศึกษาทบทวน ขั้นตอนการดำเนินงานโครงการ พร้อมสำรวจรายการ วัสดุ อุปกรณ์ และงบประมาณ เพื่อดำเนินงานโครงการ จัดทำเป็นรายการเสนอฝ่ายธุรการ การเงิน ทำเรื่องขอจัดซื้อ ตามความเหมาะสม และแล้วเสร็จก่อนเปิดภาคเรียน

การประสานงาน

ผู้บริหารโรงเรียนมอบหมายให้ ครูโครงการ กศ.พช. ช่วยประสานกับผู้รับผิดชอบโครงการ และประสานกับหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องทำให้โครงการบรรลุผลสำเร็จ เช่น เกษตรอำเภอ ให้ความอนุเคราะห์ พันธุ์พืช และกล้าไม้ มาใช้ในโครงการปลูกพืชผักสวนครัว และโครงการสวนปาล์มน้ำมัน

เจ้าของสวนปาล์ม ให้ความอนุเคราะห์ มาเป็นวิทยากร แนะนำการปลูกและบำรุงรักษา ให้ครูและนักเรียน

ประสานงานโดยวิธี ความคุ้นเคยส่วนตัว และผ่านผู้นำชุมชน จากนั้นทำเป็นเอกสารหนังสือราชการถึงหน่วยงาน

การนิเทศ ควบคุม ติดตาม

ผู้บริหารโรงเรียน จะทำหน้าที่นิเทศ เทคนิควิธีการดูตามสถานการณ์ และธรรมชาติของโครงการ เช่น ให้คำปรึกษา เป็นรายคน ประชุมกลุ่มย่อย สอบถามปัญหา โดยมีครูโครงการ กศ.พช. เป็นผู้ช่วย

การควบคุมติดตาม ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้บริหารโครงการแต่ละโครงการ ครูโครงการ กศ.พช. ใช้วิธีศึกษา และเปรียบเทียบผลงานจากปฏิทินปฏิบัติงานเป็นขั้นตอนต่าง ๆ เป็นไปตามปฏิทินปฏิบัติงานหรือไม่ มีปัญหาอย่างไร และการให้ผู้รับผิดชอบรายงานความก้าวหน้าของโครงการในที่ประชุมประจำเดือน

จากการศึกษาถึงปัญหาอุปสรรค ด้านการนำแผนไปใช้ ปรากฏว่า

ผู้บริหารโรงเรียนไม่สามารถนิเทศงานได้ครบทุกโครงการ และไม่ต่อเนื่อง เนื่องจากภารกิจมาก เวลาค้น

4. การประเมินผลโครงการ กศ.พช.

โรงเรียนให้ความสำคัญน้อยมาก มอบให้ผู้รับผิดชอบโครงการรายงาน ตามแบบประเมินผลตอนสิ้นโครงการ โรงเรียนไม่ได้จัดระบบที่แน่นอน ผู้บริหารโรงเรียนจะใช้ความสัมพันธ์และความคุ้นเคย กำกับตรวจสอบผลงานและการปฏิบัติงานของผู้รับผิดชอบโครงการโดยวิธีการอาศัยประสบการณ์ตนเองมาเปรียบเทียบกับระยะเวลาที่กำหนดในปฏิทินปฏิบัติงาน ของแต่ละโครงการ

โดยภาพรวมของโรงเรียนบ้านวังพระเตียน สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อแก้ปัญหาชุมชน นับว่าอยู่ในระดับน้อย เทียบจากความคิดเห็นและจำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ ดูจากผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตรงตามความต้องการ และสามารถแก้ปัญหาชุมชนมากน้อยเพียงใด ชุมชนสนใจร่วมกิจกรรม โรงเรียนได้รับความร่วมมือจากชุมชน เช่น โครงการสวนปาล์มน้ำมัน ชุมชนมีส่วนปาล์มอยู่ก่อนแล้ว และดำเนินการ มีผลผลิตจัดอยู่ในระดับที่น่าพอใจ โรงเรียนจึงเชิญมาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียน และครู โดยโรงเรียนมุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดทักษะ การรู้จักทำงานร่วมกันและกลับไปช่วยผู้ปกครองดูแลสวนปาล์มของตนเอง โรงเรียนจะมุ่งเน้นที่ตัวนักเรียน เพื่อที่จบการศึกษาแล้วถ้าไม่เรียนต่ออย่างน้อยต้องมีงานทำ เช่น เป็นลูกจ้างทำสวน รู้จักวิธีการและขั้นตอนทำสวนปาล์ม รู้จักเลือกประกอบอาชีพตามที่ตนเองมีประสบการณ์และความถนัด เพราะโรงเรียนได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน เน้นที่เด็กได้ปฏิบัติจริง โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ทุก ๆ

โครงการ ผลปรากฏว่านักเรียนขาดเรียนน้อยลง ชุมชนมามีส่วนร่วมช่วยจัดกิจกรรม

โรงเรียนบ้านวังพระเคียน เป็นศูนย์กลางชุมชน จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนครูโครงการ กศ.พช.ผู้นำชุมชน พบว่า ส่วนใหญ่จะเป็นการให้บริการ ทุกด้านตามที่ชุมชนแจ้งความจำนงค์ เช่น สถานที่จัดงาน ช่วยประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนร่วมงานโดยไม่ต้องออกบัตรเชิญชุมชนใช้สนามฟุตบอลของโรงเรียนจัดการแข่งขันกีฬาฟุตบอลและหมู่บ้านทุกปี

ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานโครงการ กศ.พช.

1. ผู้บริหารต้องมีคุณสมบัติเป็นทั้งผู้ประสานงานและเป็นตัวอย่างของชุมชน
2. ไม่ควรย้ายผู้บริหารกลางคัน เพราะถ้าผู้บริหารถูกย้าย กิจกรรมของโรงเรียนจะต้องชะงัก ผู้ปฏิบัติขาดขวัญและกำลังใจ
3. ครูโครงการ กศ.พช. ควรมีคุณสมบัติ ขยัน อดทน และมีความคล่องและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เข้ากับชุมชน และเป็นที่ยอมรับศรัทธา พอ ๆ กับผู้บริหารโรงเรียน
4. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ควรสนับสนุนงบประมาณให้โรงเรียนเพิ่มทุกปี โดยกำหนดเกณฑ์ให้จังหวัดเป็นผู้ดำเนินการพิจารณาจัดสรร

กรณีที่ 5

โรงเรียนบ้านควนจีแรด

สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอจะนะ

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

โรงเรียนบ้านควนจีแรด ตั้งอยู่หมู่ที่ 9 ตำบลนาหว้า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 8 ห้องเรียน ครู 8 คน มีนักเรียน 178 คน เป็นผู้นับถือศาสนาอิสลาม 100 % นักการภารโรง 1 คน มีอาคารเรียน 3 หลัง อาคารเอนกประสงค์ 1 หลัง เนื้อที่ 5 ไร่ 2 งาน บ้านพักภารโรง 1 หลัง มีเขตบริการของโรงเรียน

มี 3 เขต คือ หมู่ 7, หมู่ 6 และหมู่ที่ 9 ประชาชน มีอาชีพทำสวน ไร่ นา เลี้ยงนกเขา รับประทาน
ส่วนใหญ่มีฐานะปานกลาง

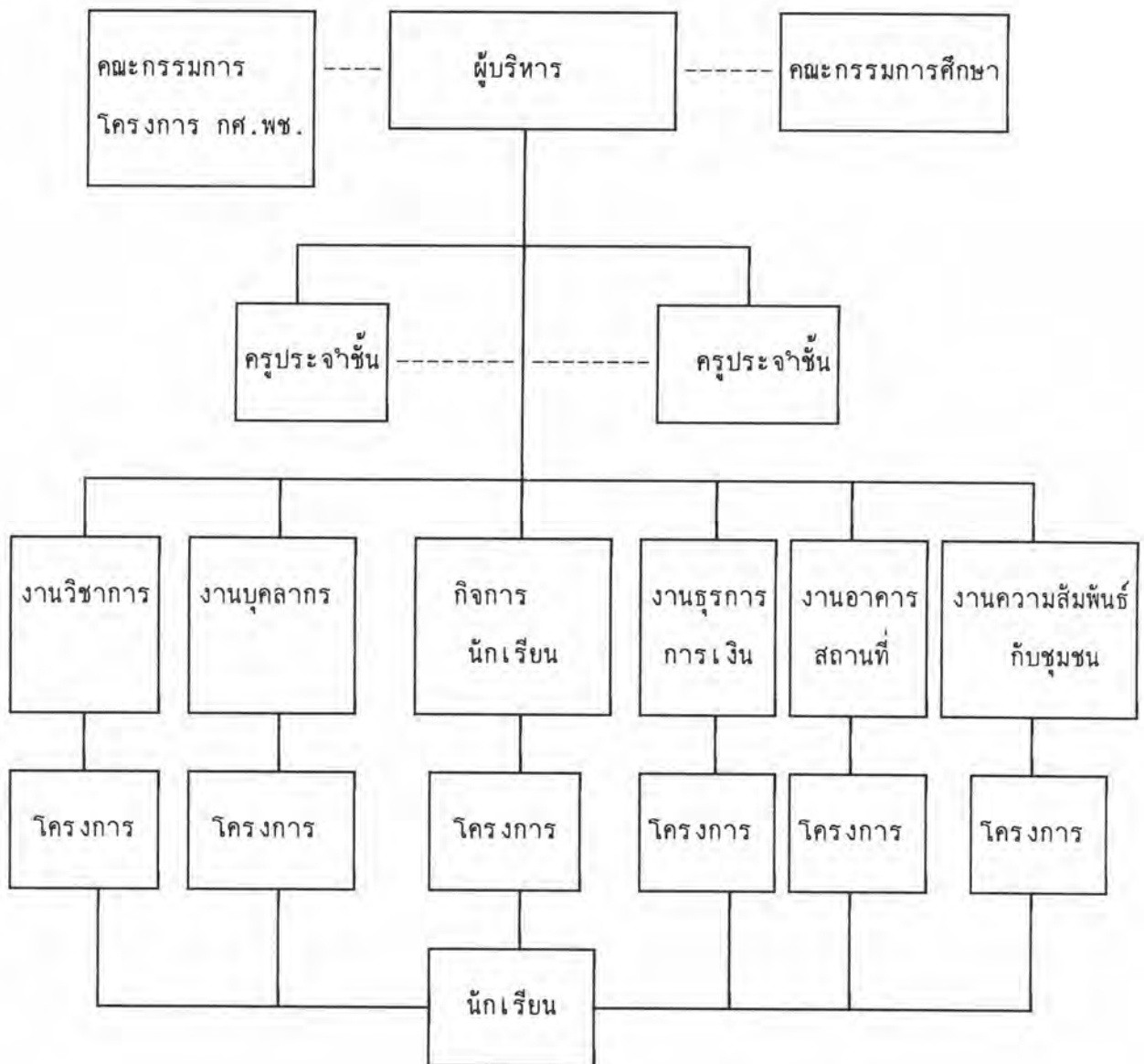
จากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารโรงเรียนครูโครงการ กศ.พช.และชุมชน ในประเด็น
การ คัดเลือกโรงเรียนเข้าโครงการ กศ.พช. ได้ทราบว่าสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเป็น
ผู้คัดเลือกโรงเรียนเข้าโครงการปี 2534

การบริหารโครงการการศึกษา เพื่อพัฒนาหมู่บ้านใน เขตชนบท (กศ.พช.) ของโรงเรียน
บ้านควนจีแรด

โครงสร้างการบริหารองค์กร

จากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารโรงเรียนครูโครงการ กศ.พช.และศึกษาเอกสาร พบว่า
โรงเรียนได้กำหนดรูปแบบการบริหารตามแผนภูมิ การบริหารองค์กรโรงเรียนบ้านควนจีแรด
ดังแผนภูมิที่ 17 ดังนี้คือ

แผนภูมิที่ 17 การบริหารองค์กร โรงเรียนบ้านควนขี้แร่

ที่มา : แผนการปฏิบัติงานประจำปี 2536 ของโรงเรียนบ้านควนขี้แร่

สปอ.จนะ สปจ.สงขลา (2536:7)

จากแผนภูมิการบริหารโครงการ กศ.พช. ของโรงเรียน มีกรรมการ 2 ชุด คือ คณะกรรมการที่ปรึกษา ประกอบด้วยกรรมการโครงการ กศ.พช. และ กรรมการศึกษา ซึ่งมีผู้ใหญ่บ้านเป็นประธาน และผู้บริหารโครงการเป็นกรรมการและเลขานุการโดยตำแหน่ง มีหน้าที่กำหนดแนวทางการดำเนินงาน ให้ความช่วยเหลือตามที่ครุขอความร่วมมือ

ส่วนคณะกรรมการดำเนินงาน มีผู้บริหารโรงเรียน เป็นประธาน คณะครู กรรมการศึกษา ตัวแทนนักเรียน เป็นกรรมการ ครูโครงการ กศ.พช. เป็นกรรมการและเลขานุการมีหน้าที่สำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของชุมชน กำหนดวัตถุประสงค์แผนงานโครงการ จัดทำโครงการ เสนอขออนุมัติ นิเทศ ติดตามประเมินผล คณะกรรมการประชุมเดือนละครั้ง เนื้อหาสาระชี้แจงนโยบาย แนวคิดหลักการวิธีดำเนินงาน ขอความร่วมมือ เตรียมงาน รายงานและการแก้ปัญหา

การวางแผนโครงการ กศ.พช.

จากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารโรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช. ผู้นำชุมชน และศึกษาเอกสาร แผนการปฏิบัติงาน ประจำปีการศึกษา 2536 ของโรงเรียนบ้านควนขันแรด พบว่าโรงเรียนได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชุมคณะกรรมการโครงการศึกษา กศ.พช. ชี้แจงนโยบายพัฒนาชนบท โครงการ กศ.พช. เพื่อทราบและทำความเข้าใจตรงกัน มอบหมายให้คณะกรรมการที่ปรึกษาสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของชุมชน โดยมีผู้บริหารโรงเรียน และครูโครงการ กศ.พช. เป็นพี่เลี้ยง

2. ประชุมคณะกรรมการ เพื่อรับฟังความคิดเห็น นำข้อมูลที่ได้มาปรึกษาหาทางแก้ไข วิเคราะห์ความเป็นไปได้ จัดกิจกรรม/โครงการ เป็นที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์โครงการ กศ.พช. 8 ข้อ พิจารณาความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น ความต้องการชุมชนและกำหนดโครงการที่เป็นโครงการจุดเน้น ได้ 4 โครงการ

โครงการอาหารกลางวันแบบครบวงจร

โครงการจัดสภาพแวดล้อมเพื่ออาหารกลางวัน

โครงการเลี้ยงปลาในบ่อนคอน

โครงการตัดผมในโรงเรียน

3. มอบหมายให้ครูผู้รับผิดชอบโครงการ เขียนโครงการ เสนอที่ประชุมพิจารณาปรับแก้ และเสนอผู้บริหารพิจารณาอนุมัติ

4. ดำเนินการตามโครงการ ที่ได้รับการพิจารณาอนุมัติ ในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนและครูโครงการ กศ.พช. เป็นผู้ประสานงานวิทยากร ขยายผลให้ชุมชน

การนำแผนไปปฏิบัติ

ในส่วนการปฏิบัติการตามแผนของโครงการ กศ.พช. มีข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช. ผู้นำชุมชน และศึกษาจากเอกสารแผนการปฏิบัติงาน โครงการ กศ.พช. ของโรงเรียนบ้านดอนขี้แรด พบว่า โรงเรียนมีการประชุมก่อนเปิดภาคเรียน 1 สัปดาห์ ให้ผู้รับผิดชอบโครงการเตรียมงานเพื่อความสะดวก เช่น ให้สำรวจรายการวัสดุ อุปกรณ์งบประมาณ ที่จะต้องใช้ ทำบัญชีรายการเสนองานธุรการการเงิน กำหนดแนวทางปฏิบัติทำแผนภูมิปฏิทินดำเนินงานโครงการ

การประสานงาน สำรวจงานที่ต้องขอความร่วมมือหรือการสนับสนุนกับหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ เช่น ปศุสัตว์อำเภอ เกษตรอำเภอ โดยวิธีการแบ่งงานและมอบหมายให้ บุคลากรในโรงเรียน ตามความเหมาะสม (ผู้บริหารโรงเรียนย่อมรู้สถานภาพของครูแต่ละคนอยู่แล้ว) แต่งานส่วนใหญ่ ผู้บริหารโรงเรียนครูโครงการ กศ.พช. จะรับผิดชอบมากกว่า ใช้วิธีสร้างความคุ้นเคยเป็นการส่วนตัวติดต่อด้วยวาจาเป็นการภายใน หลังจากนั้นจะทำหนังสือราชการถึงหน่วยงานโดยตรง ส่วนการประสานงานในหน่วยงาน เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

การนิเทศติดตามผล ผู้บริหารโรงเรียนจะนิเทศด้วยตนเอง โดยวิธีการสังเกต ปรีกษาหารือ ให้ข้อเสนอแนะ ช่วยแก้ปัญหา คอยให้กำลังใจการควบคุมติดตาม ให้ผู้รับผิดชอบรายงานผลการดำเนินงานในแต่ละช่วง ๆ รายงานความก้าวหน้า ในที่ประชุมครูทุกเดือน หลักฐานบันทึกการประชุม

การประเมินผลโครงการ กศ.พช.

จากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารโรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช. ผู้นำชุมชน และศึกษาเอกสาร สรุปได้ว่า โรงเรียนยังให้ความสำคัญค่อนข้างน้อยมาก ไม่มีการจัดระบบที่แน่นอนขึ้นอยู่กับโรงเรียนขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลโครงการ ผู้รับผิดชอบ

โครงการแบบประเมิน ตามแบบรายงานการประเมินผล แล้ว เสนองานวิชาการของโรงเรียนนำมาสรุปเป็นรายงานเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ กรมการศึกษ เพื่อทราบ

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานโครงการ กศ.พช.

1. ครูยังไม่เข้าใจกระบวนการวางแผนและขาดทักษะในการเขียนโครงการ
2. โครงการและกิจกรรมโรงเรียนรับมาดำเนินการเองทั้งหมด ชุมชนไม่มีส่วนร่วมดำเนินการ
3. การประเมินผลผู้บริหารโรงเรียน ไม่ได้กำหนดเกณฑ์และวิธีการที่แน่นอนชัดเจน เนื่องจากไม่เข้าใจกระบวนการขั้นตอนการประเมินเท่าที่ควร

โดยภาพรวมโรงเรียนใช้กิจกรรมการเรียนการสอน แก้ปัญหาชุมชนในเขตบริการอยู่ในระดับน้อย เพราะที่ชุมชนมีความพร้อมอยู่แล้ว ดูจากฐานะและการประกอบอาชีพ ที่พอเลี้ยงตัวเอง และประชาชนเคยชินกับสภาพเดิม ๆ ขาดความกระตือรือร้น แต่นักเรียนจะได้รับประโยชน์จากกิจกรรมมากกว่า ดูจากการให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง โดยดูจากการร่วมกิจกรรมความสนใจ ทำให้มีความรับผิดชอบ มีนิสัยรักการทำงาน หลังเลิกเรียนแม้วันเสาร์อาทิตย์เด็กจะมาให้อาหารปลา โรงเรียนมีรายได้จากการเลี้ยงปลาสนับสนุนกิจกรรมอื่น ๆ ของโรงเรียน ทำให้เด็กนักเรียนมีรายได้จากการปั้นผล และรับประทานอาหารกลางวันฟรีทุกวัน

โรงเรียนมีบทบาทเกี่ยวกับการเป็นศูนย์กลาง ในการพัฒนาชุมชน ช่วยพัฒนาความรู้ให้แก่ชุมชน โดยเปิดห้องสมุดโรงเรียนให้บริการชุมชน บริการข่าวสารที่เป็นปัจจุบัน ตามโครงการหอกระจายข่าว ให้บริการสถานที่ เช่น จัดกิจกรรมกีฬาสัมพันธ์ กิจกรรมวันสำคัญ บริการเครื่องขยายเสียง จัดงานเลี้ยงสังสรรค์

ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานโครงการ กศ.พช.

จากการสอบถามถึงการแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้การดำเนินงาน กศ.พช. ของโรงเรียนบรรลุผลได้ดียิ่งขึ้น ได้ให้ข้อเสนอแนะสำคัญดังนี้

1. ในการคัดเลือกโครงการ โรงเรียนต้องพิจารณาว่าตรงตามความต้องการของ

ชุมชนจริงหรือไม่ ไม่ใช่ดูตามความพร้อมของโรงเรียนอย่างเดียว

2. ผู้บริหารโรงเรียน และครูโครงการ ควรจัดประชุมชี้แจงนโยบายพัฒนาชนบท และโครงการ กศ.พช. เพื่อให้ครูในโรงเรียนเข้าใจตรงกัน

3. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ควรให้การสนับสนุนงบประมาณเพิ่มสำหรับโรงเรียนที่ได้รับรางวัลดีเด่นเป็นพิเศษ

สรุปรายงานกรณีศึกษาของแต่ละโรงเรียน ในปี พ.ศ. 2536

งานวิเคราะห์	การวางแผน	การนำแผนไปปฏิบัติ	การประเมินผล
โรงเรียน			
1. โรงเรียนวัดเกษตร ธิดาราม สปอ. ตากใบ สพจ. นราธิวาส	มี 2 ขั้นตอน ขั้นเตรียมการ และการวางแผน ดังนี้ <u>ขั้นเตรียมการ</u> ประชุมคณะครูโครงการการศึกษา/กรรมการโครงการ ประเมินผลการปฏิบัติงานในรอบปีของโรงเรียน แต่งตั้งคณะกรรมการศึกษานโยบายโครงการ กศ.พช./ วัตถุประสงค์โครงการ 8 ข้อ <u>ขั้นการวางแผน</u> ประชุมคณะครู/กรรมการโครงการดำเนินการ ดำเนินการ ดังนี้ - รวบรวมข้อมูลปัญหา - วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธี ความเป็นไปได้/ความสำเร็จ/ บุคลากร/งบประมาณ/ความ เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของโรงเรียน/ ประโยชน์ที่ได้รับ - กำหนดโครงการ โดย พิจารณาสนองวัตถุประสงค์	ได้กำหนดงาน 2 ประเด็นคือ 1. การเตรียมความพร้อม ประชุมคณะกรรมการโครงการก่อนเปิดภาคเรียน 1 สัปดาห์ - เตรียมความพร้อมด้าน วัสดุ/อุปกรณ์ที่ระบุในโครงการ - ทบทวนทำความเข้าใจ/ ตกลงในหลักการ - ประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ประมงจังหวัด เกษตรอำเภอ/ปศุสัตว์อำเภอ - กำหนดแบบการนิเทศ คนติดตาม (การมอบ หมายงานภาระกิจให้บุคลากร ผู้ใดผู้หนึ่งโดยวิธีการออก คำสั่ง และด้วยวาจา) 2. การดำเนินการแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ 2.1 การประสานงาน โดยขอความร่วมมือในด้าน	ผู้บริหารโรงเรียนจะมอบให้ ผู้รับผิดชอบโครงการแต่ละ โครงการ ประเมินโดยวิธี การตามแบบฟอร์มที่กำหนด การประเมินมี 2 วิธี 1. ประเมินขณะดำเนินงาน โดยรายงานความก้าวหน้า ในที่ประชุมครูทุกเดือน และ สอบถามขณะปฏิบัติงาน 2. ประเมิน เมื่อ สิ้นปีการศึกษา ก่อนปิดภาค เรียน นำผลผลิตมาเปรียบ เทียบกับเป้าหมายที่กำหนด ในแผน ตามแบบฟอร์มที่ กำหนด - โครงการ/วัตถุประสงค์/ เป้าหมาย/ผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค/ข้อเสนอแนะ

งานวิเคราะห์ โรงเรียน	การวางแผน	การนำแผนไปปฏิบัติ	การประเมินผล
	<p>โครงการ กศ.พช. 8 ข้อและ สอดคล้อง นโยบายโรงเรียน</p> <p>- มอบหมายผู้รับผิดชอบ ดูจากดูความสนใจ/ความ สามารถเฉพาะตัว/ปริมาณงาน</p> <p>- ผู้รับผิดชอบเขียนโครงการ เสนอที่ประชุมเพื่อปรับปรุงแก้ไข</p> <p>- ผู้บริหารโรงเรียนพิจารณา อนุมัติ/ออกเป็นคำสั่งมอบหมาย</p>	<p>วิทยากร/วัสดุอุปกรณ์ และ งบประมาณ ซึ่งจะขึ้นอยู่กับ ความจำเป็นของแต่ละโครงการ และความพร้อมของหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง โดยวิธีการ ติดต่อส่วนตัวกับเจ้าหน้าที่/ ทำหนังสือราชการ เสนอหน่วยงาน โดยตรง</p> <p>2.2 การนิเทศควบคุมติดตาม การนิเทศ ใช้วิธีการ พูดคุย/ปรึกษาหารือ/ให้คำแนะนำ เป็นรายบุคคล/ประชุม กลุ่ม</p> <p>การควบคุม ติดตาม ตรวจสอบตามแผนงาน/ปฏิบัติงาน ของแต่ละโครงการ (ข้อ 2.1, 2,2 เป็นหน้าที่ ของผู้บริหารโรงเรียน ครู โครงการ กศ.พช. และ ผู้รับผิดชอบแต่ละโครงการ)</p>	

งานวิเคราะห์	การวางแผน	การนำแผนไปปฏิบัติ	การประเมินผล
โรงเรียน			
<p>2. โรงเรียนบ้านคาสา สพอ.เมือง สพจ.ยะลา</p>	<p>กำหนดมี 2 ขั้นตอน</p> <p>1. สาระสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการชุมชน โดยวิธีการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประชุมชี้แจงนโยบาย/ โครงการ กศ.พช./วัตถุประสงค์ โครงการ 8 ข้อ/แจ้ง จำนวนงบประมาณที่ได้รับ - ศึกษาปัญหาของโรงเรียน จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของชุมชนจากการสอบถามที่ ประชุม และกิจกรรมเยี่ยมบ้าน - จัดลำดับความสำคัญของ ปัญหา - กำหนดนโยบาย/เป้าหมาย แนวทางแก้ปัญหา <p>2. การวางแผนโครงการ ประชุมคณะกรรมการดำเนินงานโครงการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - รวบรวมข้อมูลปัญหา/สาเหตุ กำหนดแนวทางแก้ปัญหา 	<p>ประชุมครูก่อนเปิดภาคเรียน</p> <p>1 สัปดาห์ เตรียมการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - จัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ชุดลอกบ่อปลา โดยวิธีขอ กำลังสนับสนุนจากชุมชน - เสนอของบประมาณจาก จังหวัด ที่โรงเรียนได้รับ 10,000 บาท - ประสานงานกับหน่วยงาน ของรัฐที่เกี่ยวข้องตามความ จำเป็นของโครงการ เช่น ประมงจังหวัด/เกษตรอำเภอ ปศุสัตว์/การกีฬาแห่งประเทศไทย/โครงการความหวังใหม่ ขอความอนุเคราะห์ด้านวิทยา กร อุปกรณ์ เมล็ดพันธุ์ต้นกล้า ไม้ ยาวัดชิน โดยใช้การรู้จัก ส่วนตัว แล้วทำหนังสือราชการ จากโรงเรียนฝึกหน่วยงาน <p>โดยตรง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่เป็นระบบที่แน่นอน - โรงเรียนให้ความสำคัญ น้อย <p>ผู้บริหารมอบหมายให้ ผู้รับผิดชอบโครงการประเมิน ตามแบบฟอร์ม ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - โครงการ/ผลการ ดำเนินงานปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ ฝ่ายวิชาการ สรุปเป็นเอกสารสรุปผล การดำเนินงานโครงการ

งานวิเคราะห์ โรงเรียน	การวางแผน	การนำไปปฏิบัติ	การประเมินผล
	<ul style="list-style-type: none"> -กำหนดวัตถุประสงค์/เป้าหมายลำดับความสำคัญ ในการแก้ปัญหาเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้ -ความเป็นไปได้ของโครงการ -สำเร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด -ความถนัด ความสนใจของบุคลากร -งบประมาณ/แหล่งสนับสนุน -ความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของโรงเรียน -ผลประโยชน์ที่นักเรียนได้รับ -กำหนดโครงการ -มอบหมายผู้ปฏิบัติงานเขียนโครงการ เสนอที่ประชุมพิจารณาปรับแก้ -หัวหน้างานวิชาการรวบรวมเสนอผู้บริหารอนุมัติออกเป็นคำสั่ง 	<ul style="list-style-type: none"> -ควบคุม ติดตามงานตามกำหนดเวลาที่ปรากฏในปฏิทินปฏิบัติแต่ละโครงการ/สอบถามรายงานผลที่ประชุมประจำเดือน การนิเทศ โดยวิธีการปรึกษาหารือ/แนะนำรายบุคคล ประชุมกลุ่มย่อย (ผู้รับผิดชอบผู้บริหารโรงเรียน/ครูโครงการ กศ.พช./หัวหน้างานที่คุมโครงการนั้นๆ) 	

งานวิเคราะห์ โรงเรียน	การวางแผน	การนำแผนไปปฏิบัติ	การประเมินผล
3. โรงเรียนบ้านศาลาสอง สปอ.ยะรัง สปอ.ปัตตานี	<p>ประชุมคณะกรรมการดำเนินงานโครงการ กำหนดนโยบาย การดำเนินงานโครงการ กศ.พช. ของโรงเรียน กำหนด กิจกรรมสนองวัตถุประสงค์ 8 ข้อ มีขั้นตอนดังนี้</p> <p>1. การสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาอุปสรรคโครงการ/ผู้นำ ชุมชน/นักเรียน ศึกษาปัญหา และสาเหตุ โดยวิธีการ แบ่ง กลุ่ม ออกสำรวจ/พูดคุย ปรึกษาหารือ/สอบถามความต้องการของชุมชน/ข้อมูล จปฐ.</p> <p>2. วิเคราะห์ข้อมูล หลังจาก รวบรวมข้อมูล/จัดลำดับความ สำคัญตามความจำเป็นต้องแก้ ปัญหา โดยพิจารณาจาก</p> <ul style="list-style-type: none"> -ความเป็นไปได้ของโครงการ -อัตรากำลังของบุคลากรใน โรงเรียน และความรู้ความ 	<p>โรงเรียนดำเนินเป็น 3 ขั้นตอน</p> <p>1. จัดประชุมเตรียมงาน ผู้รับผิดชอบโครงการ</p> <ul style="list-style-type: none"> -สำรวจงบประมาณที่ต้องใช้ -สำรวจรายการวัสดุอุปกรณ์ ที่ต้องใช้ <p>เสนองานธุรการการเงิน ทำเรื่องขอจัดซื้อจัดจ้าง</p> <p>2. เสนอความอนุเคราะห์ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น ประมงอำเภอ/เกษตรอำเภอ พัฒนาการสาธารณสุขตำบล มอบหมายหน้าที่ครูโครงการ กศ.พช. ครูผู้รับผิดชอบโครงการในเรื่องวิทยากร/อุปกรณ์/ เมล็ดพันธุ์/ยารักษาโรค โดย วิธีการ อาศัยความสัมพันธ์</p>	<ul style="list-style-type: none"> -ยังไม่เป็นระบบที่แน่นอน -มอบผู้รับผิดชอบโครงการ ประเมินผล หรือสรุปผล ตอนสิ้นปีการศึกษาเป็นรูป เล่ม -รายงานไปสำนักงานการ ประถมศึกษาอำเภอเพื่อ ทราบ

งานวิเคราะห์ โรงเรียน	การวางแผน	การนำแผนไปปฏิบัติ	การประเมินผล
	<p>ความสามารถของบุคลากร</p> <p>-ศึกษาตลาด แหล่งจำหน่าย</p> <p>ผลผลิตและความต้องการ</p> <p>-ความคุ้มค่าต่อการลงทุน</p> <p>-ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ</p> <p>โครงการมีความสอดคล้องกับนโยบาย</p> <p>3. มอบหมายผู้รับผิดชอบ โดยวิธีขออาสาสมัคร/ดูความสามารถเฉพาะตัว เขียนโครงการและรายละเอียดเสนอที่ประชุมพิจารณาแก้ตามความเหมาะสม</p> <p>4. การอนุมัติโครงการ ภายหลังจากที่ประชุมปรับแก้โครงการแล้วผู้บริหารโรงเรียนลงนาม และออกเป็นคำสั่งการมอบหมายงาน</p> <p>5. จัดพิมพ์เป็นเอกสารรูปเล่ม</p>	<p>ส่วนตัวกับเจ้าหน้าที่/ทำหนังสือราชการจากโรงเรียนถึงหน่วยงานโดยแนบโครงการ</p> <p>3. การนิเทศ ควบคุม ติดตาม</p> <p>-แต่งตั้งคณะกรรมการประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช. ครูผู้รับผิดชอบโครงการแต่ละโครงการ ตรวจสอบ การใช้จ่าย/การดำเนินงานตามกำหนดเวลาในปฏิทินปฏิบัติงานโครงการ/ปัญหา/การแก้ปัญหา รายงานผลความก้าวหน้าในที่ประชุม</p>	

งานวิเคราะห์	การวางแผน	การนำแผนไปปฏิบัติ	การประเมินผล
โรงเรียน			
4. โรงเรียนบ้านวัง พระเคียน สปอ. ควนกาหลง สปจ. สตูล	<p>1. สสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหา ความต้องการ โดยการประชุม คณะกรรมการดำเนินงาน -ชี้แจง นโยบาย/โครงการ กศ.พช./งบประมาณที่ได้รับ/ กำหนดแนวทางปฏิบัติ</p> <p>-มอบครูศึกษาปัญหาของโรง เรียน ผู้นำชุมชน ศึกษาปัญหา ชุมชน</p> <p>2. การวางแผนประชุมคณะ กรรมการ โครงการทั้ง 2 ชุด รวบรวมปัญหา/จัดลำดับ ความสำคัญ กำหนดแนว ทางจัดกิจกรรมหรือโครงการ สอดคล้องวัตถุประสงค์ 8 ข้อ ของโครงการ กศ.พช. และ สอดคล้องกับหลักสูตร โดย พิจารณาจากงบประมาณ/ความ เป็นไปได้ของกิจกรรม/ความ เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของ โรงเรียน</p> <p>-มอบหมายผู้รับผิดชอบโครง</p>	<p>1. การเตรียมการประชุมคณะ ครู ล่วงหน้า 1 สัปดาห์ -ผู้รับผิดชอบแต่โครงการ สำรวจรายการวัสดุ/อุปกรณ์ งบประมาณ ทำรายการเสนอ งานธุรการ การเงิน นำ เรื่องจัดซื้อ/จัดจ้าง</p> <p>2. การประสานงานกับหน่วย งานต่างสังกัดที่เกี่ยวข้อง เช่น เกษตรอำเภอ/ประมง อำเภอ/เจ้าของสวนปาล์ม ในด้านวิทยากร มาให้ความรู้ อุปกรณ์/สนับสนุนงบประมาณ เมล็ดพันธ์</p> <p><u>โดยวิธีการ</u></p> <p>-ความคุ้นเคยส่วนตัว/ผ่าน ผู้นำชุมชน/จัดทำเป็นหนังสือ ราชการ ส่งหน่วยงานโดย ตรง</p> <p>3. การนิเทศ ควบคุม ติดตาม การนิเทศ ให้คำปรึกษาเป็น</p>	<p>-โรงเรียนให้ความสำคัญ น้อยมาก</p> <p>-ไม่ส่งเสริมการสร้าง เครื่องมือ โดยเฉพาะ -เป็นแบบรายงานเมื่อสิ้นปี การศึกษา</p> <p>-ผู้บริหารโรงเรียน ใช้ความสัมพันธ์และ ความคุ้นเคยกำกับตรวจ สอบผลงานและการปฏิบัติ งาน โดยเปรียบเทียบกับ ระยะเวลาที่กำหนดใน ปฏิทินปฏิบัติงานของแต่ละ โครงการ</p>

งานวิเคราะห์ โรงเรียน	การวางแผน	การนำแผนไปปฏิบัติ	การประเมินผล
	<p>การ ดูความสามารถ/ทักษะ เฉพาะบุคคล/ความสนใจ/ ปริมาณงานในหน้าที่ จัดทำราย ละเอียดโครงการ</p> <p>-เสนอที่ประชุมพิจารณาปรับ แก่ ผู้บริหารพิจารณาอนุมัติ โครงการ โดยออกเป็นคำสั่ง การมอบหมายงาน</p>	<p>รายคน/ประชุมกลุ่ม/สอบถาม ปัญหาผู้บริหาร และครูโครง การ กศ.พช. ควบคุมติดตาม</p> <p>-จากปฏิทินปฏิบัติตรงตาม เวลาที่กำหนดมากน้อยเพียงใด</p> <p>-จากรายงานที่ประชุม ผู้บริหาร และครูโครงการ กศ.พช.</p>	

งานวิเคราะห์	การวางแผน	การนำแผนไปปฏิบัติ	การประเมินผล
โรงเรียน			
5. โรงเรียนบ้านควน ขี้แรด สปอ. จะนะ สปจ. สงขลา	<p>1. ประชุมคณะกรรมการดำเนินงานโครงการ</p> <p>- เพื่อทราบนโยบาย/โครงการ กศ. พช.</p> <p>- มอบหมาย คณะกรรมการ ออกสำรวจ ปัญหา และความต้องการ มีผู้บริหารโรงเรียน และครูโครงการ กศ. พช. เป็นพี่เลี้ยง</p> <p>- วิเคราะห์ความเป็นไปได้ จัดกิจกรรม/โครงการ เป็นสนอง วัตถุประสงค์โครงการ กศ. พช. ทั้ง 8 ข้อ</p> <p>- มอบหมายครูรับผิดชอบ เขียนโครงการ รายละเอียด</p> <p>- เสนอที่ประชุม ปรับแก้ผู้บริหารอนุมัติ</p> <p>- สรุปเป็นเอกสารแผนการปฏิบัติงานโครงการ กศ. พช. ประจำปีการศึกษา 2536 ของโรงเรียนบ้านควนขี้แรด สปอ. จะนะ สปจ. สงขลา</p>	<p>1. มีการประชุมคณะครูล่วงหน้าก่อนเปิดภาคเรียน 1 สัปดาห์</p> <p>- จัดทำรายการ วัสดุ/อุปกรณ์ และงบประมาณ เสนองานธุรการ การเงิน</p> <p>- กำหนดแนวปฏิบัติตามปฏิทินดำเนินงานโครงการ</p> <p>2. การประสานงาน กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปศุสัตว์/เกษตรอำเภอ โดยวิธีการ มอบหมายบุคลากรแต่ละบุคคล ตามความเหมาะสม/ตามลักษณะงาน ด้วยการปรึกษาหารือ สร้างความคุ้นเคย เป็นการภายในก่อน โรงเรียน ทบทวนสื่อ เสนอหน่วยงาน โดยตรง</p> <p>3. การนิเทศ ควบคุม ติดตามผล โดยวิธีการนิเทศผู้บริหารรับผิดชอบ สังเกต/ปรึกษาหารือ/</p>	<p>- ไม่เป็นระบบที่แน่นอน</p> <p>- รายงานตามแบบเมื่อสิ้นปีการศึกษา</p> <p>- รวบรวมสรุปเป็นเอกสารรูปเล่ม เสนอผู้บริหารโรงเรียน กรรมการโครงการ กศ. พช. ทราบ</p> <p>- ทำเป็นรายงานผลสำนักงานการประชุมศึกษาอำเภอเพื่อทราบ</p>

งานวิเคราะห์	การวางแผน	การนำแผนไปปฏิบัติ	การประเมินผล
โรงเรียน		ให้ข้อเสนอแนะ/ช่วยแก้ปัญหา การควบคุมติดตาม ให้ ผู้รับผิดชอบโครงการรายงาน ความก้าวหน้าในที่ประชุม ครูทุกเดือน	

สรุปการศึกษาการบริหารโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.) ของโรงเรียนประถมศึกษาคีเด่นที่เข้าโครงการ กศ.พช. ซึ่งจังหวัดคัดเลือกให้รางวัล ปี พ.ศ. 2536 ทั้ง 5 โรงเรียน จากการสัมภาษณ์ ผู้บริหาร โรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช. ผู้นำชุมชน และศึกษาเอกสารแผนการปฏิบัติงานโครงการ กศ.พช. ปี พ.ศ.2536 ของแต่ละโรงเรียน ปรากฏว่า

ด้านการวางแผน

ทุกโรงเรียนดำเนินการ ตามแนวทางการปฏิบัติที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนดให้ จะแตกต่างกันเฉพาะการกำหนดกิจกรรม หรือโครงการ เพราะขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของสภาพพื้นที่ และความต้องการของชุมชน และของโรงเรียนรวมกัน โดยจัดประชุมคณะกรรมการดำเนินงานโครงการ ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนเป็นประธาน หัวหน้างาน 6 งาน ครูทุกคน ผู้แทนกรรมการโครงการ นักเรียน เป็นกรรมการ และครูโครงการ กศ.พช. เป็นกรรมการและเลขานุการ 1) ดำเนินการศึกษาปัญหาและสาเหตุ รวบรวม จัดลำดับความสำคัญและความต้องการความจำเป็นที่จะต้องเร่งแก้ปัญหา 2) กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมายโครงการ กศ.พช. ของโรงเรียน 3) กำหนดโครงการตอบสนองวัตถุประสงค์ทั้ง 8 ข้อ ของโครงการ กศ.พช. 4) มอบหมายผู้รับผิดชอบโครงการ ซึ่งดูจากความ สามารถเฉพาะตัว ความสนใจ อาสาสมัคร และตามปริมาณงาน ทำมีหน้าที่เขียนโครงการ กำหนดรายละเอียด 5) เสนอที่ประชุมพิจารณา เสนอผู้บริหารอนุมัติโครงการออกเป็นคำสั่ง แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ

ด้านการนำแผนไปปฏิบัติ

ทุกโรงเรียนดำเนินการคล้ายคลึงกัน แนวการปฏิบัติและเทคนิคการดำเนินงาน ขึ้นอยู่กับลักษณะงานและธรรมชาติของโครงการ การแก้ปัญหาจะขึ้นอยู่กับสถานการณ์และความเหมาะสม ในขณะที่ส่วนใหญ่ดำเนินการใน 3 ประเด็น

การเตรียมการก่อนเปิดภาคเรียน 1 สัปดาห์ ผู้บริหารโรงเรียนผู้รับผิดชอบโครงการทุกโครงการทบทวนงาน สำรวจค่าใช้จ่ายและความต้องการวัสดุ อุปกรณ์ ทำรายการ เสนองานธุรการการเงินของโรงเรียนดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างตามขั้นตอนต่อไป

การประสานงาน มีกำหนดงานและหน่วยงาน ที่โรงเรียนจะต้องประสานงาน เช่น ประมงจังหวัด เกษตรอำเภอ ออานามัยตำบล ผู้ทรงคุณวุฒิ (ภูมิปัญญาท้องถิ่น) จะขึ้นอยู่กับ

ลักษณะงานของโครงการ โดยใช้วิธีการรู้จักเป็นการส่วนตัวภายหลังจากตกลงช่วยเหลือ มีหนังสือขอความร่วมมือจากโรงเรียนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง ผู้รับผิดชอบการประสานงานส่วนใหญ่เป็นผู้บริหารโรงเรียนและครูโครงการ กศ.พช.

การนิเทศ ควบคุม ติดตาม สำหรับการนิเทศ ผู้บริหารรับผิดชอบเอง ยกเว้นโรงเรียนบ้านตาสามอบครูโครงการ กศ.พช. รวมนิเทศด้วย เนื่องจากมีความรู้มีความเข้าใจงานวิชาชีพดีโดยวิธีการ ให้คำแนะนำปรึกษาหารือ รวมทั้งปัญหา ส่วนการควบคุม ติดตามโรงเรียนถือตามปฏิทินการปฏิบัติ ที่ระบุในแต่ละโครงการเป็นหลัก โดยพิจารณาเปรียบเทียบความสำเร็จกับผลงาน กับระยะเวลาที่กำหนด ตามหลักฐานการรายงานความก้าวหน้าของโครงการในที่ประชุมครู เดือนละครั้ง

ด้านการประเมินผลโครงการ กศ.พช.

โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญและกำหนดเกณฑ์ที่ชัดเจน เพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ขั้นตอนการประเมินน้อยมาก และมีเวลาน้อย ส่วนใหญ่ผู้บริหารโรงเรียนจะมอบผู้รับผิดชอบโครงการแต่โครงการ รายงานตามแบบฟอร์มที่โรงเรียนกำหนด เมื่อสิ้นปีการศึกษา แล้วจัดทำเป็นรายงานเอกสารสรุปผลการดำเนินงานโครงการ สำนักงาน การประถมศึกษาอำเภอเพื่อทราบ แจ้งกรรมการโครงการ และหน่วยราชการที่ให้ความร่วมมือ และอนุเคราะห์เป็นโครงการเพื่อความสะดวกในปีต่อไป

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานโครงการ ก.ศ.พช.

1. ด้านการวางแผน

1.1 ผู้รับผิดชอบโครงการในการเขียนโครงการ

1.2 กิจกรรมหรือโครงการที่โรงเรียนคัดเลือกให้ดำเนินการในโรงเรียน

ส่วนใหญ่คณะครูในโรงเรียนเป็นผู้กำหนด ตามความสนใจและความต้องการของโรงเรียนมากกว่าให้ประชาชนมีส่วนร่วม ประชาชนจึงไม่เห็นความสำคัญในการร่วมมือ

1.3 โรงเรียนมุ่งสนองวัตถุประสงค์โครงการทั้ง 8 ข้อ ทำให้ต้องจัดโครงการหรือกิจกรรมมาก แต่มีข้อแต่มีข้อจำกัดเรื่องครู หรือบุคลากร

1.4 โครงการของโรงเรียนไม่สามารถแก้ปัญหาได้ทั้งหมด เนื่องจากขาดครูที่มีความรู้ ความชำนาญที่จะบริการตามความต้องการของชุมชน

1.5 โรงเรียนได้รับการจัดสรรงบประมาณน้อย ไม่พอเพียงต่อการจัดกิจกรรม
ทุกโครงการ

2. ด้านการนำแผนไปปฏิบัติ

2.1 งบประมาณมีจำกัด ภายในข้อจำกัดในการใช้งบประมาณ ซึ่งแบ่งเป็นค่า
วัสดุ ค่าครุภัณฑ์ ไม่สัมพันธ์กับกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อสนองวัตถุประสงค์ทั้ง 8 ข้อ และการอนุมัติ
งานค่าครุภัณฑ์ล่าช้า

2.2 ขาดพาหนะในการขนส่งผลผลิตไปจำหน่าย

2.3 ผู้รับผิดชอบโครงการขาดขวัญและกำลังใจในการดำเนินการ จากระดับ
จังหวัด อำเภอ

2.4 ปัญหาในการใช้ภาษาติดต่อสื่อสาร ระหว่างครูกับผู้ปกครองนักเรียน
หรือผู้นำชุมชน เนื่องจากใช้ภาษาถิ่น (ภาษายาวี)

2.5 ในการนิเทศ ควบคุม ติดตามผล ผู้ที่ทำหน้าที่ดังกล่าวยังขาดความรู้ใน
การปฏิบัติเท่าที่ควร ประกอบมีภารกิจมากทำให้ปฏิบัติหน้าที่ได้ไม่ครบถ้วน

2.6 บุคลากรหรือผู้รับผิดชอบในโรงเรียนมีจำนวนจำกัด จึงไม่สามารถจัด
กิจกรรมให้สนองวัตถุประสงค์ทั้ง 8 ข้อของโครงการ กศ.พช.

3. ด้านการประเมินผลโครงการ กศ.พช.

3.1 โรงเรียนขาดผู้มีความรู้ ความสามารถในการประเมินผล

3.2 โรงเรียนไม่ได้กำหนดเกณฑ์หรือระบบการประเมินไว้ชัดเจนแน่นอน

ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานโครงการ กศ.พช.

1. การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรให้ได้ผล โดยการกำกับติดตามอย่างใกล้ชิด

2. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ควรสนับสนุนงบประมาณที่เพียงพอ
กับความจำเป็นในแต่ละกิจกรรมและจัดเพิ่มสำหรับโรงเรียนที่ได้รับรางวัลดีเด่นเป็นพิเศษ

3. ควรประชุมอบรมชี้แจงให้ผู้เกี่ยวข้องได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายการ
พัฒนาชนบท การดำเนินงานโครงการ กศ.พช. และวิธีประเมินผลโครงการ

4. ในการคัดเลือกกิจกรรมเพื่อดำเนินงานโครงการ ควรพิจารณาให้สอดคล้อง
กับความต้องการของชุมชนและคำนึงถึงคุณภาพด้วย

5. ในการวางแผนดำเนินงานโครงการ กศ.พช. ของโรงเรียน ควรประชุมร่วมกับ
เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่โรงเรียนจะต้องประสานงาน เพื่อจะได้รับรู้ร่วมกัน

6. ผู้บริหารและครูโครงการ กศ.พช. ควรมีคุณสมบัติเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เสียสละ มีอุดมการณ์เป็นนักพัฒนา ควรมีความรู้ในด้านวิชาชีพด้วย

7. กิจกรรมที่ต้องลงทุนสูง และงบประมาณมีจำกัดโรงเรียนควรจัดในลักษณะบูรณาการเพื่อนำรายได้มาเป็นเงินทุนหมุนเวียน เช่น กิจกรรมสหกรณ์ สหกรณ์การเลี้ยงไก่ กิจกรรมอาหารกลางวัน ปลูกพืชผักสวนครัว

ข. การรายงานกรณีศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาดีเด่นที่เข้าโครงการ กศ.พช. ปี พ.ศ.2537

กรณีที่ 6

โรงเรียนบ้านเรือเปาะ

สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอจะนะ

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

โรงเรียนบ้านเรือเปาะเป็นโรงเรียนขนาดกลาง ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ตำบลคูขุด อำเภอจะนะ จังหวัดนราธิวาส เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มี จำนวน 11 ห้องเรียน นักเรียน 269 คน ครู 8 คน นักการภารโรง 1 คน วิทยากรสอนศาสนา 1 คน อาคารเรียน 4 หลัง อาคารเอนกประสงค์ 1 หลัง พื้นที่ 5 ไร่เศษ สภาพเป็นที่ราบลุ่ม ติดกับแหล่งน้ำธรรมชาติ มีน้ำใช้ตลอดปี ปัจจุบัน นายมุตตา มาหะเป็นอาจารย์ใหญ่ หมู่บ้านในเขตบริการของโรงเรียน 4 หมู่บ้าน คือ บ้านกำปงละแล บ้านเรือเปาะ บ้านกำปงมาและอีเล บ้านกำปงผางาแมม ชุมชนมีอาชีพทำสวนยาง สวนลองกอง ทำนา มีฐานะดีจากข้อมูล จปฐ.

โรงเรียนได้รับการคัดเลือกเข้าโครงการ กศ.พช.ปี พ.ศ. 2530 โดยที่สภาตำบลเป็นผู้คัดเลือก มีครู คปต. เป็นที่ปรึกษา ส่งรายชื่อเข้าแผนพัฒนาอำเภอและจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดจะรับทราบเมื่อโรงเรียนได้รับการอนุมัติ ให้ดำเนินการ โดย กพจ. จะเป็นผู้แจ้งให้ทราบ เกณฑ์ในการคัดเลือก โรงเรียนมีพื้นที่สามารถทำการเกษตร บุคลากรมีเพียงพอ และอยู่บ้านพักครูในบริเวณโรงเรียน ชุมชนให้ความร่วมมือในกิจกรรมของโรงเรียนเป็นอย่างดี และตั้งอยู่ในพื้นที่หมู่บ้านชายแดนหรือหมู่บ้าน อปพ.

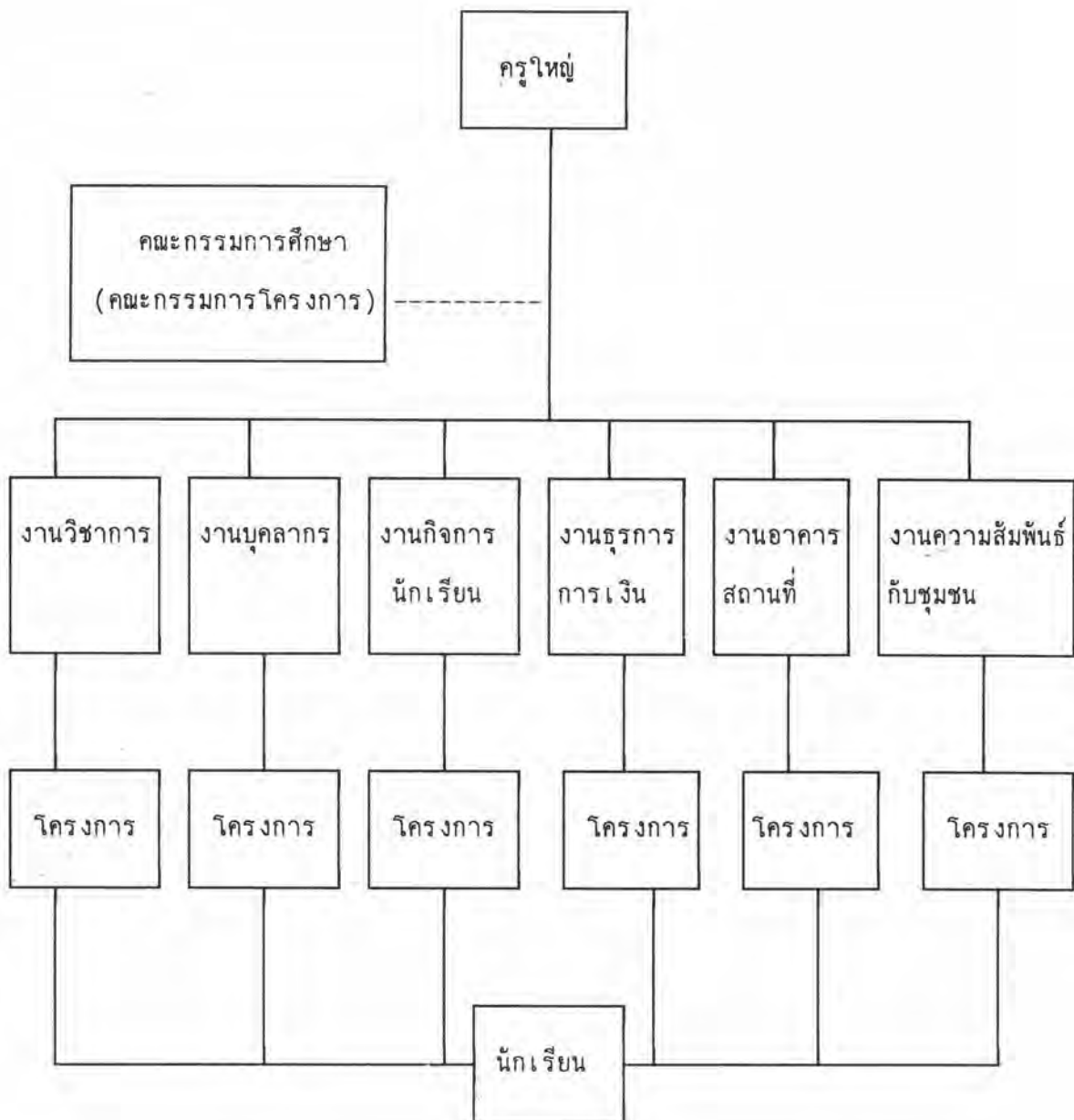
การบริหารโครงการ เพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.) ของโรงเรียนบ้านเรือเปาะ

โครงสร้างการบริหารองค์การ

จากการวิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์ ผู้บริหารโรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช. ผู้นำชุมชน และศึกษา เอกสารแผนปฏิบัติงานประจำปีการศึกษา 2537 ของโรงเรียนบ้านเรือเปาะ จัดบริหารองค์การรูปแบบบริหารงานหลักและงานที่ปรึกษา ผู้บริหารโรงเรียน มีอำนาจมอบหมายและสั่งงาน

ผู้ได้บังคับบัญชาลั่นตามตำแหน่งหน้าที่โดยตรง ส่วนงานที่ปรึกษา คือกรรมการศึกษา กรรมการโครงการ กศ.พช. ใช้ชุดเดียวกัน มีหน้าที่คอยให้ความร่วมมือ และช่วยเหลือ หรือมาเสนอแนะ ในการจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ ดังแผนภูมิที่ 18

แผนภูมิที่ 18 การบริหารองค์กรของโรงเรียนบ้านรือเปาะ

ที่มา : แผนการปฏิบัติงานประจำปีการศึกษา 2537 ของโรงเรียนบ้านเรือเปาะ
สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอจะแนะ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
นราธิวาส (2537:7)

คณะกรรมการที่ปรึกษาโครงการ ประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โต๊ะอิหม่าม โต๊ะครู
ผู้นำกลุ่ม ตัวแทนหน่วยงานอนามัยตำบล จำนวน 16 คน ผู้บริหารโรงเรียนเป็นกรรมการและ
เลขานุการ ส่วนประธานและรองประธาน กรรมการจะคัดเลือกกันเองโดยตำแหน่งจะเป็นกำนัน
เสนอให้หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอเป็นผู้แต่งตั้ง มีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือกิจกรรมของ
โรงเรียน ประสานงานระหว่างผู้ปกครองนักเรียนกับครู

คณะกรรมการดำเนินงานโครงการ กศ.พช. ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน เป็น
ประธาน หัวหน้างาน 6 งาน ครูทุกคนและตัวแทนนักเรียนแต่ละโครงการเป็นกรรมการ และครู
โครงการ กศ.พช. เป็นกรรมการและเลขานุการ ตามคำสั่ง โรงเรียนบ้านเรือเปาะ ที่
23/2537 ลงวันที่ 30 เมษายน 2537 เรื่องแต่งตั้งผู้ดำเนินการโครงการ (กศ.พช.) และ
คำสั่งแต่งตั้งนักเรียนเป็นผู้ดำเนินการ กศ.พช. ลงวันที่ 6 มิถุนายน 2537 มีหน้าที่สำรวจ
สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของชุมชน และของโรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูล ทำ
แผนงานโครงการดำเนิน งานตามแผน นิเทศ ติดตามและประเมินผลโครงการ

คณะกรรมการทั้ง 2 ชุดจัดการประชุม 2 เดือนต่อครั้ง เนื้อหาสาระสำคัญ เป็นไปตาม
ระเบียบวาระ เช่นทำความเข้าใจนโยบาย แผนงานโครงการ ขอความร่วมมือรับทราบการดำเนินงาน
และความก้าวหน้าของโครงการ ร่วมแก้ปัญหาอุปสรรค

การวางแผนโครงการ กศ.พช.

จากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารโรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช. ผู้นำชุมชน และศึกษา
เอกสารแผนการดำเนินงานโครงการ กศ.พช. ประจำปี 2537 และเอกสารคำสั่ง แต่งตั้งคณะกรรมการ
ชุดต่าง ๆ สรุปขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. มีการประชุมคณะกรรมการในโรงเรียน เพื่อชี้แจงนโยบาย โครงการ กศ.พช. สำรวจ
สภาพปัจจุบัน ปัญหา กำหนดกิจกรรมที่สามารถแก้ปัญหาชุมชนและของโรงเรียน เน้นกิจกรรมต้อง
สนองวัตถุประสงค์ของโครงการ กศ.พช. 8 ข้อ และสอดคล้องนโยบายของโรงเรียนโดยพิจารณา

จากความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ความพร้อมของบุคลากร งบประมาณ นักเรียนได้รับผลประโยชน์ไม่น้อยเพียงใด กำหนดเป็นร่างโครงการ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และรายละเอียดของโครงการจำนวน 12 โครงการ ดังต่อไปนี้

1. โครงการการจัดและให้บริการห้องสมุด
2. โครงการจัดตั้งสถานักเรียน
3. โครงการหอกระจายข่าว
4. โครงการบริการสุขภาพ
5. โครงการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน
6. โครงการจัดกิจกรรมการออมทรัพย์
7. โครงการจัดอาหารกลางวันและสถานที่บริการ
8. โครงการปลูกพืชหมุนเวียน
9. โครงการบ่อเลี้ยงปลา
10. โครงการเลี้ยงไก่พื้นเมือง
11. โครงการปลูกต้นไม้ในบริเวณโรงเรียน
12. โครงการส่งเสริมประเพณีในท้องถิ่น

2. นำโครงการทั้งหมดเข้าประชุมกรรมการศึกษา เพื่อรับฟังความคิดเห็นนำมาเป็นข้อมูล ปรับแนวดำเนินโครงการให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ 8 ข้อ ของโครงการ กศ.พช.

3. นำร่างโครงการกลับเข้าที่ประชุมคณะครู เพื่อพิจารณารายละเอียดและมอบหมายให้ครูรับผิดชอบ โดยพิจารณาตามความสมัครใจ และความสามารถเฉพาะบุคคล ปรับแก้ตามความเหมาะสมและความเป็นไปได้ สามารถแล้วเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนด

4. ครูโครงการ กศ.พช. รวบรวมเสนอผู้บริหารพิจารณาอนุมัติพร้อมออกคำสั่งของโรงเรียนบ้านรือเปาะ ที่ 9/2537 ลงวันที่ มีนาคม 2537 เรื่อง แต่งตั้งเจ้าหน้าที่รับผิดชอบโครงการ เพื่อดำเนินการในตอนเปิดภาคเรียน

โครงการเมื่อได้รับการอนุมัติจะจัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม เรียกว่าแผนดำเนินงานโครงการการศึกษาเพื่อปัญหาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.) ปีการศึกษา 2537 เนื้อหาสาระสำคัญคือ ประวัติโรงเรียน แผนผังโรงเรียน แผนผังเขตบริการและเส้นทางคมนาคม ข้อมูลพื้นฐานโครงการกศ.พช. เช่น การปลูกพืชหมุนเวียน พืชสวนครัว พืชตระกูลถั่ว การเลี้ยงปลาในบ่อ

ปลาสาธิต การทำหอกกระจายข้าว การเลี้ยงไก่ลูกผสม (พันธุ์เนื้อพันธุ์ไข่) โครงการอาหารกลางวัน โครงการสหกรณ์ งบประมาณ ที่ได้รับไม่เพียงพอ

การนำแผนไปปฏิบัติ

การนำแผนงานโครงการภายหลังจากได้รับอนุมัติเมื่อเปิดภาคเรียน ไปปฏิบัติตอนเปิดภาคเรียน ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารโรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช. ผู้นำชุมชน และหลักฐานคำสั่งบันทึกการประชุมครู พบว่า โรงเรียนจัดประชุมคณะกรรมการก่อนโรงเรียนเปิดดำเนินการล่วงหน้า 1 สัปดาห์ เพื่อเตรียมความพร้อม เป็นการทบทวน ตรวจสอบงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ตกผลเป็นหลักการเกี่ยวกับการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยวิธีการรู้จักส่วนตัว เช่น อาศัยชมรม สถาบันเดียวกัน จากนั้นทำหนังสือราชการจากโรงเรียนถึงหน่วยงานขอความร่วมมือ บางครั้งต้องแนบโครงการ หลังจากเสร็จสิ้นโครงการทำหนังสือขอบคุณ และรายงานผลเพื่อทราบ และจัดทำแผนปฏิทินปฏิบัติงาน

การนิเทศ ควบคุม ติดตาม การกำหนดงานและมอบหมายภารกิจให้บุคลากร ผู้ใดผู้หนึ่งรับผิดชอบโดยโรงเรียนจะให้เป็นหนังสือ คำสั่ง ส่วนกิจกรรมง่าย ๆ หรือใช้ระยะเวลาสั้น ๆ ก็มอบหมายด้วยวาจา ถือเป็นการขอความร่วมมือ และจะเน้นให้ครูทุกคนตระหนักถึงหน้าที่และความรับผิดชอบต่อของแต่ละบุคคล ให้เกียรติซึ่งกันและกัน

การควบคุม ติดตามผล ถือตามกำหนดวันเวลาที่ปรากฏในปฏิทินปฏิบัติงานของแต่ละโครงการ โดยวิธีการสอบถาม ให้รายงานผลการปฏิบัติงานในที่ประชุมประจำเดือน บันทึกลงสมุดการประชุม ส่วนใหญ่เป็นรายงานผลการปฏิบัติงานในช่วงระยะเวลาสั้น รายงานปัญหาซึ่ง ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบโครงการแก้ไขเอง

การนิเทศโครงการ ใช้วิธีปรึกษาหารือ และแนะนำเป็นรายบุคคล เพราะลักษณะงานไม่เหมือนกัน หรือประชุมกลุ่มย่อย ผู้บริหารโรงเรียนเข้าร่วม ตามโอกาสอันเหมาะสม

การประเมินผลโครงการ กศ.พช.

จากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารโรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช. และจากการศึกษาเอกสารสรุปผลการดำเนินงานโครงการ กศ.พช. ปีการศึกษา 2536 ระบุว่า โรงเรียนมอบหมายให้ผู้รับผิดชอบโครงการแต่ละโครงการประเมินผลด้วยตนเอง ตามแบบฟอร์ม(ได้แสดงไว้ในภาคผนวก)

เมื่อโครงการสิ้นสุด ตอนสิ้นปีการศึกษา รวบรวมจัดทำเป็นเอกสารสรุปผลการดำเนินงานโครงการ เสนอรายงานให้ผู้บริหารโรงเรียน และรายงานคณะกรรมการโครงการ กศ.พช. ทราบและนำเสนอสำนักงานประถมศึกษาอำเภอ เนื้อหาสาระ โครงการ ขั้นตอนการดำเนินงาน ผลสำเร็จ ปัญหา อุปสรรคการดำเนินงาน แนวทางการแก้ปัญหา และข้อเสนอแนะ และข้อมูลทั้งหมดจะได้ทำเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการดำเนินงานในปีต่อไป

ปัญหาอุปสรรคการดำเนินโครงการ กศ.พช. ของโรงเรียน

1. ครูบางคนขาดทักษะในการเขียนโครงการ
2. ครูขาดทักษะและความรู้ในเชิงปฏิบัติวิชาชีพ
3. งบประมาณไม่เพียงพอ บางกิจกรรมมีใช้งบลงทุนมาก โรงเรียนต้องแก้ปัญหาเอง โดยใช้วิธีการขอบริจาคจากคณะครูในโรงเรียน ทำให้เป็นภาระของครู
4. การประสานงานในสายงานระดับอำเภอ ระดับจังหวัดมีขั้นตอนยุ่งยากทำให้ล่าช้าไม่ทันกำหนด

โดยภาพรวมโรงเรียนใช้กิจกรรมการเรียนการสอน แก้ปัญหาชุมชนในเขตบริการ อยู่ในระดับดีมาก พิจารณาจากโรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น เลี้ยงปลาสาธิต ชุมชนให้ความสนใจมาศึกษา และนำไปเลี้ยงที่บ้านโดยอาศัยช่วงนาแล้ง ขุดนาทำบ่อเลี้ยงปลา ทำรายได้เพิ่ม ปัจจุบันหมู่บ้านในชุมชน มีบ่อเลี้ยงปลาเองประมาณ 10 กว่าบ่อ ตอนแรกของการดำเนินงาน ชาวบ้านอาศัยผู้บริหารโรงเรียน และครูโครงการ กศ.พช. ช่วยประสานงานขอพันธุ์ปลา และเชิญวิทยากรจากประมงจังหวัด และศูนย์พิบูลทองมาให้ความรู้แนะนำวิธีการเลี้ยงให้กับครูและชาวบ้านที่สนใจที่โรงเรียน ซึ่งปัจจุบันชาวบ้านก้าวหน้ากว่าโรงเรียนมาก นอกจากนั้นยังแนะนำชาวบ้านให้เลี้ยงไก่พันธุ์ลูกผสมเพิ่มอีก ในขณะที่เดียวกันชุมชนให้ความร่วมมือสนับสนุนกิจกรรม โครงการอาหารกลางวัน โดยมีอาสาสมัครมาช่วยประกอบอาหารกลางวัน ด้วยการจัดตารางเวรวันละ 3-4 คน กำหนดรายชื้อครบทั้ง 30 วัน โรงเรียนจะทำเป็นหนังสือแจ้งล่วงหน้า 1 สัปดาห์ โดยฝากนักเรียนไปให้ (หลักฐานปรากฏในภาคผนวกหน้า) กรรมการศึกษารับหน้าที่คอยติดตามเด็กขาดเรียน และออกนอกโรงเรียนในเวลาเรียน โดยเสนอให้โรงเรียนทำบัตรออกนอกสถานที่

ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานโครงการ กศ.พช.

1. ศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบโครงการ กศ.พช. ควรออกเยี่ยมโรงเรียน เพื่อให้คำแนะนำและเป็นกำลังใจให้คณะครู
2. ผู้บริหารโรงเรียน ควรกระตุ้นให้คณะกรรมการที่ปรึกษาโครงการ กศ.พช. แสดงความคิดเห็น
3. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ควรสนับสนุนงบประมาณเพิ่มให้กับโรงเรียนที่ได้รับรางวัลโครงการ กศ.พช. ดีเด่น เป็นพิเศษ เพื่อโรงเรียนนำไปเป็นปัจจัยในการจัดกิจกรรมให้ครบวงจรมากขึ้น
4. จังหวัดไม่ควรพิจารณาย้ายผู้บริหารโรงเรียน ในช่วงได้รับรางวัลเพราะทำให้โครงการ ชะงัก ครูขาดกำลังใจ

กรณีที่ 7

โรงเรียนบ้านบายน

สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอยะหา

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยะลา

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

โรงเรียนบ้านบายน ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ตำบลปะแต อำเภอยะหา จังหวัดยะลาเปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 8 ห้องเรียน นักเรียน 158 คน จำนวนครู 9 คน วุฒิปริญญาตรี 7 คน ต่ำกว่าปริญญาตรี 2 คน อาคารเรียน 3 หลัง บ้านพักภารโรง 1 หลัง โรงเรือนเลี้ยงไก่ 1 หลัง เนื้อที่ 6 ไร่ 2 งาน ปัจจุบัน นายกฤษฎา วจนภาพงศ์ เป็นอาจารย์ใหญ่ เป็นโรงเรียนท้องถิ่นตามประกาศกระทรวง การคลัง และเป็นโรงเรียนในโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย-มาเลเซีย ชุมชนส่วนใหญ่มีฐานะค่อนข้างยากจน มีอาชีพรับจ้าง กรีดยาง ทำสวนผลไม้ ประชากรนับถือศาสนาอิสลาม 100 % โรงเรียนได้รับความร่วมมืออย่างดีจากชุมชน โดยเฉพาะกรรมการศึกษาของโรงเรียนและกลุ่มแม่บ้านต่าง ๆ อยู่ห่างอำเภอยะหา 13 กิโลเมตร ในเขตที่ตั้งของโรงเรียนมีโจรก่อการร้ายเคลื่อนไหวยู่เป็นประจำ

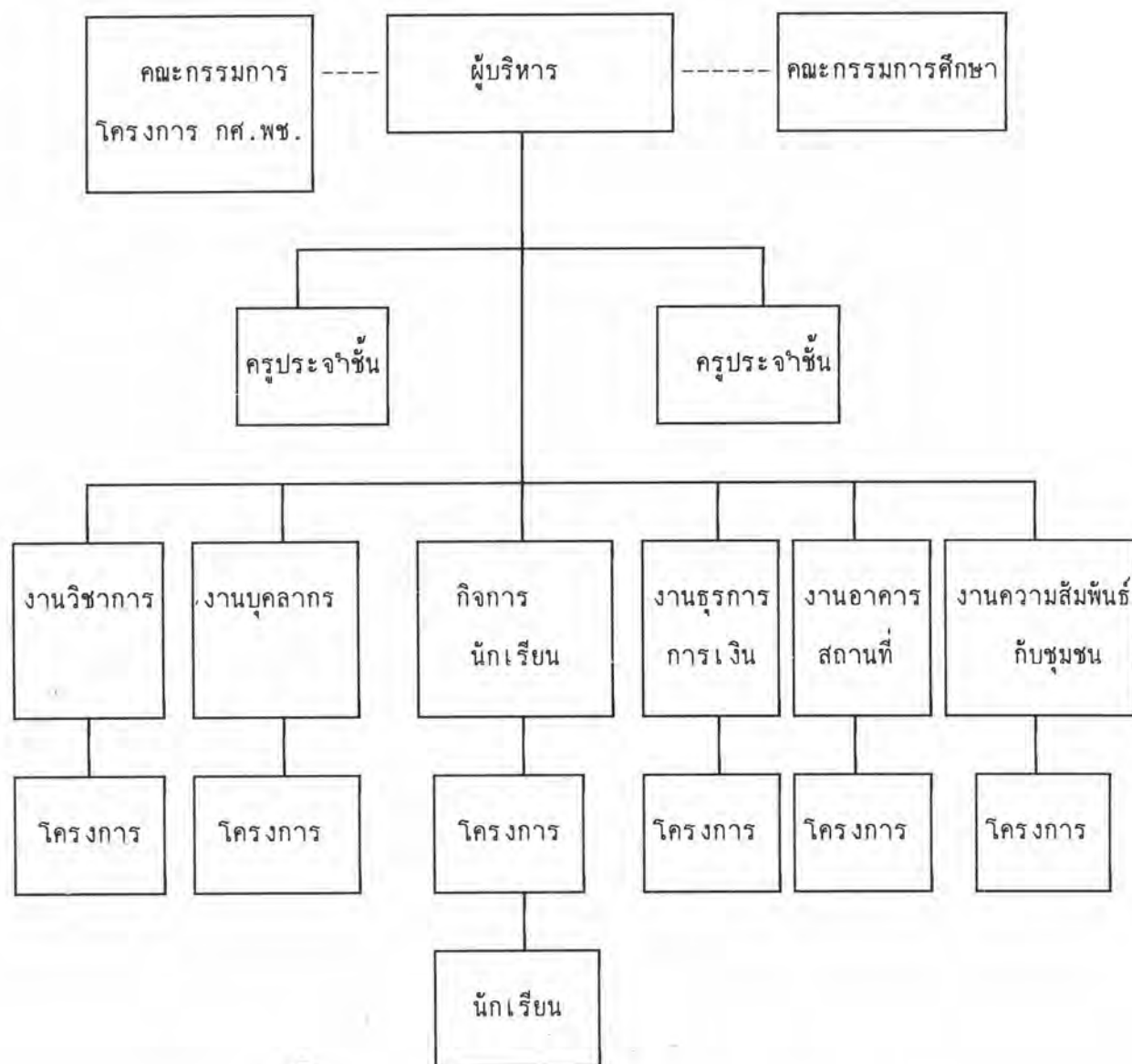
จากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารโรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช. และผู้นำชุมชน โรงเรียนได้รับการคัดเลือกเข้าโครงการ กศ.พช. โดยสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเป็นผู้คัดเลือก ตามอัตราส่วนที่ โดยสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด กำหนดให้คัดเลือกเข้าโครงการอำเภอละ 1 โรงเรียนต่อปี

การบริหารโครงการการศึกษา เพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.) ของโรงเรียน

โครงสร้างการบริหารองค์กร

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช. สรุปว่า โรงเรียนบ้านบายอได้กำหนดรูปแบบการบริหารองค์กร แบบการบริหารงานหลัก และงานที่ปรึกษา ดังปรากฏในแผนภูมิที่ 19

แผนภูมิที่ 19 การบริหารองค์กรของโรงเรียนบ้านบายอ

ที่มา : แผนการปฏิบัติงานประจำปีการศึกษา 2537 ของโรงเรียนบ้านบายอ
สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอยะหา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
ยะลา (2537:6)

จากแผนภูมิดังกล่าว สรุปว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีอำนาจสั่งงานผู้ใต้บังคับบัญชาตามตำแหน่งหน้าที่โดยตรง ส่วนคณะกรรมการศึกษา กรรมการโครงการ กศ.พช. จะมีหน้าที่คอยให้ความร่วมมือ และช่วยเหลือ ตลอดจนเป็นที่ปรึกษาของผู้บริหารโรงเรียน

คณะกรรมการที่ปรึกษาประกอบด้วยผู้ใหญ่บ้านเป็นประธาน ผู้นำทางศาสนา โต้ะอิหม่าม โต้ะครู คอเต็บบิลัน ตัวแทนหน่วยราชการอนามัยตำบล เป็นกรรมการ ครูใหญ่เป็นกรรมการและเลขานุการ ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาช่วยเหลือและสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียนตามที่โรงเรียนแจ้งวัตถุประสงค์

คณะกรรมการดำเนินการโครงการกศ.พช. ประกอบด้วย ครูใหญ่ เป็นประธาน หัวหน้างาน 6 งาน ครูทุกคน นักเรียนและภารโรงเป็นกรรมการ ครูโครงการ กศ.พช. เป็นกรรมการและเลขานุการ ทำหน้าที่สำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของชุมชนและของโรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูล ทำแผนงานโครงการ ทำแผนการนิเทศ ติดตามและประเมินผลโครงการ

คณะกรรมการดังกล่าว มีการประชุมคณะกรรมการเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อแก้ปัญหาทำความเข้าใจนโยบาย กำหนดแผนงาน โครงการ ขอความร่วมมือ รับทราบการจัดกิจกรรมและผลการดำเนินงานโครงการ

การวางแผนโครงการ กศ.พช. ของโรงเรียนดำเนินโครงการ

จากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารโรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช. ผู้นำชุมชน และศึกษาจากเอกสาร แผนการปฏิบัติงานประจำปีการศึกษา พ.ศ.2537 ของโรงเรียนบ้านบายอ โรงเรียนได้กำหนดขั้นตอนในการจัดทำแผนงาน/โครงการ กศ.พช. ดังนี้คือ

1. ประชุมคณะกรรมการดำเนินงานโครงการ กศ.พช. มอบหมายให้สำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของชุมชนและของโรงเรียนเพื่อเป็นพื้นฐาน ในการพิจารณา กำหนดแผนงาน/โครงการ
2. จัดลำดับความสำคัญของปัญหา และวิเคราะห์สาเหตุ
3. กำหนดนโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีการดำเนินงาน
4. วิเคราะห์ข้อมูล ในการประเมิน ความเป็นไปได้ ของงานโครงการในระยะเวลาที่กำหนด ประโยชน์ที่นักเรียนหรือชุมชนจะได้รับ และความต้องการในด้านงบประมาณ

5. กำหนดกิจกรรมจะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์โครงการ 8 ข้อ ดังต่อไปนี้

กิจกรรมที่สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ได้แก่

- กิจกรรมสหกรณ์
- การส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน
- การรักษาความสะอาด
- การจัดอาหารกลางวัน

กิจกรรมที่สนับสนุนวัตถุประสงค์ ข้อที่ 2 ได้แก่

- การพบปะก่อนเปิด-ปิดภาคเรียน
- การเยี่ยมบ้านนักเรียน

กิจกรรมที่สนับสนุนวัตถุประสงค์ ข้อที่ 3,4 ได้แก่

- การยกย่องบุคคลตัวอย่าง

กิจกรรมที่สนับสนุนวัตถุประสงค์ ข้อที่ 5 ได้แก่

- การเกษตรสาธิต
- การเลี้ยงสัตว์สาธิต (เลี้ยงไก่บ้านและเลี้ยงนกกระทา)
- การเลี้ยงสัตว์น้ำ (เลี้ยงปลาอุก)

กิจกรรมที่สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อ 7 ได้แก่

- บริการสุขภาพอนามัย
- จัดตลาดนัดนักเรียน

เขียนโครงการรายละเอียดประชุมคณะกรรมการดำเนินงานพิจารณา ปรับแก้ ตาม

ความเหมาะสม

6. เสนอผู้บริหาร ลงนามอนุมัติและออกคำสั่ง แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานโครงการ
7. การดำเนินการตามแผน และจัดทำแผนการนิเทศติดตามผล
8. การประเมินผลการดำเนินงานโครงการแล้วนำข้อมูลมาปรับปรุงแผนในปีต่อไป

การนำแผนไปปฏิบัติ

จากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารโครงการ ครูโครงการ กศ.พช. ผู้นำชุมชนและศึกษาจาก เอกสารแผนการปฏิบัติงานโครงการ กศ.พช. ปีการศึกษา 2537 ของโรงเรียนบ้านบายอ สปอ. ยะลา สรุปว่า โรงเรียนบ้านบายอ ได้กำหนดให้มีการประชุมครูและกรรมการโครงการ กศ.พช. ก่อนเปิดภาคเรียนล่วงหน้า 1 สัปดาห์ เพื่อมอบให้ผู้รับผิดชอบโครงการ ได้เตรียมงาน เช่น ให้ สสำรวจรายการวัสดุอุปกรณ์ งบประมาณที่จะต้องใช้จ่าย ทำรายการเสนอขออนุมัติจากผู้บริหาร โรงเรียนโดยผ่านงานธุรการการเงิน ทบทวนและกำหนดแนวทางการปฏิบัติ กำหนดแผนภูมิปฏิทิน การดำเนินงานของแต่ละโครงการ ขอความร่วมมือจากคณะกรรมการที่ปรึกษาโครงการ

กำหนดวิธีการประสานงาน 2 ลักษณะคือ 1) การประสานงานภายใน คือระหว่าง บุคลากรในโรงเรียนเป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนครูโครงการประสานกันเอง และประสาน งานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในสังกัดระดับ อำเภอ จังหวัด วิธีการแนวปฏิบัติเป็นไปตามระเบียบ ราชการ เช่น ของงบประมาณ ขอจัดซื้อจัดจ้าง 2) การประสานงานหน่วยงานต่างสังกัด เช่น ประมงจังหวัด ปศุสัตว์อำเภอ โดยวิธีการใช้การรู้จักกันเป็นการส่วนตัวกับเจ้าหน้าที่ ทำเป็น หนังสือราชการแจ้งหน่วยงาน การขอรับความอนุเคราะห์ เช่น วิทยากรให้ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับเทคนิควิธีการเลี้ยง วัคซีน และพันธุ์ปลา หลังเสร็จการดำเนินงานจะมีหนังสือตอบขอบคุณ และรายงานผลเพื่อทราบ

สำหรับการนิเทศ ควบคุม กำกับและติดตามผล โรงเรียนได้ดำเนินการโดยผู้บริหาร โรงเรียนและครูโครงการ กศ.พช. การนิเทศ การสังเกต ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะร่วมแก้ปัญหาในขณะดำเนินการ โดยพิจารณาจากเหตุการณ์ และสถานการณ์นั้น ๆ การควบคุมตรวจสอบ เป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช. พิจารณาผลงานเพื่อเทียบกับระยะเวลา การใช้จ่ายงบประมาณที่กำหนดไว้ในปฏิทินปฏิบัติงานตามโครงการนั้น ๆ และให้ผู้รับผิดชอบโครงการรายงานผลการปฏิบัติงานตลอดจนปัญหาอุปสรรคในที่ประชุมครูทุกเดือน แล้วบันทึกลงสมุด บันทึกการประชุม

การประเมินโครงการ กศ.พช.

จากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารโรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช.และเอกสาร ปรากฏว่า ไม่มีระบบที่ชัดเจนแน่นอน ขึ้นอยู่กับผู้รับผิดชอบโครงการ จะมีแบบรายงานสรุปผลการดำเนินงาน

ของแต่ละโครงการ ส่วนผู้บริหารจะรับทราบและประเมินผลจากการสังเกตในขณะปฏิบัติงานและจากรายงานประจำเดือนอยู่แล้ว

ปัญหาอุปสรรค ในการดำเนินงานโครงการ

1. ครูบางส่วนยังขาดความรู้และทักษะในเรื่องการเขียนโครงการ
2. ผู้บริหารยังไม่เข้าใจวิธีการขั้นตอนประเมินผลโครงการ
3. ขาดการประชาสัมพันธ์โครงการ เนื่องจากพื้นที่ที่มีการเคลื่อนไหวของโจร

ก่อการร้าย โรงเรียนปิดเรียนบ่อย ๆ

4. การนิเทศ ไม่ต่อเนื่อง ครูขาดขวัญและกำลังใจ

โดยภาพรวมโรงเรียนได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อช่วยแก้ปัญหาชุมชนในเขตบริการ จัดว่าอยู่ในระดับน้อย เพราะประชาชนเคยชินกับสภาพเดิม รักความสะอาดสบาย ประกอบกับการเดินทางไปทำงานของครูไม่สะดวกเนื่องจากเป็นพื้นที่ไม่ปลอดภัย มีผู้ก่อการร้าย ผลงานส่วนใหญ่ที่โรงเรียนจัดขึ้นจะมีผลกับตัวนักเรียนโดยตรง และประชาชนเห็นผลงาน บุตรหลานของตนอ่านหนังสือออก แสดงความจำนงค์อาสารักษาลูกหลานให้ครูในโรงเรียน รวมถึงกิจกรรมของโรงเรียน โดยกรรมการศึกษาจะประสานงานกับผู้ปกครอง ทำให้อัตราการขาดเรียนของเด็กลดน้อยลง สนับสนุนด้านแรงงานช่วยก่อสร้างอาคารโรงอาหาร โดยมีผู้บริหารและคณะกรรมการศึกษาร่วมกันจัดหาทุน ชาวบ้านร่วมแรงสร้าง โรงเรียนเลี้ยงไก่ทรงเลี้ยงนกกระทา

ข้อเสนอแนะการบริหารโครงการ กศ.พช.

1. ในการพิจารณาย้ายผู้บริหาร ควรคำนึงถึงความต้องการของชุมชนด้วย
2. ควรจัดสรรงบประมาณเพิ่มให้กับโรงเรียนที่จัดกิจกรรมดีเด่นอย่างต่อเนื่อง ไม่ควรให้เป็นภาระของครูทำให้ขาดขวัญในการทำงาน ครูมีรายได้น้อยอยู่แล้ว
3. กิจกรรมที่จัดประสบผลสำเร็จจริง ต้องตามความต้องการของชุมชน
4. งานโครงการ จะบรรลุวัตถุประสงค์ หรือไม่อยู่ที่ผู้บริหารโรงเรียนเป็นสำคัญ ดังนั้น ผู้บริหารควรมีคุณสมบัติเป็นผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์ดี ใจกล้า ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

กรณีที่ 8

โรงเรียนชุมชนบ้านแป้น
สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสายบุรี
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

โรงเรียนชุมชนบ้านแป้น ตั้งอยู่หมู่ 6 ตำบลแป้น อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานีเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีพื้นที่ 4 ไร่ 2 งาน 48 ตารางวา มีอาคารเรียน 2 หลังอาคารอเนกประสงค์ 1 หลัง บ้านพักครู 3 หลัง มีครู 11 คน นักการภารโรง 1 คน นักเรียน 158 คน แยกเป็นนักเรียนชาย 75 คน นักเรียนหญิง 83 คน เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีเขตบริการ 2 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 6 และหมู่ที่ 7 ประชากรประมาณ 2,651 คน 310 ครัวเรือน เป็นชาวไทยพุทธประมาณร้อยละ 95 อิสลามร้อยละ 5 ปัจจุบัน นายเจริญ เฟื่องเอียด เป็นอาจารย์ใหญ่ ชุมชนมีอาชีพทำนา ทำสวน มีฐานะปานกลาง เมื่อเทียบกับรายได้ต่อ 1 ครัวเรือน

โรงเรียนชุมชนบ้านแป้นได้รับคัดเลือกเข้าโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.) จากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารโรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช. ผู้นำชุมชน และสัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์อำเภอที่รับผิดชอบโครงการ กศ.พช. เพิ่มเติม ปรากฏว่า สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเป็นผู้คัดเลือกโรงเรียนเข้าโครงการ กศ.พช. โดยสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดได้กำหนดจำนวนโรงเรียนที่จะเข้าโครงการในแต่ละปีและกำหนดเกณฑ์การพิจารณาให้สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ

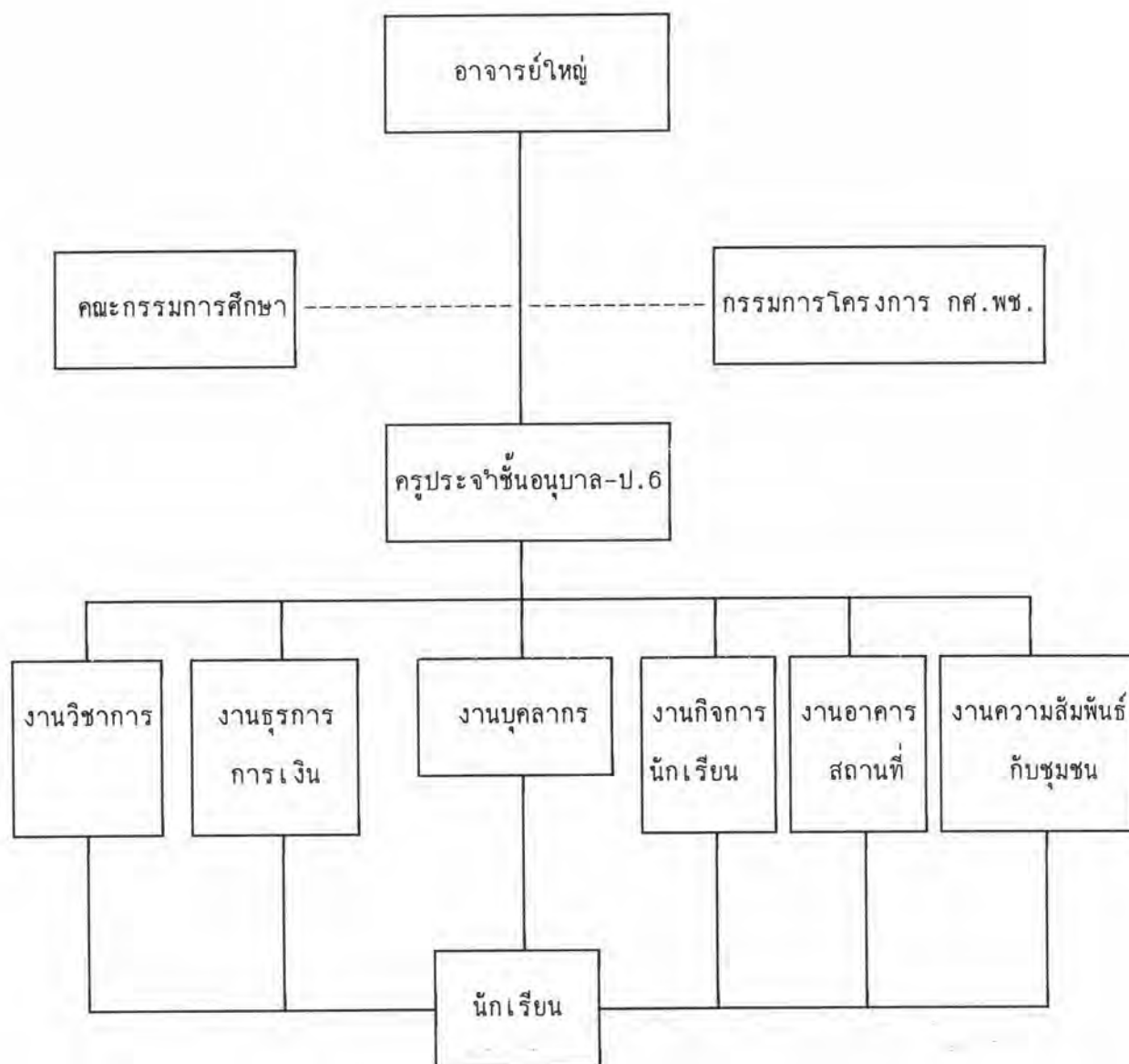
การบริหารโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.) ของโรงเรียนชุมชนบ้านแป้น

โครงสร้างการบริหารองค์กร

จากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารโรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช. ผู้นำชุมชน และเอกสารแผนภูมิปฏิบัติงานโครงการ กศ.พช. ปีการศึกษา 2537 ของโรงเรียนชุมชนบ้านแป้น สปอ.สายบุรี

สพจ.ปัตตานี สรุปว่า โรงเรียนชุมชนบ้านแป้น ได้กำหนดรูปแบบการบริหารองค์กร แผนงานหลัก และงานที่ปรึกษา โดยกำหนดให้งานหลัก หรือตามสายงานจะประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้างาน งานหลักของโรงเรียน ครูประจำชั้นและนักเรียน นักการภารโรง การมอบหมายหน้าที่และการสั่งงาน ผู้บริหารโรงเรียนจะออกคำสั่งให้รับผิดชอบตามตำแหน่งหน้าที่ลดหล่นตามลำดับ ส่วนงานที่ปรึกษาจะประกอบด้วย คณะกรรมการศึกษา และกรรมการโครงการ กศ.พช. มีหน้าที่ให้คำปรึกษา และให้ความร่วมมือกิจกรรมของโรงเรียน ตามที่โรงเรียนต้องการ ดังปรากฏตามแผนภูมิที่ 20

แผนภูมิที่ 20 การบริหารองค์กรของโรงเรียนชุมชนบ้านแป้น

ที่มา : แผนการปฏิบัติงานประจำปีการศึกษา 2537 ของโรงเรียนชุมชนบ้านแป้น
 สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสาบบุรี สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
 ปัตตานี (2537:8)

คณะกรรมการที่ปรึกษาโครงการ ประกอบด้วยคณะกรรมการศึกษา กำหนด บ้านแป้น พัฒนาการ เกษตรตำบล สาธารณสุขตำบล ปศุสัตว์อำเภอ และประมงอำเภอ มีหน้าที่ประสานงาน ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โรงเรียนกับหน่วยงาน และให้ความร่วมมือด้านกิจกรรมที่โรงเรียน กำหนดขึ้น เป็นที่ปรึกษาและร่วมแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาโรงเรียน

คณะกรรมการดำเนินงานประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนเป็นประธาน หัวหน้างาน 6 งาน ครูทุกคน นักการภารโรง ตัวแทนกรรมการโครงการ นักเรียนรับผิดชอบโครงการ กศ.พช. เป็นกรรมการ ครูโครงการ กศ.พช. เป็นกรรมการและเลขานุการ มีบทบาทหน้าที่นำเสนอโครงการปฏิบัติตามโครงการ ประเมินผลโครงการ รวบรวมปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาเสนอผู้บริหาร โรงเรียนเพื่อดำเนินการต่อไป

คณะกรรมการดังกล่าวจะประชุมเดือนละครั้ง สาระสำคัญในการประชุม มีเรื่องที่จะต้องแจ้งให้ทราบ เช่น นโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ของโครงการและของโรงเรียนชี้แจงแนวทางการปฏิบัติงาน การทำแผนงาน/โครงการ การรายงานผลหรือรายงานความก้าวหน้าของการดำเนินงานโครงการ พิจารณาปัญหาอุปสรรคและการปัญหา

การวางแผนโครงการ กศ.พช.

จากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารโรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช. ผู้นำชุมชน และศึกษา เอกสาร แผนปฏิบัติงานโครงการ กศ.พช. ประจำปี 2537 โรงเรียนชุมชนบ้านแป้น สปอ.สายบุรี สปจ.ปัตตานี สรุปว่า โรงเรียนชุมชนบ้านแป้น ได้กำหนดขั้นตอนในการจัดทำแผนโครงการไว้ดังนี้

1. ประชุมคณะกรรมการดำเนินงานโครงการ กศ.พช. เพื่อเสนอโครงการ ภายในเดือนกุมภาพันธ์ โดยการนำข้อมูลจากการสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน และผลสัมฤทธิ์ สภาพปัญหาแนวทางแก้ไขปัญหาแต่ละโครงการจากปีที่ผ่านมาของโรงเรียนกำหนดเป็นโครงการการจัดลำดับสำคัญคัดเลือกโครงการ

วิเคราะห์ด้านบุคลากร งบประมาณคุ้มค่าต่อการลงทุนหรือไม่ ความเป็นไปได้ สำเร็จตามเวลาที่กำหนดหรือไม่ เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในโรงเรียนหรือไม่ นักเรียนได้ประโยชน์หรือไม่

2. กำหนดตัวผู้รับผิดชอบโครงการ เพื่อจัดทำโครงการและรายละเอียดเสนอพิจารณาอนุมัติ ในการพิจารณาอนุมัติ จากการสัมภาษณ์ นายเจริญ เฟื่องเอียด อาจารย์ใหญ่ ระบุว่า

ผู้รับผิดชอบโครงการจะนำเสนอโครงการของตนในที่ประชุมคณะครู เพื่อพิจารณาปรับปรุง แก้ไข รวมกันจากนั้นรวบรวมจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มเรียกว่า แผนปฏิบัติการ กศ.พช.ประจำปี 2537 โรงเรียนชุมชนบ้านแป้น สปอ.สายบุรี สบจ.ปัตตานี มีเนื้อหาสาระ คือ บริหารงบประมาณ โครงการและรายละเอียด เช่น

- โครงการเลี้ยงปลาสาธิต
- โครงการปลูกไม้ดอกไม้ประดับ
- โครงการปลูกกล้วยน้ำว้า
- โครงการเลี้ยงไก่พื้นเมือง
- โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน
- โครงการพัฒนาบุคลากร
- โครงการอาหารกลางวัน
- โครงการสหกรณ์
- โครงการบุคลากรดีเด่น
- โครงการกิจกรรมช่วยชุมชน
- โครงการกรรมการศูนย์กระจายข่าว
- โครงการวันสำคัญ
- โครงการพัฒนาบ้านเรา
- โครงการเยี่ยมบ้าน
- โครงการแนะแนว
- โครงการส่งเสริมจริยธรรม

นโยบายโรงเรียน และคำขวัญ "งานของเรา คือ พื้นฐานของการพัฒนาสังคม"

ผู้บริหารพิจารณาตรวจสอบอนุมัติออกเป็นคำสั่งโรงเรียนชุมชนบ้านแป้น (แก้ว มะแป้น) ที่ 3/2536 เรื่อง แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ และแจ้งให้ผู้รับผิดชอบโครงการรับทราบ และเสนอไปสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเพื่อทราบ

3. การดำเนินงานตามโครงการมีการประชุมเพื่อเตรียมสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ให้พร้อมที่จะดำเนินการ ในเดือนพฤษภาคมของทุกปี

4. การประเมินผลโครงการทุก ๆ เดือน รายงานในที่ประชุมครูทุกเดือน

5. ผู้บริหารออกนิเทศ ควบคุม ติดตาม ตามปฏิทินปฏิบัติงานของแต่ละโครงการ
6. สิ้นปีทำการสรุปผลดำเนินงานแต่ละโครงการเป็นเอกสาร

จากการสัมภาษณ์สรุปผลการวางแผนโครงการ มีดังนี้

1. โรงเรียนยังมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเรื่องการวางแผนน้อยมาก
2. เนื่องจากการจัดกิจกรรมมุ่งสนองวัตถุประสงค์โครงการทั้ง 8 ข้อ มีกิจกรรม

หลากหลาย ครูในโรงเรียนมีน้อย โดยครู 1 คน จึงรับผิดชอบมากกว่า 1 โครงการ

การนำแผนไปปฏิบัติ

จากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารโรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช. สรุปว่า ภายหลังจากอนุมัติโครงการและมอบหมายหน้าที่ให้ครูรับผิดชอบโครงการ โดยผู้บริหารโรงเรียนได้ออกเป็นคำสั่งแล้ว โรงเรียนได้ดำเนินการ พิจารณาอนุมัติงบประมาณให้โครงการเพื่อนำไปใช้ในการช่วยอำนวยความสะดวกโดยร่วมกับครูโครงการ กศ.พช. ประสานงานกับหน่วยที่เกี่ยวข้อง เช่น

ประมงอำเภอ ในด้านวิทยากรมาให้ความรู้เรื่องการเลี้ยงปลาแก่นักเรียน ครู และประชาชนที่สนใจ ขออนุญาตพื้นที่พันธุ์ปลา และขอยืมอุปกรณ์บางอย่างมาดำเนินงาน

เกษตรตำบล ให้การสนับสนุนพันธุ์กล้าไม้แก่โรงเรียน

ปศุสัตว์อำเภอ ให้วิทยากรมาให้ความรู้เรื่องการเลี้ยงไก่ การบำรุงรักษาและยารักษา

โรค

สาธารณสุขตำบล ให้ยาและตรวจสุขภาพนักเรียนโดยโรงเรียนดำเนินการโดยประสานงานเป็นการภายในกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานแต่ละสังกัด แล้วทำเป็นหนังสือราชการพร้อมแนบโครงการให้หน่วยงานพิจารณาอนุมัติตามกำลังและความเหมาะสม

การนิเทศ ควบคุม ติดตาม การดำเนินงานตามแผนงานโครงการ กศ.พช. กำหนดปฏิทินดำเนินการโครงการ กำหนดนิเทศ ถือตามปฏิทินที่ระบุในโครงการเป็นหลัก สรุปเสนอผู้บริหารโรงเรียน ตามกำหนด ผู้บริหารนำเสนอที่ประชุมครู ถ้ามีปัญหาก็ช่วยกันแก้ไข ถ้าไม่มีปัญหาก็เป็นการแจ้งเพื่อทราบ

จากการศึกษาปัญหาด้านการนำแผนไปปฏิบัติ ปรากฏว่ามีดังนี้

1. งบประมาณไม่พอ บางโครงการต้นทุนสูง ขาดเงินทุนหมุนเวียน ต้องใช้วิธีขอบริจาคจากคณะครู ภารโรง ภายในโรงเรียน
2. ปัญหาเกี่ยวกับการขอความร่วมมือจากชุมชน บางครั้งไม่มีเวลา หรือมีเวลาไม่เพียงพอทำให้ดำเนินงานล่าช้า ไม่เต็มกำลัง
3. การประสานงานกับหน่วยงานในและนอกสังกัด มีขั้นตอนมาก ทำให้ล่าช้า ทำให้เสียเวลา

การประเมินผลโครงการ กศ.พช. ของโรงเรียน

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช. ระบุว่า โรงเรียนมีการประเมินอย่างเป็นระบบ คือ ผู้บริหารครูโครงการ กศ.พช. และครูหัวหน้างานทั้ง 6 งาน ประเมินผลขณะดำเนินงาน โดยพิจารณาการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการในช่วงระยะเวลาที่ว่ามีปัญหาอุปสรรคอย่างไร ควรปรับปรุงแก้ไขโดยวิธีใด บันทึกลง และสรุปเสนอให้ผู้บริหารโรงเรียนทราบเป็นระยะ แต่บางโครงการขาดความต่อเนื่อง เนื่องจากมีงานนโยบายเร่งด่วนจากจังหวัดเข้ามาแทรก แต่ที่แน่ ๆ คือโรงเรียนจะมีแบบประเมินเชิงสำรวจเมื่อเสร็จสิ้นโครงการตอนสิ้นปีการศึกษา ให้ผู้รับผิดชอบจะตรวจสอบ หรือประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองแล้ว รายงานในที่ประชุม เมื่อสิ้นปีก็จะรวบรวมข้อมูลจากหลักฐานดังกล่าว จัดทำเป็นเอกสารสรุปผลการดำเนินงานโครงการ มีสาระสำคัญ คือ โครงการการดำเนินงาน ผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค และการแก้ไขปัญหารายงานให้สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและจังหวัด หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ พร้อมทั้งเก็บไว้เป็นข้อมูลประกอบการแผนโครงการในปีต่อไป

โดยภาพรวมโรงเรียนชุมชนบ้านแป้นได้จัดดำเนินงานโครงการ กศ.พช. โดยมุ่งหวังใช้กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อแก้ปัญหาของชุมชนในเขตบริการของโรงเรียนอยู่ในระดับดีมาก จากความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์และใบประกาศเกียรติคุณ ชนะ เลิศการประกวดและจากความสำเร็จที่ประธานมีต่อโรงเรียน เช่น โรงเรียนและครูโครงการ กศ.พช. ครูเป็นที่ปรึกษาในเรื่องการเลี้ยงไก่ และจำหน่ายลูกไก่ในราคาถูกลงกว่าท้องตลาดตลอดจนช่วยหาตลาดจำหน่ายให้ชาวบ้าน นักเรียนที่มีฐานะยากจน ได้รับประทานอาหารกลางวันฟรีทุกวันจากโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันประชาชนในชุมชนให้ความไว้วางใจครูมากขึ้น ดูจากอัตราส่วนนักเรียนขาด

เรียนลดลงตามลำดับ ประชาชนสนใจ และให้ความสำคัญทางการศึกษามากขึ้น มาปรึกษาเกี่ยวกับสถานที่ที่จะส่งบุตรหลานไปศึกษาต่อ

ส่วนการจัดโรงเรียนศูนย์กลางให้ชุมชน โรงเรียนชุมชนบ้านแบ้นได้ดำเนินการ บริการข่าวสารโดยให้นักเรียนเป็นผู้จัดหาข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ประจำวัน หรือข่าวอาชีพจากหน่วยงานอื่นเพื่อประชาสัมพันธ์ในช่วงเวลาพักกลางวันและช่วงเย็น 15 นาที ก่อนเลิกเรียน เปิดโอกาสให้ประชาชนมาใช้สถานที่ เครื่องขยายเสียง โต๊ะเก้าอี้ จัดงานสำคัญ ๆ และคณะครูจะเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้นทุกครั้ง ให้บริการด้านความรู้เชิญวิทยากรจากประมงอำเภอ เกษตรอำเภอ มาให้ความรู้ด้านวิชาชีพ โดยจัดเป็นกลุ่มสนใจ

ข้อเสนอแนะ เพื่อดำเนินงานโครงการ กศ.พช.

1. ผู้บริหารโรงเรียน ผู้รับผิดชอบโครงการ ตลอดจนครูทั้งโรงเรียนจะต้องทำความเข้าใจ เกี่ยวกับงานโครงการ กศ.พช. เป็นอย่างดี
2. โรงเรียนกับชุมชนจะต้องประสานงานสัมพันธ์กันให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
3. ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีลักษณะผู้นำ เช่น เป็นผู้ประสานงานที่ดี เป็นตัวอย่างที่ดี เลียบสละ ใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

กรณีที่ 9

โรงเรียนชุมชนบ้านปากันโตะทิศ

สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอละงู
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสตูล

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

โรงเรียนบ้านปากันโตะทิศ ตั้งอยู่หมู่ที่ 7 ตำบลละงู อำเภอละงู จังหวัดสตูล มีเนื้อที่ 21 ไร่ 2 งาน 34 ตารางวา ปัจจุบันเปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 8 ห้องเรียน มีนักเรียน 103 คน มีครูจำนวน 9 คน นักการภารโรง 1 คน และวิทยากรสอนศาสนาอิสลามศึกษา 1 คน ปัจจุบันนายसानนท์ สุขศรี เป็นอาจารย์ใหญ่ มีเขตบริการ 4 หมู่บ้าน

คือ บ้านท่าปอ บ้านบากันโต๊ะทิด บ้านโคกศักดิ์และบ้านบุสู จำนวน 123 ครัวเรือน อาคารเรียน 3 หลัง อาคารเอนกประสงค์ 1 หลัง บ้านพักครู 2 หลัง บ่อสาธิตเลี้ยงกุ้งกุลาดำ 1 บ่อ เป็นพื้นที่ เป็นป่าชายเลนติดทะเล เหมาะแก่การเพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำ และให้เอกชนมาลงทุนเพาะเลี้ยง กุ้งกุลาดำหลายราย ทางเข้าโรงเรียนเป็นถนนลูกรัง รพช.สามารถติดต่อกับอำเภอละงูได้สะดวก นักเรียนมีสุขภาพอนามัยต่ำกว่าเกณฑ์จำนวนมาก ประชาชนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน มีอาชีพประมง ชายฝั่งทะเล ไร้จ้างทั่วไป ทำให้การร่วมมือกับโรงเรียนไม่สะดวก จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร โรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช. ผู้นำชุมชน

สรุปว่า โรงเรียนบ้านบากันโต๊ะทิด ได้รับการคัดเลือกเข้าโครงการ 2528 โดยวิธี ให้สภาตำบลเสนอชื่อโรงเรียนประถมศึกษา ที่อยู่ในพื้นที่ชนบทยากจน โดยคำแนะนำของคณะกรรมการ สนับสนุนการปฏิบัติการพัฒนาชนบทระดับตำบล (คปต.) (ซึ่งในขณะนั้นนายเลี่ยม ชยโสภัญญ์ ครูใหญ่ โรงเรียนท่าหน้าที คปต.) ไปยังคณะกรรมการพัฒนาอำเภอ (กพอ.) จากนั้น จะพิจารณาคัดเลือก โรงเรียนที่จะเข้าโครงการเพียงอำเภอละ 1 โรงเรียน แล้วรวบรวมเสนอชื่อไปยังคณะกรรมการ พัฒนาจังหวัด (กพจ.) พิจารณาเข้าแผนพัฒนาจังหวัด เมื่อดำเนินการต่อไป

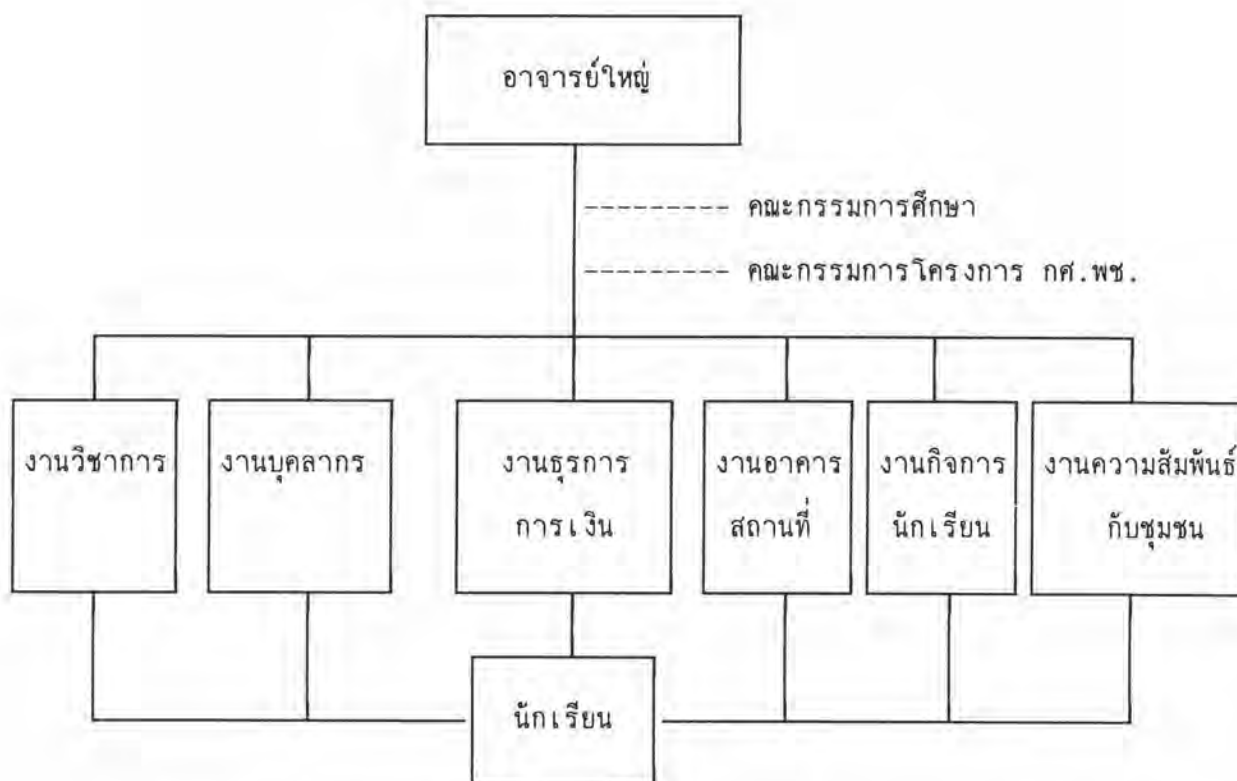
การบริหารโครงการการศึกษา เพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.) ของโรงเรียนบ้าน บากันโต๊ะทิด

โครงสร้างการบริหารองค์กร

ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารโรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช. ผู้นำชุมชน และศึกษาจากเอกสาร แผนบริหารโรงเรียนบ้านบากันโต๊ะทิด 1 ปีการศึกษา 2537 และเอกสารแผนการดำเนินงานโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.) ปี การศึกษา 2537

สรุปว่า โรงเรียนบ้านบากันโต๊ะทิด กำหนดรูปแบบการบริหารองค์กรเป็นรูปแบบการ บริหารงานหลักและงานที่ปรึกษา ดังแผนภูมิที่ 21 ดังนี้

แผนภูมิที่ 21 การบริหารองค์กรของโรงเรียนบ้านบากันโຕ๊ะทิด

ที่มา : แผนบริหารโรงเรียนบ้านบากันโຕ๊ะทิด 2537 สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอละงู
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสตูล (2537:4)

จากแผนภูมิ อาจารย์ใหญ่ จะมีอำนาจมอบหมายสั่งการให้หัวหน้างานวิชาการ บุคลากร กิจการนักเรียน ธุรการการเงิน และพัสดุ อาคารสถานที่ ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับ ชุมชน ตลอดจนครูประจำชั้น นักเรียนและนักการศึกษาโรงเรียนปฏิบัติงานตามหน้าที่รับผิดชอบตามคำสั่ง โรงเรียนบ้านบากันโຕ๊ะทิด ที่ 8/2537 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการโครงการ กศ.พช. มีหน้าที่สร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรและนิเทศ ควบคุม กำกับ ติดตาม และประเมินผลงาน ของโรงเรียนโดยตรง และมีกรรมการศึกษาและกรรมการโครงการ กศ.พช. เป็นที่ปรึกษามีหน้าที่ให้การสนับสนุน เช่น บริจาคทรัพย์ ด้านแรงงานก่อสร้าง อาคารศูนย์ส่งเสริมสิ่งแวดล้อม เพื่อ อุทยานการศึกษา และเป็นที่ปรึกษาแนะนำวิธีการเลี้ยงกิ่งกุลาดำ

การวางแผนโครงการ กศ.พช.

โรงเรียนบ้านบากันโตะทิศ เน้นที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนสนองวัตถุประสงค์โครงการ กศ.พช. ทั้ง 8 ข้อ และกำหนดเป็นนโยบายการปฏิบัติงานของโรงเรียนจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนและครูโครงการ กศ.พช. ได้กำหนดขั้นตอนการวางแผนโครงการ กศ.พช. ไว้ดังนี้ คือ

ประชุมคณะกรรมการดำเนินงานโครงการกศ.พช. ในช่วงระหว่างเดือนธันวาคม 2536 ถึง มีนาคม 2537 ซึ่งแจ้งนโยบายโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.) วัตถุประสงค์โครงการ 8 ข้อ แนวทางการดำเนินงานโครงการ การกำหนดแผนงานโครงการ/เพื่อสนองนโยบาย พัฒนาชนบทของโรงเรียน และกำหนดงานและแบ่งงานให้คณะกรรมการดำเนินการ ในประเด็นหลัก ๆ ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูลจากการดำเนินงานโครงการในรอบปีที่ผ่านมา เน้นที่ปัญหาสาเหตุ และผลสำเร็จ แต่ละด้าน เช่นด้านวิชาการ กิจกรรมนักเรียน บุคลากร อาคารสถานที่ ด้านธุรการการเงิน พัสดุ ความสัมพันธ์กับโรงเรียน ส่วนข้อมูลชุมชน ปัญหา รายได้ครอบครัว สุขภาพอนามัย ปัจจัย การดำเนินชีวิต อาชีพของชุมชน การเพิ่มผลผลิตเพื่อเพิ่มรายได้แก่ชุมชน ส่วนใหญ่ใช้วิธีการพูดคุย ปรัชญา สอดถามจากผู้ปกครอง และตัวนักเรียน ข้อมูลจาก จปฐ. และ กชช. 2 ค

2. กำหนดนโยบายวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของโรงเรียน เช่น จะปรับปรุงงานแต่ละด้านใดดำเนินงานอย่างไร

3. วิเคราะห์ข้อมูล ในแต่ละด้าน และจัดลำดับความสำคัญโดยเน้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (ข้อ 2) ส่งเสริมให้ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถดำเนินการสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นของชุมชน ที่โรงเรียนรับผิดชอบ และสามารถแก้ปัญหาหรือลดปัญหาร้ายแรงใน (ข้อ 3) เพื่อพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นให้มีความรู้ความเข้าใจ ให้เกิดความตระหนัก และยอมรับความจำเป็นในการพัฒนาชุมชน โดยการพึ่งพาตนเองจัดทำแบบร่างโดยมอบหมายให้ครูรับผิดชอบเขียนโครงการ

4. งาน/โครงการ โรงเรียนบ้านบากันโตะทิศ ที่ได้รับการคัดเลือกปฏิบัติในปี 2537 คือเน้นการแก้ปัญหาและอุปสรรค และสนองนโยบายพัฒนาชนบทของโรงเรียน และสนองวัตถุประสงค์โครงการ กศ.พช. มี 8 โครงการ คือ

1. โครงการบ่อสาธิตการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ
2. โครงการอาหารกลางวันแบบครบวงจร
3. โครงการประชาธิปไตย
4. โครงการศูนย์การข่าวสาร
5. โครงการสหกรณ์
6. โครงการวันสำคัญทางศาสนา
7. โครงการเยี่ยมบ้านนักเรียน
8. โครงการส่งเสริมสิ่งแวดล้อมอุทยานการศึกษา

5. การพิจารณาอนุมัติโครงการ ครูผู้รับผิดชอบโครงการได้นำเสนอร่างโครงการต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินงานโครงการ เพื่อพิจารณาแก้ไขปรับปรุงโครงการตามความเหมาะสมและง่ายต่อการปฏิบัติแล้วรวบรวมเป็นแผนการปฏิบัติงานโครงการการศึกษา เพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.) ปีการศึกษา 2537 เสนอผู้บริหารโรงเรียนอนุมัติโครงการ และออกเป็นคำสั่งโรงเรียนบ้านบากันโตะทิด ที่ 21/2536 เรื่อง การแบ่งงานรับผิดชอบในงานของโรงเรียน และถือปฏิบัติในต้นปีการศึกษา 2537

แผนการปฏิบัติงานโครงการ กศ.พช. ปีการศึกษา 2537 โรงเรียนบ้านบากันโตะทิด จะจัดทำเป็นรูปเล่ม มีเนื้อหาสาระสำคัญ คือ ประวัติของโรงเรียน คำขวัญของโรงเรียน แผนที่แสดงเขตบริการของโรงเรียน แผนผังบริเวณโรงเรียน แผนภูมิการบริหารโรงเรียน ข้อมูลพื้นฐานสาระสำคัญของการวางแผน/โครงการปีการศึกษา 2537 สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการวัตถุประสงค์ นโยบาย และเป้าหมาย การดำเนินงาน ประเมินผลงานและโครงการ กศ.พช. เสนอสำนักงานประถมศึกษาอำเภอและเสนอสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด

การนำแผนไปปฏิบัติ

หลังจากมีการพิจารณาอนุมัติโครงการแล้ว จากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารโรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช. สรุปว่า โรงเรียนได้ดำเนินการเกี่ยวกับการนำแผนไปปฏิบัติ ดังนี้คือ

1. ประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน และครูรับผิดชอบโครงการก่อนเปิดเทอม 1 สัปดาห์ เพื่อเตรียมงาน แต่ละโครงการ เช่น สสำรวจรายการวัสดุครุภัณฑ์ พร้อมทั้งจัดทำรายการเสนองานธุรการการเงิน และขออนุมัติเบิกจ่ายงบประมาณตามความจำเป็นต่อผู้บริหารโรงเรียน

วางแผนและกำหนดวิธีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง วางแผนการนิเทศ ควบคุม ติดตาม ผลการดำเนินงานโครงการ และกำหนดระยะเวลาและวิธีการประเมินผลโครงการ

2. การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โรงเรียนบ้านบากันโตะทิด กำหนดวิธีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ใน 2 ลักษณะ คือ ประสานงานภายในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนและผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนหรือหัวหน้างาน ครูโครงการ กศ.พช. ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน

สำหรับการประสานงานหน่วยงานในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในเรื่องงบประมาณการประชาสัมพันธ์ การฝึกอบรม การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล จะดำเนินการตามขั้นตอน ติดต่อประสานงานเป็นหนังสือราชการส่งเจ้าหน้าที่เข้ารับการอบรมและมาประเมินผลเพื่อรับรางวัลโครงการ กศ.พช. ดีเด่น

การประสานงานกับหน่วยงานต่างสังกัด เช่น ประมงจังหวัด จิตวิทยาท้องถิ่น (ภูมิปัญญาท้องถิ่น) ขอความร่วมมือ เกี่ยวกับเงินสนับสนุนการชดเชยเลี้ยงกุ้ง อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ใน การเลี้ยงกุ้ง วิทยากรให้ความรู้ความเข้าใจใช้วิธีประสานงานเป็นการภายในกับเจ้าหน้าที่ ทำเป็นหนังสือราชการ ทั้งนี้ผู้บริหารโรงเรียน และครูโครงการ กศ.พช.เป็นผู้รับผิดชอบประสานงาน

3. การนิเทศ ควบคุม ติดตามผล โดยพิจารณาตามปฏิทินการปฏิบัติงานของแต่ละโครงการมาจัดทำเป็นแผนภูมิปฏิทิน แผนการปฏิบัติงานโครงการของโรงเรียน ติดไว้ในห้องอาจารย์ใหญ่ ได้มีการแต่งตั้งผู้นิเทศ ติดตามผลโครงการออกเป็นคำสั่งซึ่งผู้ช่วยบริหารโครงการ มีนโยบายสร้างขวัญและกำลังใจ ให้ผู้ปฏิบัติงานตระหนักในหน้าที่รับผิดชอบมากกว่าการจับผิด ในการนิเทศ จะใช้วิธีการพูดคุยปรึกษาหารือ และให้คำแนะนำ

สำหรับการควบคุมตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ ถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ การปฏิบัติงาน ความสนใจ เน้นกำหนดระยะเวลาตามปฏิทินปฏิบัติงาน โดยการสังเกต สอบถาม และการรายงานความก้าวหน้าในที่ประชุมประจำเดือน มีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานตามวาระการประชุม

การประเมินผลโครงการ กศ.พช.

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช. และศึกษาเอกสาร สรุปผลการดำเนินงานโครงการ กศ.พช. ปี 2537 และบันทึกการประชุม สรุปว่า โรงเรียนบ้านบากัน

โฑ๊ะทิด ได้กำหนดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานโครงการ 2 ลักษณะ คือ

ประเมินขณะปฏิบัติงาน ซึ่งจะกระทำควบคู่ไปกับการควบคุม ติดตามผล ซึ่งกำหนดไว้ชัดเจนในแต่ละโครงการ

การประเมินผลเมื่อสิ้นสุดโครงการ ตามแบบประเมินผลโครงการ เพื่อใช้ข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานในปีการศึกษาต่อไป

ผู้รับผิดชอบประเมินผล คือผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้รับผิดชอบโครงการแต่ละโครงการ โรงเรียนจะกำหนดแบบสรุปผลการดำเนินงานโครงการ เอกสารมีเนื้อหาสาระ วัตถุประสงค์โครงการ การดำเนินงาน งบประมาณที่ใช้ ผลการประเมินผล ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ งานวิชาการจะรวบรวมเสนอผู้บริหารโรงเรียนและจัดทำเป็นเอกสารผลการดำเนินงานโครงการ กศ.พช. ปีการศึกษา 2537 เสนอเป็นรายงานผลให้สำนักงานการ ประถมศึกษาอำเภอและจังหวัด ในฐานะเจ้าของงบประมาณ พร้อมแจ้งกรรมการที่ปรึกษา และหน่วยงานที่ให้ความร่วมมือ และสนับสนุนงบประมาณทราบ

ปัญหาอุปสรรค ในการดำเนินงานโครงการ

1. ประชาชนเคยชินกับสภาพเดิม ขาดความกระตือรือร้น
2. สภาพแวดล้อม พื้นที่เป็นป่าชายเลนไม่เหมาะแก่การประกอบอาชีพอื่น
3. งบประมาณที่ได้รับจัดสรรในแต่ละปีไม่เพียงพอ เพราะแต่ละกิจกรรมต้องลงทุน
4. การนิเทศไม่ต่อเนื่อง

โดยภาพรวม โรงเรียนบ้านบากันโฑ๊ะทิด ได้จัดดำเนินงานโครงการ กศ.พช. โดยมุ่งแก้ปัญหาชุมชนโดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอน จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช. และผู้นำชุมชนให้ข้อคิดเห็น สรุปว่า โรงเรียนดำเนินการในระดับปานกลาง เพราะชุมชนมีฐานะยากจน และพื้นที่ไม่เอื้ออำนวยส่วนใหญ่เป็นป่าชายเลน และป่าสงวน มีนายทุนกว้านซื้อที่ดินแต่อัตราส่วนนักเรียนขาดเรียนลดลง โรงเรียนช่วยประสานกับนายทุนให้รับประชาชนที่ว่างงานเข้าทำงาน ดูแลนากุ้ง ประชาชนรับรู้ข่าวสารทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน

โรงเรียนบ้านบากันโฑ๊ะทิด เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ โดยทำหน้าที่ให้บริการด้านต่าง ๆ ที่โรงเรียนคิดว่าสามารถพัฒนาชุมชนได้ เช่น จัดโครงการเพื่อเสริมความรู้แก่

ประชาชน เช่น โครงการส่งเสริมสิ่งแวดล้อมเพื่ออุทยานการศึกษา เปิดห้องสมุดบริการประชาชน นอกเวลาราชการ โครงการพัฒนาบุคลากร โครงการกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา กีฬาสัมพันธ์ นอกจากนี้ยังให้บริการสถานที่โรงเรียนจัดงาน และยืมอุปกรณ์เครื่องใช้ เช่น โต๊ะเก้าอี้ และเครื่องขยายเสียง

ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานโครงการ กศ.พช.

1. ผู้บริหารโรงเรียน และครูทุกคน ต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการ กศ.พช. เป็นอย่างดี
2. ความร่วมมือ ของครูและชุมชน มีผลต่อความสำเร็จของโครงการมาก
3. งบประมาณมีส่วนสำคัญ (ควรให้การสนับสนุนทุกปี)
4. การสร้างขวัญและกำลังใจให้เกิดขึ้นกับผู้ร่วมงานเป็นสิ่งสำคัญ และควรมีการนิเทศอย่างต่อเนื่องทุกระดับ
5. จังหวัดควรจัดอบรม ให้ความรู้เกี่ยวกับการวิธีการประเมินผลโครงการแก่บุคลากรในโรงเรียน

กรณีที่ 10

โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 80 (ชุมชนบ้านวังปรัง)

สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสะเดา

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 80 (ชุมชนบ้านวังปรัง) ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลเขามิเกียรติ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา มีพื้นที่ 12 ไร่ 3 งาน 23 ตารางวา เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 9 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 239 คน เป็นชาย 111 คน หญิง 128 คน จำนวนครู 12 คน วุฒิปริญญาตรี 7 คน อนุปริญญาหรือเทียบเท่า 5 คน นักการภารโรง 1 คน อาจารย์เรียน 4 หลัง อาจารย์เอนกประสงค์ 1 หลัง บ้านพักครู 2 หลัง เรือนเพาะชำ 1 หลัง เรือนเพาะเห็ด 2 หลัง โรงเรียนได้รับงบประมาณสนับสนุนจากมูลนิธิหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

และเจ้าอาวาสวัดบ้านวังปริง ตั้งเป็นกองทุนนักเรียนเรียนดี มอบอุปกรณ์ เครื่องเขียนแบบเรียน เสื้อผ้าให้กับเด็กขาดแคลนแต่เรียนดีอีกปีละ 10 ชุด มีกลุ่มแม่บ้านจัดตั้งกองทุนสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันเลี้ยงเด็กยากจน อีกจำนวนหนึ่ง ปัจจุบัน นายสุรวงศ์ แก่นทอง เป็นอาจารย์ใหญ่ มีเขตบริการ 2 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 2 ประชาชนมีฐานะปานกลาง อาชีพทำสวนยางพารารับจ้างทำไร่ ทำนา

จากการสัมภาษณ์ อาจารย์ใหญ่ ครูโครงการ กศ.พช. และผู้นำชุมชน ปรากฏว่าโรงเรียนได้คัดเลือกโครงการ กศ.พช. โดยทางสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ เสนอรายชื่อผ่านสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด โดยพิจารณาจากความพร้อมของบุคลากรในโรงเรียน สถานที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรม โรงเรียนได้รับคัดเลือกเข้าโครงการปี 2534 ที่สำคัญเป็นไปตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ต้องการให้โรงเรียนในเขตชนบทเข้าโครงการ กศ.พช. ครบทุกโรงเรียนแล้ว

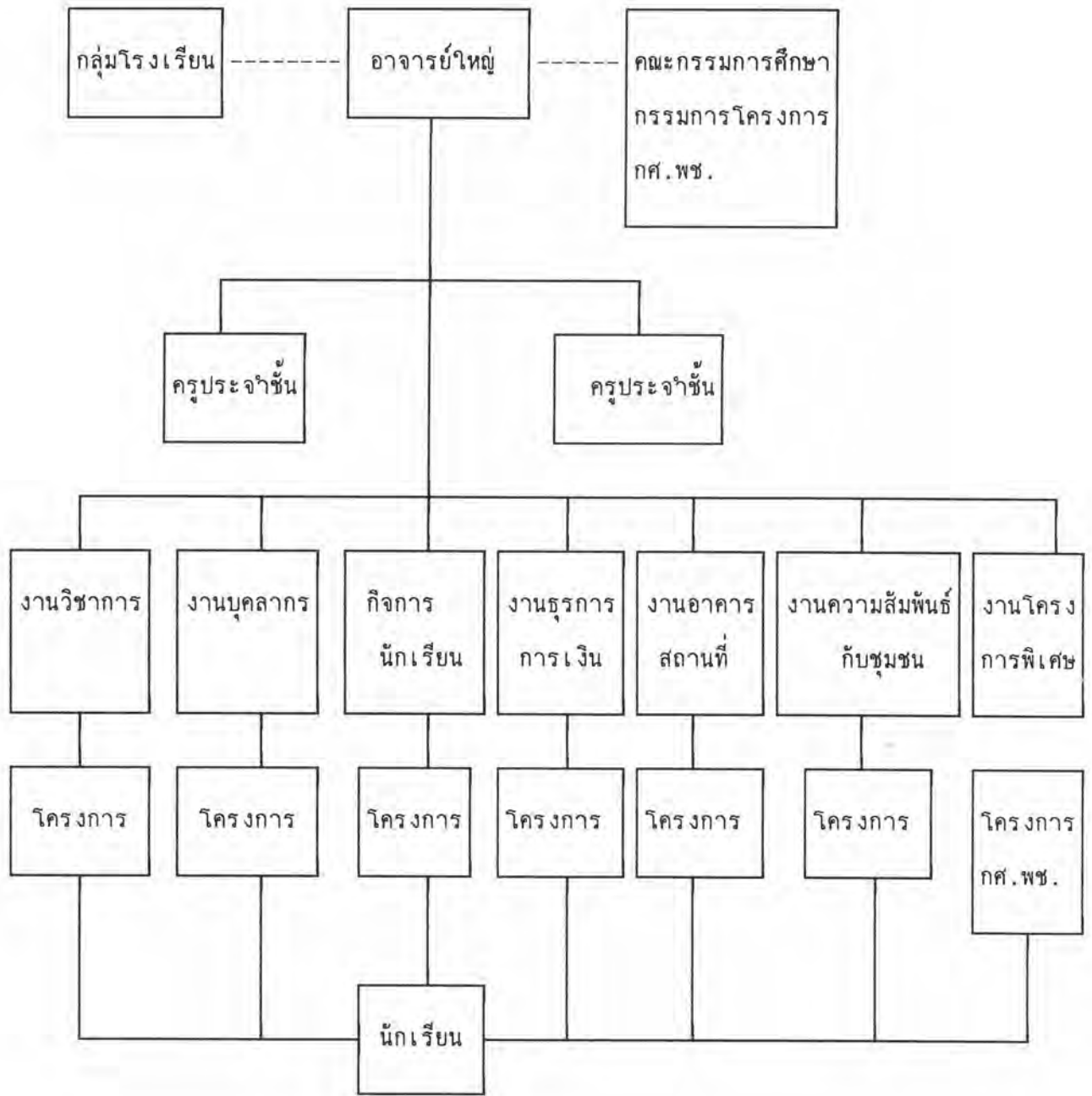
การบริหารโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.) ของโรงเรียน
ไทยรัฐวิทยา 80 (ชุมชนบ้านวังปริง)

โครงสร้างการบริหารองค์กร

จากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารโรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช. ระบุว่า โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 80 (ชุมชนบ้านวังปริง) กำหนดรูปแบบการบริหารองค์กรแบบการบริหารงานหลักและงานที่ปรึกษาสำหรับการบริหารงานโครงการ กศ.พช. ของโรงเรียน การบริหารงานหลักเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินงาน โครงการ กศ.พช. มีอาจารย์ใหญ่เป็นประธาน ครูประจำชั้น หัวหน้างาน 7 งาน ตัวแทนกรรมการที่ปรึกษาโครงการ ตัวแทนนักเรียนแต่ละโครงการ เป็นกรรมการ ครูโรงเรียน กศ.พช. เป็นกรรมการและเลขานุการ มีบทบาท ปรึกษา กำหนดแนวทางดำเนินงานโครงการ สนองนโยบายพัฒนาชนบท จัดทำแผนปฏิบัติการโครงการ กำหนดแผนการนิเทศ ควบคุมติดตามและประเมินผล

งานที่ปรึกษาจะหมายถึง คณะกรรมการโครงการ กศ.พช. มีหน้าที่ให้ความร่วมมือประสานงานระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง และเป็นที่ปรึกษาเมื่อโรงเรียนต้องการ ตั้งแผนภูมิ

แผนภูมิที่ 22 การบริหารองค์กรของโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 80 (ชุมชนบ้านวังปริง)

ที่มา : แผนบริหารโครงการ กศ. พช. ปีการศึกษา 2537 โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 80 (ชุมชนบ้านวังปริง) สปอ. สะเดา สปจ. สงขลา (2537:4)

คณะกรรมการมีการประชุม 4 ครั้ง สำคัญ คือ ชี้แจงนโยบาย แนวคิด หลักการ วัตถุประสงค์และวิธีดำเนินงานโครงการ กศ.พช. จัดตั้งคณะกรรมการชุดต่างๆ ตามกิจกรรม กำหนดแผนงานโครงการ กำหนดงานและแบ่งงาน ตามความเหมาะสม

การวางแผนโครงการ กศ.พช.

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช. ผู้นำชุมชนและศึกษาจาก เอกสาร แผนปฏิบัติงานโครงการ กศ.พช. ปีการศึกษา 2537 ของโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 80 (ชุมชนบ้านวังปริง) สบอ.สะเคา สปจ.สงขลา สรุปได้ว่า โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 80 ได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้คือ

1. ประชุมคณะกรรมการทั้ง 2 ชุดเพื่อชี้แจงนโยบาย วัตถุประสงค์โครงการ กศ.พช. แบ่งกลุ่มออกสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการของชุมชนและของโรงเรียน โดยการสอบถามปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชน และความต้องการให้โรงเรียนบริการ หรือช่วยเหลือในด้านใด ส่วนข้อมูลจากโรงเรียนได้ทำเป็นระบบอยู่แล้ว พร้อมรวบรวมข้อมูล จัดลำดับความสำคัญและความจำเป็นเร่งด่วน ข้อมูลส่วนหนึ่งได้จากข้อมูล กชช. 2 ค เพราะอาจารย์ใหญ่เป็นเลขานุการ สภาตำบล และเป็นที่ปรึกษากลุ่มแม่บ้านมีมูลนิธิช่วยเหลือนักเรียนขาดแคลน ที่ชาวบ้านจัดเพื่อ สนับสนุนบุตรหลานจากครอบครัวที่ลำบาก

2. ประชุมวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ จัดอันดับ และเลือกเพื่อนำมากำหนดกิจกรรม ทั้งนี้อาศัยความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์โครงการ กศ.พช. 8 ข้อ สอดคล้องกับนโยบาย และ ความต้องการแก้ปัญหาของโรงเรียนเป็นสำคัญแล้วกำหนดเป็นกิจกรรม

3. วิเคราะห์ ความจำเป็น และความเป็นไปได้ ของกิจกรรมคร่าว ๆ หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา พิจารณาจากความรู้ความสามารถความถนัดเฉพาะของบุคลากรในโรงเรียนงบประมาณดำเนินการที่ได้รับจัดสรรและมูลนิธิไทยรัฐ บริจาคเพียงพอหรือไม่ กิจกรรมเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในโรงเรียนหรือไม่ นักเรียนได้รับผลประโยชน์อย่างไรบ้าง แล้วเสร็จภายใน กำหนดระยะเวลาที่กำหนดหรือไม่ สามารถแก้ปัญหาได้โดยวิธีใด กิจกรรมที่กำหนดขึ้นประมาณ 80 % โรงเรียนได้ดำเนินการเป็นประจำอยู่แล้ว แต่โรงเรียนจัดระบบ และรวบรวมเอกสารให้ ชัดเจนและสมบูรณ์ขึ้น เช่น

-กิจกรรมออมทรัพย์นักเรียน

- ศูนย์ข่าวสารด้านสุขภาพอนามัย
- วันพัฒนาประชาร่วมใจ
- ประชาอาสาเพื่ออาหารกลางวัน
- คัดเลือกนักเรียนแต่งกายสะอาด
- คัดเลือกนักเรียนมีคุณธรรม กตัญญู
- เยี่ยมบ้านนักเรียน
- การอบรมสัมมนาผู้ปกครองนักเรียน
- คัดเลือกผู้นำชุมชนดีเด่น
- เกษตรเพื่ออาหารกลางวัน
- เลี้ยงปลาในบ่อ ในกระชัง
- วันตลาดนัดนักเรียน
- จัดแสดงผลงานนักเรียน/นิทรรศการ
- แข่งขันกีฬาภายใน หมู่บ้าน
- ประเพณีทางศาสนา
- วันแม่ (วันกตัญญู)
- คัดเลือกบ้านตัวอย่าง
- ส่งเสริมศิลปะวัฒนธรรมพื้นบ้าน "การรำนโนราห์"

การมอบหมายให้ครูรับผิดชอบ โดยเปิดโอกาสให้เลือกตามความสมัครใจ ความสนใจ แบ่งตามสายงานที่กำหนดให้ เขียนโครงการและรายละเอียดการดำเนินงาน

4. ประชุมคณะกรรมการดำเนินงานโครงการ เพื่อพิจารณาอนุมัติโครงการ โดยผู้รับผิดชอบแต่ละคน นำเสนอและชี้แจงรายละเอียดเพื่อขอคำแนะนำปรับปรุงแก้ไข แล้วรวบรวมเป็นเอกสารเสนอผู้บริหารโรงเรียน พิจารณาอนุมัติ เสนอสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและจังหวัด เพื่อทราบ (จากข้อ 1-4 จะต้องปฏิบัติให้แล้วเสร็จในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม ของทุกปี)

ปัญหาอุปสรรค ในแต่ละด้านการวางแผน มีดังนี้

1. ผู้รับผิดชอบโครงการขาดทักษะในการเขียนโครงการและกำหนดรายละเอียด
2. ทำงานตามความเคยชิน สันเกตว่ากิจกรรมที่กำหนดขึ้น 80 % เป็นของเดิม

การนำแผนไปปฏิบัติของโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 80

จากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารโรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช. ผู้นำชุมชน สรุปว่า โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 80 (ชุมชนบ้านวังปริง) ได้จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน เพื่อทบทวนและจัดทำแนวปฏิบัติของแต่ละโครงการ พร้อมทั้งแจ้งขอความร่วมมือกรรมการโครงการ กศ.พช. ประสานกับชุมชนหรือผู้ปกครองนักเรียน ให้ความร่วมมือกิจกรรมของโรงเรียน เช่น ผู้ปกครองจัดเวรมาช่วยปรุงอาหารในโครงการประชาสัมพันธ์เพื่ออาหารกลางวัน ขอแรงงานมาช่วย ถมที่และปรับสนามฟุตบอล ในโครงการแข่งขันกีฬาภายในหมู่บ้าน นำผลผลิตมาร่วมจำหน่ายตาม กิจกรรมวันตลาดนัดนักเรียนและอื่น ๆ ตามความเหมาะสม มอบผู้รับผิดชอบสำรวจวัสดุอุปกรณ์ที่ จำเป็นต้องจัดซื้อจัดจ้าง เสนองงานธุรการ จัดทำแผนภูมิปฏิทินปฏิบัติงานของแต่ละโครงการ กำหนดงานที่จะต้องประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มอบหมายงาน ซึ่งส่วนใหญ่ผู้บริหารโรงเรียน และครูโครงการ กศ.พช. จะรับดำเนินการเองโรงเรียนได้ประสานงานกับหน่วยงานดังนี้

ประมงอำเภอ และเกษตรอำเภอ ขอความร่วมมือ ด้านวิทยากร ให้ความรู้เกี่ยวกับ ขั้นตอนการเลี้ยงดู บำรุง รักษา ด้านวัสดุ อุปกรณ์ เช่น พันธุ์ปลา เมล็ดพันธุ์ พันธุ์กล้าไม้ และ วิทยากรชาวบ้าน (ภูมิปัญญาท้องถิ่น) "สอนมนิราห์" โดยการปรึกษาหารือพูดคุยปัญหา และ แจ้งความต้องการกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเป็นการส่วนตัว หลังจากนั้นก็ทำเป็นหนังสือราชการ จากโรงเรียนถึงหน่วยงานและตัวบุคคลเมื่อสิ้นสุดโครงการก็จะแจ้งผลและทำหนังสือราชการตอบขอบคุณ

การนิเทศ ควบคุม กำกับ ติดตามนั้น แยกเป็น การนิเทศ ใช้วิธีการพูดคุยปรึกษาหารือ ให้คำแนะนำ และการสังเกต ส่วนการควบคุม ติดตาม จะใช้วิธีสังเกต จากแผนงาน/ปฏิทินปฏิบัติงาน ของแต่ละโครงการว่าเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนดหรือไม่ สอบถามปัญหาอุปสรรค และการดำเนินการแก้ปัญหา ซึ่งผู้รับผิดชอบแก้ปัญหาเอง และให้รายงานการปฏิบัติงานในที่ประชุม ประจำเดือน

จากการศึกษาพบว่าในการนำแผนไปปฏิบัติ มีปัญหาดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียน มีเวลานิเทศติดตามงานน้อยมาก เพราะเป็นเลขานุการให้ กับนิธิต่าง ๆ ของหมู่บ้าน
2. การนิเทศไม่ต่อเนื่อง เพราะผู้รับผิดชอบแทนผู้บริหารขาดความเข้าใจ
3. ขาดการประสานงาน

การประเมินผลโครงการ กศ.พช.

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช. และจากเอกสารหลักฐาน พบว่า โรงเรียนได้มอบหมายให้ผู้รับผิดชอบโครงการประเมินผลปฏิบัติงานด้วยตนเอง ตามแบบฟอร์ม เสนอผู้บริหารทราบเมื่อสิ้นสุดโครงการ จากนั้นมอบงานวิชาการรวบรวมสรุป จัดทำเอกสารการจัดกิจกรรมสนับสนุนโครงการ กศ.พช.ปี 2537 เป็นรูปเสริม เพื่อหาสาระสำคัญ สรุปกิจกรรมที่ดำเนินการ ปี 2537 เช่น วัตถุประสงค์ กิจกรรมที่ดำเนินการแล้ว ผลที่ได้รับ แนวทางพัฒนาปัญหา ผลกระทบจากชุมชน ผลงานที่ภูมิใจ เสนอสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ จังหวัด มุลนิธิโครงการและหน่วยงานที่ให้การสนับสนุน

จากการศึกษาบางด้าน การประเมินผลโครงการ พบว่ามีปัญหาดังนี้

1. ยังไม่เป็นระบบ บิดตามหลักการเดิม ไม่มีการพัฒนา เพราะผู้รับผิดชอบมีความรู้ด้านการประเมินผลน้อยมาก
2. ไม่มีการกำหนดมาตรการ หรือเกณฑ์ การประเมินผล

โดยภาพรวม โรงเรียนใช้กิจกรรมการเรียนการสอนช่วยแก้ปัญหาของชุมชน ในเขตบริการ อยู่ในระดับน้อยมากเพราะชุมชนมีความพร้อมอยู่แล้ว ดูจากฐานะ และการรวมกลุ่มของชุมชน เช่น กลุ่มแม่บ้าน สหกรณ์ ประชาชนมีความรู้ดีกว่า เช่น การร่ำมนิราห์ การทำสวนยาง ส่วนใหญ่โรงเรียนจะได้รับความร่วมมือและช่วยเหลือจากชุมชนมากกว่า เช่น มาร่วมกิจกรรมอาหารกลางวัน นำผลผลิตมาจำหน่าย มาเป็นวิทยากร สนับสนุนด้านเงินอุดหนุน การให้บริการชุมชนก็น้อยมาก สรุปโรงเรียนประสบผลสำเร็จจากการดึงชุมชนมาร่วมกิจกรรม ในด้านช่วยพัฒนาโรงเรียนมาก เพราะจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนสรุปว่า มีความศรัทธา ผู้บริหารโรงเรียน ว่าเป็นคนทำงาน มีมนุษยสัมพันธ์ดี และคณะครูทุกคนเอาใจใส่บุตรหลานของตน

ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานโครงการ กศ.พช.

1. ควรยกเลิกข้อจำกัดการใช้งบประมาณโครงการที่แยกเป็นค่าวัสดุ 4,000 บาท และค่าอุปกรณ์ 6,000 บาท ให้โรงเรียนมีอิสระในการใช้จ่าย ตามความจำเป็นของกิจกรรมในแต่ละโครงการ
2. ควรสนับสนุนงบประมาณ ต่อเนื่องสำหรับโรงเรียนที่ได้รับรางวัล เพื่อโรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมได้ครบวงจร และช่วยลดภาระของครู
3. ผู้บริหารโรงเรียน จะต้องมีส่วนสัมพันธ์ที่ดี สามารถชักนำชุมชนมาร่วมกิจกรรมของโรงเรียนด้วยความเต็มใจ
4. ผู้บริหารโรงเรียน และครูโครงการ กศ.พช. ควรจัดประชุมครูทุกคน เพื่อชี้แจงนโยบายพัฒนาชนบท โครงการ กศ.พช. และวัตถุประสงค์ โครงการ กศ.พช. ทั้ง 8 ข้อ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน และสะดวกต่อการปฏิบัติงาน

การรายงานกรณี ศึกษาขอแต่ละโรงเรียน ในปี พ.ศ. 2537

งานวิเคราะห์ โรงเรียน	การวางแผน	การนำแผนไปปฏิบัติ	การประเมินผล
6. โรงเรียนบ้านรือเปาะ สปอ. จะแนะ สปจ. นราธิวาส	<p>ประชุมคณะกรรมการในโรงเรียนชี้แจงนโยบายพัฒนาชนบท/โครงการ กศ. พช. วัดดูประสงค์โครงการ 8 ข้อ/สำรวจสภาพปัญหา/กำหนดกิจกรรมสนองวัตถุประสงค์ 8 ข้อ</p> <p>โดยพิจารณาสภาพแวดล้อมในโรงเรียน/ความพร้อมของบุคลากร/ความต้องการของประชาชน/งบประมาณผลประโยชน์ที่นักเรียนได้รับ</p> <p>- นำโครงการหารือคณะกรรมการโครงการ เห็นด้วยหรือปรับปรุง เป็นข้อตกลง</p> <p>เมื่อโรงเรียนต้องการขอความร่วมมือ</p> <p>- มอบหมายผู้รับผิดชอบโครงการแต่ละโครงการจัดทำรายละเอียด</p> <p>- ครูโครงการรวบรวมเสนอผู้บริหารพิจารณาอนุมัติโดยการ</p>	<p>ได้กำหนดขั้นตอนดังนี้</p> <p>1. การเตรียมการ มีการประชุมล่วงหน้า 1 สัปดาห์</p> <p>เตรียมความพร้อมด้านอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน</p> <p>ซื้อวัสดุตามที่ระบุในโครงการ</p> <p>ทบทวนตกลงเป็นหลักการ</p> <p>- การมอบหมายงานการแบ่งงานให้ผู้หนึ่งผู้ใดรับผิดชอบจะออกเป็นคำสั่ง และถ้าเรื่องปกติ ขั้นตอนไม่มากนัก และสิ้นสุดในระยะเวลาที่สั้นๆ จะมอบหมายด้วยวาจาถือเป็นการขอความร่วมมือ ผู้บริหาร เน้นให้ตระหนักถึงหน้าที่รับผิดชอบ และให้เกียรติซึ่งกันและกัน</p> <p>2. การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ใช้วิธีการรู้จักเป็นส่วนตัว/ออกหนังสือขอความอนุเคราะห์โดยตรง</p>	<p>- มอบผู้รับผิดชอบประเมินเอง</p> <p>- โรงเรียนกำหนดเป็นแบบฟอร์ม</p> <p>- ประเมินผลเมื่อสิ้นปีการศึกษา</p>

งานวิเคราะห์ โรงเรียน	การวางแผน	การนำแผนไปปฏิบัติ	การประเมินผล
	<p>ออกเป็นคำสั่งถือปฏิบัติตอนเปิดภาคเรียนการศึกษาใหม่</p> <p>-สรุปเป็นเอกสารถือปฏิบัติ</p>	<p>เมื่อสิ้นปี รายงานให้ทราบ</p> <p>3.การนิเทศ ควบคุม ติดตาม การนิเทศ สร้างความเป็นกันเอง ร่วมปรึกษาหารือเป็นรายบุคคล คุยกันกลุ่มย่อยๆ สอบถามปัญหา</p> <p>การควบคุมติดตาม เปรียบเทียบงานกับที่ระบุไว้ในปฏิทิน การปฏิบัติงานที่ระบุในโครงการ</p>	

งานวิเคราะห์ โรงเรียน	การวางแผน	การนำแผนไปปฏิบัติ	การประเมินผล
7. โรงเรียนบ้านบายอ สปอ.ยะทา สปจ. ยะลา	<p>ประชุมคณะกรรมการดำเนินงานโครงการ ซึ่งแจ้งทำความเข้าใจนโยบายพัฒนาชนบท/โครงการ กศ.พช. มอบคณะกรรมการออกสำรวจปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน กำหนดแผนงาน/โครงการ</p> <p>- จัดลำดับความสำคัญมาวิเคราะห์หาสาเหตุ</p> <p>- กำหนดนโยบาย/หลักการ วัตถุประสงค์/เป้าหมาย/วิธีดำเนินงาน</p> <p>- วิเคราะห์ข้อมูล ศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ ความสำเร็จเมื่อเปรียบเทียบกับระยะเวลาที่กำหนด ประโยชน์ที่นักเรียนได้รับตรงตามความต้องการของชุมชนที่สำคัญ</p> <p>งบประมาณ</p> <p>- กำหนดโครงการที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ทั้ง 8 ข้อ</p>	<p>ประชุมคณะครูล่วงหน้า 1 สัปดาห์ มอบผู้รับผิดชอบโครงการ</p> <p>1.สำรวจรายการวัสดุอุปกรณ์งบประมาณที่ต้องใช้ ทำเป็นรายการเสนองานธุรการการเงิน เพื่อขออนุมัติ</p> <p>2. ทบทวนและกำหนดแนวปฏิบัติ</p> <p>3. กำหนดแผนภูมิปฏิทินของแต่ละโครงการ</p> <p>การประสานงาน มี 2 ลักษณะ</p> <p>1) ระหว่างบุคลากรในโรงเรียนเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร และครูโครงการ กศ.พช. และผู้รับผิดชอบโครงการแต่ละโครงการ</p> <p>ประสานงานหน่วยงานในสังกัด เช่น สปอ. และ สปจ. เป็นไปตามระเบียบ</p>	<p>-ไม่เป็นระบบ</p> <p>-มอบผู้รับผิดชอบโครงการ รายงาน สรุปผลการดำเนินงาน</p> <p>-ผู้บริหาร ประเมินจากการสังเกต ในขณะที่ปฏิบัติงาน และจากรายงานประจำเดือน</p>

งานวิเคราะห์ โรงเรียน	การวางแผน	การนำแผนไปปฏิบัติ	การประเมินผล
	<p>เขียนโครงการและรายละเอียดเสนอที่ประชุมปรับปรุงแก้ไข</p> <p>-เสนอผู้บริหาร ลงนามอนุมัติ ออกเป็นคำสั่ง เช่นถึงเจ้าหน้าที่ประสานงาน การนิเทศ ติดตาม</p> <p>-การประเมินผลการดำเนินงานโครงการแล้วนำไปเป็นข้อมูลปรับปรุงโครงการปีต่อไป</p>	<p>2)ประสานงานหน่วยงานต่างสังกัด เช่น ประมงจังหวัด ปศุสัตว์อำเภอ ใช้การรู้จักเป็นการส่วนตัวกับเจ้าหน้าที่หนังสือแจ้งหน่วยงาน ของราชการ เช่น วิทยากร พันธุ์ปลา และวัคซีนหยดจมูกไก่</p> <p>การนิเทศ ควบคุม ติดตามผู้บริหารโรงเรียนนิเทศครูโครงการ โดยการสังเกตให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะแก้ปัญหา</p> <p>ตรวจสอบควบคุม ติดตามพิจารณาผลงานกับระยะเวลาที่กำหนดในปฏิทินปฏิบัติงาน รายงานที่ประชุมทุกเดือน</p> <p>บันทึกลงสมุดประชุม</p>	

งานวิเคราะห์ โรงเรียน	การวางแผน	การนำแผนไปปฏิบัติ	การประเมินผล
<p>8. โรงเรียนชุมชนบ้านแป้น สปอ. สปอ.สายบุรี สปจ.ปัตตานี</p>	<p>-ประชุมกรรมการดำเนินงาน</p> <p>1)เสนอโครงการ ในเดือนกุมภาพันธ์ โดยวิธีการ</p> <p>-สำรวจปัญหาของโรงเรียน จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และปัญหาความต้องการของชุมชน</p> <p>วิเคราะห์ข้อมูล ความพร้อม บุคลากร งบประมาณ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ประโยชน์ที่นักเรียนได้รับ</p> <p>2)กำหนดตัวผู้รับผิดชอบโครงการ เขียนโครงการและรายละเอียด เสนอที่ประชุมคณะครูพิจารณาร่วมกัน ปรับแก้ การอนุมัติงบประมาณผู้บริหารถือมติที่ประชุมออกเป็นคำสั่ง</p> <p>3)การดำเนินงานตามโครงการประชุมเพื่อเตรียมสถานที่วัสดุอุปกรณ์ ให้พร้อมก่อนดำเนินงาน</p>	<p>ภายหลังกอนุมัติโครงการแล้ว</p> <p>-มอบหมายให้ครูรับผิดชอบโครงการพิจารณางบประมาณ ค่าใช้จ่ายในขณะดำเนินงานโครงการ</p> <p>-การอำนวยความสะดวกผู้บริหาร จะร่วมกันครูโครงการ กศ.พช. ช่วยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ประมงอำเภอ/เกษตรตำบล/ปศุสัตว์อำเภอ/สาธารณสุขตำบล โดยวิธีการประสานเป็นการภายใน/ทำหนังสือถึงหน่วยงาน</p> <p>-การนิเทศ ติดตาม กำกับ ติดตาม วิธีการและกำหนดระยะเวลาที่ระบุในแผนงานโครงการ เป็นหลัก</p>	<p>จัดดำเนินการเป็นระบบชัดเจน</p> <p>-มีการแต่งตั้งหัวหน้างาน</p> <p>6 งานประเมินผลขณะดำเนินการ โดยดูจากปฏิทินปฏิบัติงาน</p> <p>สรุปปัญหา/การแก้ไขปัญหา ให้ผู้บริหารทราบ</p> <p>บางโครงการขาดความต่อเนื่อง</p> <p>-สิ้นปีการศึกษาประเมินเชิงสำรวจให้ผู้รับผิดชอบโครงการประเมินเองแล้ว นำเสนอที่ประชุม</p> <p>-สรุปเป็นเอกสารรายงานผล และเก็บเป็นข้อมูลวางแผนปีต่อไป</p>

งานวิเคราะห์ โรงเรียน	การวางแผน	การนำแผนไปปฏิบัติ	การประเมินผล
	<p>4) การประเมินผลโครงการ ทุกๆเดือนโดยรายงานที่ประชุม ครู</p> <p>5) ผู้บริหารนิเทศ ติดตาม ควบคุมทุกเดือนตามปฏิทินปฏิบัติ งานแต่ละโครงการ</p> <p>6) สิ้นปีทำการสรุปผลดำเนินงาน เป็นเอกสาร</p>		

งานวิเคราะห์	การวางแผน	การนำแผนไปปฏิบัติ	การประเมินผล
โรงเรียน			
9. โรงเรียนบ้าน บากันโต๊ะทิด สปอ. ละงู สปจ. สตูล	<p>1) ประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน สํารวจสภาพปัญหาจัดลำดับความสำคัญ</p> <p>2) กำหนดนโยบายวัตถุประสงค์เป้าหมายของโรงเรียน</p> <p>3) วิเคราะห์โครงการ เป็นไปได้ตามคาดหวัง/บุคลากร/งบประมาณ/สภาพพื้นที่โรงเรียน</p> <p>4) กำหนดกิจกรรมหรือโครงการ</p> <p>5) มอบหมายผู้รับผิดชอบเขียนโครงการ และรายละเอียด นำเข้าที่ประชุม พิจารณาปรับแก้ครูโครงการ กศ. พช. รวบรวมเสนอผู้บริหาร ลงนามอนุมัติ</p>	<p>1) ประชุมล่วงหน้าก่อนเปิดภาคเรียน 1 สัปดาห์</p> <p>- มอบผู้รับผิดชอบโครงการเตรียมการ ศึกษาโครงการกำหนดคว้สคู่/ครุภัณฑ์/งบประมาณ ที่ต้องใช้ให้งานธุรการการเงิน</p> <p>- มอบหมายงานด้วยวาจา และออกเป็นคำสั่ง ขึ้นอยู่กับงาน และระยะเวลาที่แล้วเสร็จ</p> <p>- การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ ประมงจังหวัด/ปศุสัตว์อำเภอ/เจ้าของฟาร์มกุ้ง ขอความอนุเคราะห์พันธุ์กุ้ง และขอซื้อในราคาถูก ให้ความรู้เรื่องการเลี้ยงไก่ ประสานงานโดยวิธีความรู้จักเป็นการส่วนตัวและสร้างความคุ้นเคย/เป็นหนังสือขอความร่วมมือ</p>	<p>- ไม่เป็นระบบ</p> <p>- อาศัยผู้รับผิดชอบโครงการ รายงานผลตามแบบประเมินผล</p> <p>- มีการประเมินผลโครงการ 2 ลักษณะ</p> <p>1) ประเมินผลขณะปฏิบัติงาน ซึ่งจะกระทำควบคู่กับการควบคุม ติดตามผล ซึ่งระบุชัดเจนในแต่ละโครงการ</p> <p>2) ประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการ (สิ้นปีการศึกษา) ตามแบบประเมินผล โดยคณะกรรมการประเมินผลมีผู้รับผิดชอบโครงการแต่ละโครงการ ผลที่ได้ใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา/ปรับปรุงการดำเนินงานปีต่อไป และรวบรวมเป็นเอกสารสรุปผลการดำเนินงานโครงการ กศ. พช. เป็นรายงานผลต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</p>

งานวิเคราะห์ โรงเรียน	การวางแผน	การนำแผนไปปฏิบัติ	การประเมินผล
		<p>-การนิเทศ ควบคุม ติดตาม การนิเทศ ผู้บริหาร โรงเรียน และครูโครงการ โดยวิธีให้คำปรึกษาหารือ/ สังเกตการปฏิบัติงานช่วย แก้ปัญหา มีบันทึกการนิเทศ การควบคุม ติดตาม ใช้ วิธีตรวจสอบ จากปฏิทินการ ปฏิบัติที่ระบุในโครงการและ มอบให้รายงานความก้าวหน้า ที่ประชุมประจำเดือน</p>	

งานวิเคราะห์ โรงเรียน	การวางแผน	การนำแผนไปปฏิบัติ	การประเมินผล
10. โรงเรียนไทยรัฐ วิทยา 80 (ชุมชนบ้านวังปรัง) สปอ. สะเตา สปจ. สงขลา	1) ประชุมคณะกรรมการโครงการ การทั้ง 2 ชุด คือ กรรมการ ที่ปรึกษาและกรรมการดำเนิน การ ศึกษาสภาพปัญหาทั้งของ ชุมชนและโรงเรียนโดยซักถาม ในที่ประชุม/ข้อมูล กชช.2ค. จัดลำดับความสำคัญของปัญหา 2) จัดกิจกรรมหรือโครงการ สอดคล้องวัตถุประสงค์โครง การ 8 ข้อ 3) วิเคราะห์โครงการพิจารณา จาก ความเป็นไปได้/บุคลากร งบประมาณ/เหมาะสมกับสภาพ แวดล้อมของโรงเรียน/ผล ประโยชน์ที่นักเรียนได้รับ และ สนองวัตถุประสงค์โครงการ ทั้ง 8 ข้อหรือไม่ พิจารณามอบ งาน เขียนโครงการและราย ละเอียด 4) คณะกรรมการพิจารณาเห็น ชอบในแนวดำเนินการ/ผู้	1) ประชุมคณะกรรมการดำเนิน งาน พร้อมแจ้งขอความ ร่วมมือ ประสานงานระหว่าง ชุมชนกับโรงเรียน/สนับสนุน กิจกรรมของนักเรียน 2) มอบผู้รับผิดชอบสำรวจ วัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในโครง การ เสนองานการเงิน 3) จัดทำแผนภูมิปฏิทินปฏิบัติงาน แต่ละโครงการ 4) กำหนดวิธีการควบคุม ติดตามผล และความก้าวหน้า ปัญหาอุปสรรค ที่ประชุมประ จำเดือน 5) กำหนดวิธีการประสานกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ประมงอำเภอ/เกษตรอำเภอ ภูมิปัญญาท้องถิ่น "ครุมนิราห์" ในหมู่บ้าน/มาเป็นวิทยากร ให้ความรู้ ทั้งด้านวิชาการ	-มอบผู้รับผิดชอบโครงการ ประเมินผลโครงการตอน สิ้นปีการศึกษาตามแบบที่ โรงเรียนกำหนด

งานวิเคราะห์ โรงเรียน	การวางแผน	การนำแผนไปปฏิบัติ	การประเมินผล
	<p>บริหารอนุมัติโครงการเสนอ สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอและจังหวัด</p>	<p>และการปฏิบัติ ขอความ อนุเคราะห์พันธุ์ปลา เมล็ด พันธุ์พืช โดยวิธีพูดคุย ปรึกษา หารือแล้วออกเป็นหนังสือ ราชการ</p> <p>6)การนิเทศ ควบคุม ติดตาม การนิเทศ ผู้บริหารและครู โครงการ กศ.พช. ใช้วิธีพูดคุย ปรึกษาหารือ/ ให้คำแนะนำและสังเกต การควบคุม ติดตามผล สังเกตตามแผนงานปฏิทิน ปฏิบัติงาน ของแต่ละโครง การ ผู้รับผิดชอบโครงการ รายงานในที่ประชุมประจำ เดือน</p>	

สรุปการศึกษาการบริหารโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.) โรงเรียนประถมศึกษาคัดเลือกที่เข้าโครงการ กศ.พช. ที่จังหวัดคัดเลือกให้รางวัล ปี พ.ศ.2537 จำนวน 5 โรงเรียน จากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารโรงเรียน ครูโครงการ กศ.พช. ผู้นำชุมชน และศึกษาเอกสาร แผนการดำเนินงานโครงการ กศ.พช.เมื่อ พ.ศ. 2537 แต่ละโรงเรียน ปรากฏว่า

ด้านการวางแผน

ส่วนใหญ่โรงเรียนดำเนินการตามแนวการปฏิบัติที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กำหนดให้โรงเรียนนำไปปฏิบัติ แต่การคัดเลือกโครงการหรือกิจกรรม ซึ่งจะต้องขึ้นอยู่กับความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และพื้นที่ของแต่ละโรงเรียน ปัญหาและความต้องการของชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ โดยการประชุมคณะกรรมการโครงการ กศ.พช. ทั้ง 2 ชุด คือ คณะกรรมการที่ปรึกษาและคณะกรรมการดำเนินงานโครงการ เพื่อชี้แจง นโยบายพัฒนาชนบทโครงการ กศ.พช. วัตถุประสงค์โครงการ 8 ข้อ ดำเนินการสร้างตั้งนี้คือ 1) มอบคณะกรรมการศึกษาปัญหาและสาเหตุ ข้อมูลของโรงเรียนดูจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และสรุปผลการดำเนินงานโครงการของโรงเรียน ทั้งปัญหาอุปสรรคเป็นข้อมูลพื้นฐาน ส่วนข้อมูลพื้นฐานของชุมชนจะสอบถามจากคณะกรรมการโครงการในที่ประชุม นำเอาข้อมูลมาจัดลำดับความสำคัญ 2) กำหนดโครงการ นั้นจะต้องสนองกับวัตถุประสงค์ โครงการ กศ.พช. แล้ววิเคราะห์ความเป็นไปได้ เช่น สำเร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด งบประมาณ บุคลากร และความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของ โรงเรียน มอบหมายครู รับผิดชอบโครงการ เขียนโครงการ และรายละเอียด เสนอคณะกรรมการโครงการ กศ.พช. ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนเป็นประธาน พิจารณาปรับปรุงแก้ไขตามความเหมาะสม และลงนามอนุมัติ โครงการการ แล้วออกเป็นคำสั่ง

ด้านการนำแผนไปปฏิบัติ

ทุกโรงเรียนดำเนินการใน 3 ประเด็น คือ

1. การเตรียมการ โดยมีการประชุมล่วงหน้าก่อนเปิดภาคเรียน 1 สัปดาห์ ผู้บริหารโรงเรียน มอบผู้รับผิดชอบโครงการสำรวจรายการวัสดุ ครุภัณฑ์ และค่าใช้จ่ายจำเป็น ตามที่ระบุในโครงการ เสนองานธุรการ การเงิน เพื่อดำเนินการต่อไป สำหรับ การมอบหมายงานบุคลากร

โรงเรียนบ้านบากันโตะทิด และโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 80 ขึ้นอยู่กับลักษณะงาน ถ้าเป็นนโยบายเร่งด่วนที่ใช้ เวลาสั้น จะมอบด้วยวาจาตรงตามความสามารถของบุคคลถือเป็นการขอความร่วมมือถ้างานที่ต้องใช้ระยะ เวลานานจะออกเป็นคำสั่ง

2. การประสานงาน โรงเรียนส่วนใหญ่ มีการประสานงานทั้งภายในและภายนอก การ ประสานภายใน เช่นระหว่างครูในโรงเรียนและประสานงานตามสายงาน เช่น โดยสายงานระหว่างโรงเรียนกับสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ผู้บริหารโรงเรียนและครูโครงการ กศ.พช. รับผิดชอบโดยตรง โดยการออกคำสั่งและด้วยวาจาแล้วแต่สถานการณ์ ส่วนการประสานงานภายนอก เช่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างสังกัด เช่น ประมงจังหวัด เกษตรอำเภอ สาธารณสุขตำบล ปศุสัตว์อำเภอ และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อขอความอนุเคราะห์ และความร่วมมือด้านวิชาการและวัสดุ พวกพันธุ์ปลา เมล็ดพันธุ์ โรงเรียนดำเนินการรู้จักเป็นการส่วนตัว แล้วจึงทำหนังสือราชการถึงหน่วยงานโดยตรง

3. การนิเทศ ควบคุมติดตาม ในทุกโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนจะทำหน้าที่นี้เทศงานโครงการ โดยวิธีให้การปรึกษา หรือ ให้คำแนะนำ ร่วมแก้ไขปัญหา เป็นรายบุคคล และรายกลุ่ม ตามแต่สถานการณ์ และความจำเป็นที่ระบุในปฏิทินปฏิบัติงาน ของแต่ละโครงการ และมอบผู้รับผิดชอบโครงการรายงานผลในที่ประชุมครูทุกเดือน

ด้านการประเมินผลโครงการ

โรงเรียนส่วนใหญ่การดำเนินงาน ไม่เป็นระบบชัดเจน มอบหมายให้ผู้รับผิดชอบแต่ละโครงการการรายงานตามแบบฟอร์มที่โรงเรียนจัดทำขึ้นในตอนสิ้นปีการศึกษา ซึ่งถือว่าสิ้นสุดโครงการ ส่วนโรงเรียนชุมชนบ้านแป้น และโรงเรียนบ้านบากันโตะทิด ประเมินผลการดำเนินงาน ในลักษณะประเมินผลขณะดำเนินการ โดยกระทำควบคู่ไปกับการ ควบคุม ติดตาม โครงการ และประเมินผลตอนสิ้นปีการศึกษา เพื่อนำข้อมูลจากการประเมินผลโครงการไปใช้พัฒนา และปรับปรุงการดำเนินงานโครงการในปีต่อไป

สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานตามโครงการ กศ. พช.

ปัญหา โดยภาพรวมมีปัญหา ดังนี้

1. บุคลากรของโรงเรียนขาดความรู้ความเข้าใจในการเขียนแผนงาน/โครงการ และการปฏิบัติงานตามแผนงาน/โครงการ
2. งบประมาณที่โรงเรียนได้รับจัดสรรไม่เพียงพอสำหรับการดำเนินงานตามโครงการ กศ. พช.
3. ขาดการนิเทศอย่างต่อเนื่อง
4. ขั้นตอนการติดต่อประสานงานกับหน่วยราชการ ชับซ้อน ล่าช้า ไม่ทันต่อเหตุการณ์
5. ชุมชนให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนน้อย

ข้อเสนอแนะ

1. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ควรให้ความรู้เกี่ยวกับการเขียนแผนงาน/โครงการ แก่บุคลากรในโรงเรียน เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติได้ถูกต้อง
2. โรงเรียนควรดำเนินการขอความร่วมมือในด้านงบประมาณจากภาครัฐและเอกชน เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินงานตามโครงการ
3. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ควรจัดให้มีการนิเทศและติดตามผลการดำเนินงานตามโครงการอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติ
4. บุคลากรในโรงเรียนควรเป็นผู้ประสานงานที่ดีกับชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้ทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานตามโครงการ